

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Ústav historických věd

**Dva objekty z doby laténské v Malých Číčovicích (okr. Praha-
západ) v kontextu dalších laténských nálezů v regionu**

Veronika Křepinská

Bakalářská práce

2015

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Veronika Křepinská
Osobní číslo: H11242
Studijní program: B7105 Historické vědy
Studijní obory: Historie (dvouoborové)
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: Dva objekty z doby laténské v Malých Čičovicích (okres Praha-západ) v kontextu dalších laténských nálezů v regionu
Zadávající katedra: Ústav historických věd

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Základem bakalářské práce bude zpracování a vyhodnocení archeologického materiálu ze dvou chat laténského období, zkoumaných záchraným archeologickým výzkumem v roce 2011 v Malých Čičovicích (obec Čičovice, okr. Praha-západ). Toto vyhodnocení poslouží jako základ pro zařazení do souvislosti laténského osídlení regionu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Čižmář, M. 1994: Pozdně laténské sídliště v Dolních Břežanech (okres Praha-západ). Archeologické rozhledy 46, 594-606. Drda, P. - Rybová, A. 1998: Keltové a Čechy. Praha. Filip, J. 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha. Filip, J. 1959: Keltská civilizace a její dědictví. Praha. Motyková-Šneidrová, K. 1960: Osídlení z mladší doby laténské, z doby římské a stěhování národů v Záluží u Čelákovic II. Památky archeologické 51, 161-180. Salač, V. 1988: Laténská keramika v Českém středohoří (I. část). Metodika práce - systematický popis keramiky. Litoměřicko 24, 31-54. Waldhauser, J. 2001a: Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jan Jílek, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. srpna 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

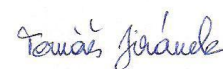
31. března 2015

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. ledna 2015

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu pramenů a literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 24. června 2015

Veronika Křepinská

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janovi Jílkovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, konzultace a veškeré rady. Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Janovi Frolíkovi, CSc. za zpřístupnění archeologického materiálu a poskytnutí dokumentace. V neposlední řadě chci poděkovat PhDr. Janovi Musilovi za konzultaci nad datací archeologického materiálu a rady při jeho zpracování. Za pomoc při dataci děkuji rovněž i Mgr. Tomášovi Mangelovi. Děkuji své rodině za trpělivost a podporu.

Anotace

Základem této bakalářské práce je zpracování a vyhodnocení archeologického materiálu ze dvou chat z pozdně halštatského až časně laténského období, zkoumaných záchranným archeologickým výzkumem v roce 2011 v Malých Číčovicích (obec Číčovice, okr. Praha-západ). Archeologický materiál z naleziště byl srovnán s nálezy z jiných sídlišť na území Prahy a Středočeského kraje.

Klíčová slova

Malé Číčovice, pozdní doba halštatská, časná doba laténská, polozemnice, keramika.

Annotation

The core of this thesis is an analysis and evaluation of archaeological material from two cottages from Hallstatt to early La Tène, examined by a development-led excavation team in 2011 in Male Cicovice (Cicovice, Prague-West). The archaeological material from the site was compared with findings from other sites in the area of Prague and Central Bohemia.

Key words

Male Cicovice, the late Hallstatt period, the early La Tène period, burdei, ceramics.

OBSAH

1. Úvod
2. Přírodní podmínky obce Číčovice
3. Archeologické dějiny bádání na k. ú. Malé Číčovice
4. Nálezová situace na k. ú. Malé Číčovice
 - 4.1. Příčiny záchranného archeologického výzkumu
 - 4.2. Lokalizace výzkumu a jeho průběh
 - 4.3. Archeologické situace na nalezišti
5. Metoda zpracování
6. Katalog archeologických situací a nálezů
7. Vyhodnocení archeologických situací
8. Rozbor nálezů a datace objektů
 - 8.1. Keramický materiál
 - 8.1.1. Objekt 001
 - 8.1.2. Objekt 008
 - 8.1.3. Keramické fragmenty z dalších kontextů
 - 8.2. Kameny
 - 8.3. Osteologický materiál
 - 8.4. Mazanice a uhlík
9. Osídlení k. ú. Malé Číčovice v době halštatské
10. Pozdně halštatská sídliště
11. Závěr
12. Resumé
13. Použité zdroje
 - 13.1. Prameny
 - 13.2. Literatura
 - 13.3. Internetové zdroje
14. Přílohy

1. Úvod

Cílem mé bakalářské práce je zpracování a vyhodnocení archeologických nálezů ze dvou polozemnic doby pozdně halštatské až časně laténské, které byly zkoumány záchranným archeologickým výzkumem v roce 2011 na ploše při jihozápadním okraji katastrálního území Malé Čičovice nacházejícího se ve Středočeském kraji. Vedoucím výzkumu byl PhDr. Jan Frolík, CSc. z Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i. Tato nálezová situace bude dále zařazena do kontextu halštatského osídlení Malých Čičovic a na základě analogických nálezů také do kontextu středočeského regionu včetně pražských lokalit.

Malé a Velké Čičovice jsou dvě katastrální území, územně technické jednotky a zároveň základní sídelní jednotky obce Čičovice¹. Tato obec se nachází v okrese Praha-západ ve Středočeském kraji.

Během tvorby této práce došlo k zásadní změně, které bylo potřeba se přizpůsobit. Původně jsem se zabývala archeologií doby laténské, neboť objekty, které se staly předmětem mého zpracování, byly podle nálezové zprávy datované právě do této kultury². Po rozboru samotného materiálu a konzultaci s vedoucím mé práce PhDr. Janem Jílkem, Ph.D. a také s PhDr. Janem Musilem z Regionálního muzea v Chrudimi jsem však zjistila, že se jedná převážně o keramiku doby halštatské. S touto změnou souvisela i změna původní odborné literatury zaměřené na dobu laténskou.

Ve své práci se nejdříve zabývám přírodními podmínkami sledované oblasti. V souvislosti s tím bych chtěla zmínit literaturu, ze které jsem čerpala. Publikace Střední Čechy³ vydaná coby jeden ze svazků edice *Chráněná území ČR* od autorů Petera Mackovčina a Miroslava Sedláčka podává jednak podrobnou charakteristiku přírodních poměrů středočeského regionu jako celku, a dále se zaměřuje na přírodní charakteristiku jednotlivých místních okresů, na jejich zvláště chráněná území, památné stromy či přírodní parky. Uvítala jsem zde zobrazení přírodního prostředí na mapách jednotlivých okresů, na kterých jsem mohla vidět i poměry v oblasti obce Čičovice. Neméně užitečná mi byla také kniha *Zeměpisný*

¹ URL: <https://www.czso.cz/documents/10180/25603997/ciselnik_ZSJ_2014.xls/d2f430b4-846e-4e3a-a3b1-d71b2df7074e?version=1.0> [cit. 2015-06-21]. Odkaz je ke stažení na URL: <<https://www.czso.cz/csu/xs/ciselniky-klasifikace>> [2015-06-21].

² FROLÍK, Jan – VEPŘEKOVÁ, Jana. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice, okr. Praha – západ (dohoda 711029)*. Nálezová zpráva, uložena v Archivu ARÚ AV ČR, Praha, v. v. i., s. 4-5.

³ LOŽEK, Vojen – KUBÍKOVÁ, Jarmila – SPRYŇAR, Pavel a kol. Střední Čechy. In MACKOVČIN, Peter – SEDLÁČEK, Miroslav (eds.). *Chráněná území ČR*. Svazek XIII. Praha; Brno, 2005. ISBN 80-86064-87-5; ISBN 80-86305-01-5.

*lexikon ČR: Hory a nížiny*⁴, na které se Peter Mackovčín podílel s Jaromírem Demekem, a ve které je přehledně uveden popis jednotlivých geomorfologických celků na území České republiky.

Nezbytnou součástí je také přehled o archeologickém bádání na území Malých Číčovic, který jsem získala na základě shromáždění publikací a pramenů pojednávajících o archeologické činnosti na tomto území.

V mé práci nechybí popis průběhu záchranného archeologického výzkumu a charakteristika naleziště, ze kterého pochází mnou sledovaný materiál. Zdrojem mi byla především nálezová zpráva vypracovaná Janou Vepřekovou a PhDr. Janem Frolíkem, CSc.⁵, a dále také denní hlášení zpracované terénním technikem Bc. Romanem Hadaczem⁶.

V další kapitole uvádím způsob zpracování archeologického materiálu ze sledovaného naleziště v Malých Číčovicích, tedy strukturu katalogu a metodu analytického hodnocení.

Klíčovou částí této práce je katalog archeologických situací a nálezů. Ten je doplněn kresebnou dokumentací, kterou lze nalézt v příloze.

Následné zhodnocení archeologických situací a příslušného materiálu zahrnuje shrnutí údajů obsažených v katalogu, dataci objektů, kvantitativní analýzu a srovnání vybraných nálezů s analogiemi z jiných sídlišť ve středočeské oblasti, zejména v okolí Prahy včetně samotného hlavního města. Toto vyhodnocení uzavírá interpretace celkového obrazu halštatského osídlení na katastrálním území Malé Číčovice. Pro zpracování této kapitoly jsem prostudovala množství literatury k halštatské i laténské problematice a sídlištnímu materiálu.

Poslední kapitola pojednává o pozdně halštatských sídlištích. Je zde nastíněna obecná charakteristika a dále se zaměřuji na jednotlivé sídlištní objekty, zejména na polozemnice. Přihlédnuto je také k typologiím objektů v pracích E. Soudské⁷, J. Hricákové⁸ a J. Waldhausera⁹.

⁴ DEMEK, Jaromír – MACKOVČÍN, Peter (ed.). *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. Brno, 2006. ISBN 80-86064-99-9.

⁵ FROLÍK, Jan – VEPŘEKOVÁ, Jana. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Číčovice*.

⁶ HADACZ, Roman. *Malé Číčovice p. č. 501/8. Záchranný archeologický výzkum*. Brno, 2011. Denní hlášení.

⁷ SOUDSKÁ, Eva. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích. In *Památky archeologické* 57/2, 1966, s. 535-595.

⁸ HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou. Praha, 2007.

⁹ WALDHAUSER, Jiří. Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách. In *Archeologické rozhledy* 29, 1977, s. 144-177.

2. Přírodní podmínky obce Číčovice

Obec Číčovice o rozloze 652 ha se nachází v okrese Praha-západ¹⁰. Krajinový pokryv má zemědělský charakter, z velké části se jedná o nezavlažovanou ornou půdu a dále o zemědělské areály¹¹ s podílem přirozené vegetace¹². Potenciální přirozená vegetace je tvořena černýšovou dubohabřinou a nepatrně na západním okraji mochnovou doubravou¹³. Z půdních typů jsou zde zastoupeny zejména černozemě modální a karbonátové ze spraší, a dále také hnědozemě modální¹⁴. Obec leží při Zákolanském potoce¹⁵, který patří mezi levé přítoky Vltavy¹⁶. Z hlediska podnebí patří obec do teplé klimatické oblasti T2. Průměrný počet letních dnů je v rozmezí 50 – 60 a počet ledových dnů od 30 do 40. Průměrná teplota v lednu se pohybuje mezi -2 a -3 °C, a průměrná teplota v červenci má rozsah 18 – 19 °C¹⁷.

Podle geomorfologického členění se na území Číčovic nachází okrsky Hostivická tabule a Turská plošina, které spadají do geomorfologické jednotky Kladenská tabule, a ta je součástí vyššího geomorfologického celku zvaného Pražská plošina. Tento celek je dále součástí oblasti Brdská podsoustava, která je zase jednou ze dvou oblastí Poberounské soustavy, a ta leží v provincii Česká vysočina¹⁸.

Hostivická tabule je okrsek, nacházející se v jihozápadní části Kladenské tabule v povodí Vltavy. Je to členitá pahorkatina o rozloze 200,61 km², která leží na cenomanských a spodnoturonských slepencích, pískovcích, vápnitých jílovcích až slínovcích a prachovcích, staropaleozoických jílovcích, břidlicích, drobách, pískovcích, křemencích Barrandienu, proterozoických fylitizovaných drobách, prachovcích a břidlicích s buližníky. Má rozčleněný erozně denudační povrch s neogenními plošinami a epigeneticky založenou údolní sítí, který je místy tvořen také svědeckými plošinami a strukturními hřbety a suký, a dále sprašovými pokryvy a závějemi. Okrsek je z 5 % zalesněn, jsou zde porosty smrkové a borové s příměsí smrku a dubu¹⁹.

Turská plošina je okrsek, ležící v severní části Kladenské tabule a mající rozlohu 100,26 km². Stejně jako Hostivická plošina je členitou pahorkatinou v povodí Vltavy.

¹⁰ URL: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=MLO5013PU_OB2.52&vo=null> [cit. 2015-06-21].

¹¹ Mezi zemědělské areály v širším měřítku patří nezavlažovaná orná půda, ovocné sady a plantáže, dále louky a pastviny, mozaika polí, luk a trvalých kultur, a zemědělské areály s podílem přirozené vegetace. In LOŽEK, V. – KUBÍKOVÁ, J. – SPRYŇAR, P. a kol. Střední Čechy, s. 452.

¹² Tamtéž, s. 452.

¹³ Tamtéž, s. 455.

¹⁴ Tamtéž, s. 36.

¹⁵ URL: <<http://www.cicovice.cz/informace-o-obci/-historie/>> [cit. 2015-05-15].

¹⁶ LOŽEK, V. – KUBÍKOVÁ, J. – SPRYŇAR, P. a kol. Střední Čechy, s. 40.

¹⁷ Tamtéž, s. 46-47.

¹⁸ Tamtéž, s. 26-27.

¹⁹ DEMEK, J. – MACKOVČIN, P. (ed.). *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*, s. 159.

Rozkládá se na proterozoických drobách, břidlicích a prachovcích s buližníky a spility, včetně zbytků cenomanských a spodnoturonských slepenců, pískovců, jílovců, prachovců a spongilitů. Rozčleněný erozně denudační povrch má polygenetický původ a obsahuje strukturní hřbety a suky, a místy zbytky příbojových svrchnokřídových uloženin. Jsou zde hluboká údolí Vltavy a přítoků, a říční terasy staropleistocenního stáří. Místy se vyskytují sprašové pokryvy a závěje. Zdejší lesní porost pokrývá 10 % plošiny a tvoří jej borovice, akát, místy doubravy a na skalách také březiny²⁰.

1,5 km jihozápadně od Velkých Čičovic se nachází buližníková vyvýšenina zvaná Čičovický kamýk²¹, mající výměru 1,96 ha a nadmořskou výšku 320 – 345 m²². Buližník je usazená křemitá hornina starohorního původu, má vysokou tvrdost a díky tomu se v pravěku používal místo pazourků²³. V roce 1989 byl tento útvar vyhlášen jako přírodní památka. Jedná se o významný geomorfologický fenomén a paleontologické naleziště. Ve své podobě existoval Čičovický kamýk již na konci druhohor a ve svrchní křídě tvořil ostrov v mělkém moři. V průběhu své existence byl odlesněn a využíván jako pastvina. Dnes jsou zde na některých místech pastviny zachovány, zatímco jiné části jsou zalesněny. Na vrcholu kamýku se nachází zbytky zvonice ze 17. století, známé jako Sv. Vavřinec²⁴.

3. Archeologické dějiny bádání na k. ú. Malé Čičovice

Nejstarší písemné záznamy o archeologických nálezech získaných na území Malých Čičovic spadají do poloviny 19. století. V roce 1853 prozkoumal Václav Krolmus naleziště na poli Na Skaličkách. Zdejší archeologický materiál dnes již není dochován. O tři roky později získal pro Národní muzeum nálezy z kostrových hrobů s kamenným závalem, datované do neolitu a eneolitu, a pravděpodobně i do únětické kultury. Roku 1861 byly objeveny předměty z 18 únětických hrobů s kostrami ve skrčené poloze na poli pana Čermáka, zvaném Pod Klimentem. Milodary tvořily nádoby, bronzové předměty a dvě stříbrné ozdoby z mušlí. Některé nálezy předali Jan Erazim Vocel a František Beneš Národnímu muzeu, avšak dnes je tato sbírka neznámá²⁵.

²⁰ Tamtéž, s. 463.

²¹ Kamýk je skalnatá vyvýšenina na zarovnaném povrchu předkřídového stáří. Na začátku transgrese křídového moře tvořily kamýky ostrovy. In LOŽEK, V. – KUBÍKOVÁ, J. – SPRYŇAR, P. a kol. Střední Čechy, s. 450.

²² Tamtéž, s. 462.

²³ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice, okr. Praha – západ (dohoda 711029)*, s. 6.

²⁴ LOŽEK, V. – KUBÍKOVÁ, J. – SPRYŇAR, P. a kol. Střední Čechy, s. 462.

²⁵ SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992, s. 136. ISBN 80-7036-012-7.

Ke konci 19. století získal z okolí Malých Číčovic zemský a říšský poslanec Václav Krumbholz řadu archeologických nálezů pocházejících ze dvou pohřebišť únětické kultury s kostrami ve skrčené poloze, jednoho z cihelny nad největším záhybem Zákolanského potoka a druhého na levé straně silnice směrem na Okoř. Objevy přišly v letech 1875, 1879 a 1893 do sbírek Národního muzea. Patřila sem například zlatá náušnice spirálovitě točená z dvojitého drátu, dále kulatá jantarová perla, malá mušlička či dva střepy z kostěného pohárku²⁶.

Roku 1893 provedl Josef Ladislav Píč výzkum na poli místního statkáře pana Javůrka, zvaném „na klíně“²⁷, které leží na pravé straně silnice směrem na Okoř²⁸. Nacházelo se zde další únětické pohřebiště se skrčenými kostrami. Zachráněné milodary sestávaly ze dvou bronzových dýk, dále z ozdob jako jehlice, náramky, nákrčníky, náušnice, a v neposlední řadě také z kamenů a keramiky²⁹.

O dva roky později našel pan Javůrek na parcelním čísle 100 nad Okoří dva bronzové nánožníky složené z dutých polokoulí³⁰. Tuto skutečnost oznámil Janovi Felcmanovi, který místo prozkoumal a zaznamenal zde laténský hrob. Kromě nánožníků byly nalezeny také kosterní pozůstatky³¹.

V roce 1906 zahájil Jan Felcman výzkum pohřebiště únětické kultury na poli Václava Krumbholze³², a to v místě, kde již roku 1878 objevil statkář únětické předměty³³. Naleziště se nacházelo 40 m nalevo od silnice směrem na Okoř, kde bylo na parcele č. 92 pole zvané „na dlouhým“, a vykopalo se zde celkem 41 hrobů³⁴. Z milodarů byly nalezeny bronzové ozdoby, keramické nádoby, jantarové náhrdelníky či jedna kostěná jehlice³⁵. Kromě únětických hrobů je třeba zmínit kostrové hroby bylanské kultury, k jejichž objevu došlo ve stejném období na stejné parcele, a které prozkoumal Jan Felcman spolu s Josefem Ladislavem Píčem³⁶. Významným nálezem zde byla část železné přasky (přezky)³⁷.

²⁶ PÍČ, Josef Ladislav. *Archaeologický výzkum ve středních Čechách v r. 1893. Pohřebiště se skrčenými kostrami u Malých Číčovic*. In *Památky archaeologické a místopisné* 16/6, 1893-1895, s. 342-346.

²⁷ Tamtéž, s. 346-347.

²⁸ Tamtéž, s. 343.

²⁹ Tamtéž, s. 352-354.

³⁰ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956, s. 339.

³¹ Tamtéž; FELCMAN, Jan. *Archaeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí. Hrob latěnský u Malých Číčovic*. In *Památky archaeologické a místopisné* 17/2-3, 1896 – 1897, s. 200.

³² FELCMAN, Jan. *Archaeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908. Kostrové hroby latěnské v Malých Číčovicích, okres Smíchovský*. In *Památky archaeologické a místopisné* 23/5, 1909, s. 315.

³³ Tamtéž, s. 328.

³⁴ Tamtéž, s. 316.

³⁵ Tamtéž, s. 318-320.

³⁶ Tamtéž, s. 322-323.

³⁷ Tamtéž, s. 327.

Roku 1907 probádal Jan Felcman opět na parcele č. 92 další dva hroby, které ležely přibližně mezi již prozkoumanými únětickými a bylanskými³⁸. Datovány byly do doby laténské³⁹. V prvním hrobě se našel drátěný náramek, dvě železné spony s velkou kulovitou patkou, železný nákrčník a kámen, a druhý hrob v sobě ukrýval dva železné oštěpy⁴⁰.

V roce 1929 bylo během prací americké expedice Fewkesovy zaznamenáno sídliště z doby římské, kde se kromě keramiky vyskytovala ve velkém množství také železná struska⁴¹, která zde mohla dokládat hutnickou činnost⁴². Objevena byla patrně také konická zahloubená pec⁴³.

V roce 1930 publikoval MUDr. Jan Axamit nově nalezenou keramiku jordanovské kultury v Čechách, z níž jmenuje zlomky s rytou výzdobou a střepy ze čtyřhrané amforovité nádoby, které objevil uvnitř kulturní jámy v cihelně u Malých Čičovic⁴⁴.

Ve 30. letech 20. století vydal Ivan Borkovský odborný článek, ve kterém provedl soupis nejstarších slovanských keramických nálezů ze Středních Čech. Mezi ně zařadil popelnici se zachovanou původní hlínou a spálenými kostmi na dně, která byla nalezena v Malých Čičovicích a uložena v Národním muzeu⁴⁵.

Roku 1958 proběhl na parcele č. 110/1 na pravé straně silnice „Za dvorem“ ve směru Malé Čičovice – Libochovičky záchranný výzkum, který provedl Vladimír Sakař. Na zdejší nálezy upozornil architekt okresního stavebního podniku Kettner⁴⁶. Nalezen byl pravděpodobně sídlištní objekt a uprostřed něj kulová jamka⁴⁷. Mezi keramickými předměty byla k vidění například téměř celá horní část soudečkovité nádoby⁴⁸, dále střepy z misek s vlešťovanou výzdobou či z amforovitých nádob zdobených visutými a šrafovanými trojúhelníčky⁴⁹. Nalezený soubor napomohl datovat zkoumaný objekt do období mladého halštatu⁵⁰.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž, s. 328.

⁴⁰ FILIP, J. *Keltové ve střední Evropě*, s. 339.

⁴¹ PLEINER, Radomír. *Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích: vývoj přímé výroby železa z rud od doby halštatské do 12. věku*. Praha, 1958, s. 137.

⁴² Tamtéž, s. 140.

⁴³ Tamtéž, s. 155.

⁴⁴ AXAMIT, Jan. Nové nálezy jordanovské keramiky v Čechách. In *Památky archeologické* 36/3-4, 1929-1930, s. 193.

⁴⁵ BORKOVSKÝ, Ivan. Nejstarší slovanská keramika ze středních Čech. In *Památky archeologické: skupina pravěká 41/1-4, 1936 – 1937*, s. 104.

⁴⁶ SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích, kat. obec Čičovice, okr. Praha – západ, konaném ve dnech 13. – 19. srpna 1958*. NZ č. j. 6383/1959. Nálezová zpráva, uložena v Archivu ARÚ AV ČR, Praha, v. v. i., s. 1-2.

⁴⁷ Tamtéž, s. 5.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž, s. 15.

⁵⁰ Tamtéž.

V 70. letech se pokusil Jiří Zeman o souhrnný obraz nejstaršího slovanského osídlení na území Čech a sepsal seznam odpovídajících lokalit. Kromě popelnice, o které se zmínil Ivan Borkovský, uvedl další maločičovické nálezy keramických střepů datovaných do časně slovanského a hradištního období, které byly předány do sbírek Národního muzea Karlem Žeberou⁵¹.

V roce 1983 se na severním a východním okraji bývalé cihelny konal povrchový průzkum, při kterém byla nalezena pravěká keramika bez bližšího určení⁵².

O rok později proběhly povrchové průzkumy na různých lokalitách, o kterých podal zprávu Miloš Vávra. Na poli východním směrem od kaple sv. Kříže zaznamenal průzkum keramické střepy z blíže neurčeného pravěku a doby hradištní. Jižně od kostela byly zjištěny keramické zlomky pravděpodobně z doby římské, dále z doby hradištní, vrcholného středověku i z novověkého období. Na jihozápadním okraji Malých Čičovic byly získány nálezy z pravěku a vrcholného středověku. V témže roce se našla halštatská keramika poblíž objektů, které probádal Vladimír Sakař v roce 1958, a které náleží stejnému období⁵³.

Severně od výše zmíněného halštatského naleziště byly v letech 1986 – 1987 probádány sídlištní objekty s únětickou keramikou a objeveny byly také tři lidské kostry⁵⁴.

Výzkumy v Malých Čičovicích provádí také Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy⁵⁵, které o svých archeologických činnostech informuje ve Středočeském vlastivědném sborníku. Roku 2005 tak publikoval David Daněček zprávu o nálezech na jihovýchodním okraji katastru, kde prozkoumal objekty jednak s pravěkou keramikou, přeslenem a úštěpem pazourku, ale i s novověkými glazurovanými střepy a železným hřebem. Pozůstatky prokřemenělé žíly poukazyvaly na možnost existence hornického kutacího příkopu⁵⁶.

V roce 2009 provedla na katastru výzkum společnost Archeocentrum – Institut pro archeologii a památkovou péči středních Čech, o. p. s. Výsledkem bylo objevení sídlištní

⁵¹ ZEMAN, Jiří. Nejstarší slovanské osídlení Čech. In *Památky archeologické* 67/1, 1976, s. 120.

⁵² VÁVRA, Miloš. *Malé Čičovice*. HLAS č. j. 2985/1986. Hlášení, uloženo v Archivu ARÚ AV ČR, Praha, v. v. i.

⁵³ VÁVRA, Miloš. *Malé Čičovice*. HLAS č. j. 1242/1988. Hlášení, uloženo v Archivu ARÚ AV ČR, Praha, v. v. i.

⁵⁴ VÁVRA, Miloš. *Malé Čičovice*. HLAS č. j. 4394/1990. Hlášení, uloženo v Archivu ARÚ AV ČR. Praha, v. v. i.

⁵⁵ VESELÁ, Alena. *Malé Čičovice*. ZAA č. j. 5750/2001; VESELÁ, Alena. *Malé Čičovice*. ZAA č. j. 5767/2001; VESELÁ, Alena. *Malé Čičovice*. ZAA č. j. 5827/2001. Zprávy o archeologické akci, uložené v Archivu ARÚ AV ČR, Praha, v. v. i.

⁵⁶ DANĚČEK, David. *Malé Čičovice*. ZAA č. j. 2485/2005. Zpráva o archeologické akci, uložena v Archivu ARÚ AV ČR, Praha, v. v. i.; DANĚČEK, David et al. Archeologické výzkumy Středočeského muzea v Roztokách u Prahy v roce 2004. In *Středočeský vlastivědný sborník* 23, 2005, s. 120-121. ISSN 0862-2043.

jámy s rozměry 80 x 120 cm a polozemnice se dvěma sloupovými jámami podél štítové strany. Nálezová situace byla na základě keramiky chronologicky zařazena do stupně Ha D⁵⁷.

Kromě Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i. mohou provádět archeologický výzkum na území Malých Čičovic tyto organizace: Archeos (od roku 2000), Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy (od roku 1999) a v celém okrese Praha – západ také Ústav archeologické památkové péče středních Čech (od roku 1999). Na celý Středočeský kraj má od roku 2006 toto oprávnění dále LABRYS, o. p. s., od roku 2013 Syrakusy, o. s. a Archeocentrum – Institut pro archeologii a památkovou péči středních Čech, o. p. s., a od roku 2014 také Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Česká společnost archeologická, o. p. s. a Pueblo – archeologická společnost, o. p. s. Výzkumy po celé České republice může provádět od roku 1999 organizace Archaia⁵⁸.

4. Nálezová situace na k. ú. Malé Čičovice

4.1. Příčiny záchranného archeologického výzkumu

Příčinou záchranného archeologického výzkumu při jihozápadním okraji katastrálního území Malé Čičovice byla výstavba komunikace a inženýrských sítí pro stavbu sedmi rodinných domů⁵⁹. Vedoucím výzkumu byl PhDr. Jan Frolík, CSc. z Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i., a práce v terénu prováděla Jana Vepřeková⁶⁰. Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i. dále spolupracoval s firmou ZEM. PRA. Václav Kropáček se sídlem v Blansku, a s geodetem Ing. Kamilem Holubcem z Kralup nad Vltavou. Zadavatelem a investorem byla firma SD Engineering, s. r. o. se sídlem v Praze⁶¹.

4.2. Lokalizace výzkumu a jeho průběh

Práce na terénním archeologickém výzkumu probíhaly ve dnech 14. – 25. 3. 2011⁶². Sledovaná plocha se nacházela na parcele č. 501/8 a mírně se svažovala ve směru J – S⁶³.

⁵⁷ HLOŽEK, Josef. Společnost Archeocentrum, Institut pro archeologii a památkovou péči středních Čech, o. p. s. Výzkumy v roce 2009. In *Středočeský vlastivědný sborník* 28, 2010, s. 145. ISSN 0862-2043.

⁵⁸ URL: <www.arup.cas.cz/?cat=640> [cit. 2015-05-13].

⁵⁹ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 2.

⁶⁰ Ústní informace PhDr. Jana Frolíka, CSc.

⁶¹ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 2.

⁶² Tamtéž.

⁶³ HADACZ, R. *Malé Čičovice p. č. 501/8. Záchranný archeologický výzkum*.

Podélně byla orientována ve směru východ-západ a na západním konci rozšířena do stran⁶⁴. Její délka činila 97,35 m a šíře komunikace byla odhadována na 6,5 m⁶⁵. Pod nalezištěm, které se rozkládá na svrchnokřídové terase, protéká Zákolanský potok, zatímco nad ním se nachází Čičovický Kamýk⁶⁶. Zkoumaná plocha byla skryta již v roce 2010, avšak vzhledem k prachovitému materiálu skryté ornice i podložní vrstvy byla znovu začištěna. Část na východním konci nebyla skryta vůbec a cca 5 m se ponechalo v nerozlišené, spíše deluviální vrstvě⁶⁷.

Odebraná ornice byla označena jako stratigrafická jednotka 100⁶⁸. Její mocnost se ve sledované ploše pohybovala mezi 40 a 60 cm, přičemž směrem na západ se snižovala a při východní části činila až 90 cm⁶⁹.

Po odstranění ornice se objevil deluviální sediment, a to prachovitý jíl velmi jemně písčítý, mající směrem na západ proměnlivou zrnitost písku, místy byl šterkovitý, popřípadě šterkovito prachovitý s většími úlomky polozaoblených křemenů a ostrohranných šedočerných metaprachovců⁷⁰.

Během výzkumu byla skryta také parcela č. 501/3. Podloží zde bylo proměnlivé, na jihu jej tvořil světle hnědý prachovitý jíl rezavého odstínu a ve 2/3 plochy v severní části byl zaznamenán prachovitě písčítý jíl béžové až světle žluté barvy s 20% zastoupením balvanů⁷¹. Tato plocha ležela severně od parcely č. 501/8 (obr. 16).

4.3. Archeologické situace na nalezišti

Naleziště na p. č. 501/8 bylo charakterizováno jako zemědělská půda s klasickým obhospodařováním. Po začištění se často vyskytovaly patrné znaky po orbě, a to rýhy s orientací J – S po směru spádnice, popřípadě splachy či malá sesunutí zeminy. Výzkum zde zaznamenal celkem patnáct různě rozpoznatelných objektů, všechny byly vykopány a fotograficky zdokumentovány, avšak pouze pět z nich bylo také zakresleno a změřeno, neboť zbývající objekty měly velmi špatnou čitelnost a ani zde nebyly nálezy. Kresebná dokumentace a zaměření byly provedeny u objektů 001 a 008, jež byly identifikovány jako

⁶⁴ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 2.

⁶⁵ Tamtéž, s. 3.

⁶⁶ Tamtéž, s. 6.

⁶⁷ Tamtéž, s. 3.

⁶⁸ HADACZ, R. *Malé Čičovice p. č. 501/8. Záchranný archeologický výzkum*.

⁶⁹ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 3.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ HADACZ, R. *Malé Čičovice p. č. 501/8. Záchranný archeologický výzkum*.

polozemnice, a dále u objektů 009, 010 a 012, charakterizovaných jako sídlištní jámy⁷². Uvnitř tří zmiňovaných jam byla zjištěna jinak zbarvená podložní vrstva než u polozemnic, k čemuž mohlo dojít následkem sesuvu či povrchového splachu⁷³.

Zkoumanou plochou byla natažena 95 m dlouhá pomocná osa, která byla rozdělena podle abecedy po 5 metrech. V prvních 10 metrech ležel objekt 001, zatímco na třiapadesátém metru objekt 008⁷⁴.

Sledovaná lokalita měla na některých místech značně nezřetelný terén, a proto se vytýčily dvě zjišťovací sondy⁷⁵. Sonda č. 1, která ověřovala, zda pod splachovými šmouhami nejsou další kontexty, zaujímal plochy „K“, „L“ a „M“, které byly vymezené na základě plochou natažené a podle abecedy rozdělené pomocné osy. Sonda č. 2 se nacházela v místě ploch „A“ a „B“, a důvodem jejího vytýčení byla nerozlišitelná kompaktní vrstva zeminy⁷⁶. Obě sondy potvrdily, že se pod splachovými šmouhami nenacházely žádné archeologické objekty⁷⁷.

Dne 25. 3. 2011 byly objekty Ing. Kamilem Holubcem geodeticky zaměřeny (obr. 17). Byl využit souřadnicový systém JTSK, výškový systém Bpv a k měření posloužila Totální stanice Topcon GTS 300. Podrobné body byly zaměřeny metodou elektronické tachymetrie a výpočet byl uskutečněn v systému Kokeš/W/verze 9. 67, stejně jako samotné zaměření, které bylo poté převedeno do systému Microstation, Autocad a PDF. Mapové značky byly aplikovány podle ČSN 01 3411 a zobrazení hranic bylo provedeno podle katastru nemovitostí na základě podkladů získaných na KP Praha-západ⁷⁸.

Na obrázku č. 17 lze vidět naleziště s vyznačením objektů 001, 008, 009, 010 a 012, a obou zjišťovacích sond.

⁷² FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 3-4.

⁷³ Tamtéž, s. 5.

⁷⁴ HADACZ, R. *Malé Čičovice p. č. 501/8. Záchranný archeologický výzkum*.

⁷⁵ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 5.

⁷⁶ HADACZ, R. *Malé Čičovice p. č. 501/8. Záchranný archeologický výzkum*.

⁷⁷ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 5.

⁷⁸ Tamtéž, s. 6-7.

5. Metoda zpracování

Cílem následující kapitoly je popis struktury katalogu objektů a nálezů na sledovaném sídlišti, a dále vysvětlení metody kvantitativního vyhodnocení keramiky.

Popis a kresebná, případně i fotografická dokumentace nálezových situací včetně samotných artefaktů je nedílnou součástí každého písemného zpracování archeologického výzkumu. Proto nechybí ani v mé bakalářské práci, ba dokonce tvoří její důležitou součást.

Existuje mnoho způsobů, jakými lze vytvářet systém popisování archeologického materiálu. Kromě slov či reálných čísel mohou být uplatněny numerické či alfanumerické znaky, logické „ano“ a „ne“, případně i grafy⁷⁹. Struktura popisu se odvíjí také od toho, co konkrétního je předmětem zkoumání⁸⁰. Ve formě numerických kódů bylo zpracováno například naleziště v Želenicích u Bíliny⁸¹ či Jenštejně⁸². Kombinace písmen a čísel byla uplatněna například u nálezového souboru z Hostomic⁸³.

Katalog archeologických nálezů z lokality v Malých Číčovcích je zpracován formou slovního popisu, který je jednoznačný a srozumitelný. Dalším důvodem této volby je početně malý shromážděný materiál, který nepředstavuje příliš rozsáhlé spektrum keramických tvarů či výzdobných prvků, což je způsobeno i tím, že většinu fragmentů nebylo možno blíže identifikovat. Popis jednotlivých nálezů je rozdělen podle archeologických kontextů, z nichž každý je označen identifikačním číslem (u skryté ornice stratigrafickou jednotkou), které získal během terénních prací (například objekt 001, objekt 008, atd.), a za lomítkem je uveden rok výzkumu, tedy rok 2011. Nejprve je vždy popsán samotný objekt a následně jeho výplň podle jednotlivých vrstev. Pro popis objektů a výplní mi jako zdroj posloužil konvolut terénních formulářů pro výkopy a vrstvy, které vyplnil terénní technik výzkumu Bc. Roman Hadacz, a dále také fotografie objektů. Veškerá tato dokumentace mi byla zapůjčena vedoucím výzkumu PhDr. Janem Frolíkem, CSc. Následuje popis archeologických nálezů, které jsou rozděleny podle vrstev.

U každého výkopu zmiňuji jeho umístění. Podél zkoumané plochy byla natažena osa, která byla rozdělena po 5 metrech. Každá část byla označena písmenem abecedy ve směru V – Z. Dále uvádím rozsah odkryvu, rozměry výkopu, jeho minimální a maximální hloubku.

⁷⁹ NEUSTUPNÝ, Evžen. *Metoda archeologie*. Plzeň, 2007, s. 106. ISBN 978-80-7380-075-8.

⁸⁰ Tamtéž, s. 105.

⁸¹ SALAČ, Vladimír. Laténská keramika v Českém středohoří (I. část). Metodika práce – systematický popis keramiky. In *Litoměřicko* 24, 1988, s. 31-54.

⁸² DRESLEROVÁ, Dagmar. *A late Hallstatt settlement in Bohemia: excavation at Jenstejn, 1984, with a contribution on the animal bones by Mark Beech*. Praha, 1995. ISBN 80-901026-9-7.

⁸³ BUDINSKÝ, Peter. *Výzkum praeltské osady u Hostomic (okres Teplice) v letech 1970 – 1977. I. Archeologické prameny*. Teplice, 1997. ISBN 80-85321-19-X.

Tvar půdorysu je zaznamenán zvlášť pro horní hranu a zvlášť pro dno. Další interpretací je zlom od povrchu a zlom ode dna, který může být ostrý, pozvolný či nepostřehnutelný. U stěn výkopu popisují jejich povrch, zda je pravidelný či nepravidelný, dále jaký mají tvar a sklon. Stejným způsobem charakterizují dno, tedy jaký má povrch, tvar a sklon. Nechybí určení stratigrafických jednotek a o jaký druh objektu se jedná.

Poté přistupuji k samotným vrstvám příslušného výkopu, které byly rozděleny podle stratigrafických jednotek. U každé vrstvy sleduji složení, barvu a konzistenci, dále jak je viditelná její hranice vůči spodní vrstvě a jakou má minimální a maximální výšku. Na závěr píší, které příměsi se ve výplni vyskytovaly, v jakém množství a o jaké velikosti.

Popis artefaktů je uspořádán podle stratigrafických jednotek (v katalogu jsou označeny zkratkou SJ) v rámci jednotlivých archeologických kontextů a uvnitř jednotek dále podle horizontů (hloubky v centimetrech) a sektorů. Tyto sektory byly v každé polozemnici čtyři a uvnitř jihozápadní části objektu 008 došlo k rozdělení na další čtyři segmenty označené písmeny od A do D.

Pro základní popis jednotlivých archeologických nálezů jsem sledovala umístění fragmentu na nádobě (okraj, dno, výduť, hrdlo či obecně tělo nádoby) a typ nádoby, pokud jej fragment dovoľoval určit. Důležitým rysem pro interpretaci střepů je technika jejich výroby, kterou uvádím na dalším místě. Keramiku lze dále rozlišit podle úpravy povrchu. V našem souboru jsou tak zastoupeny fragmenty s hrubým, hladkým, hlazeným, tuhovaným či leštěným povrchem. Tento prvek včetně barvy je popisován na základě rozdílů mezi vnější a vnitřní stěnou. Pokud je například vnější povrch jinak upraven než vnitřní nebo má výrazněji odlišnou barvu, pak je každá strana střepu popisována zvlášť. V opačném případě jsou povrch a barva uvedeny pro obě strany dohromady. Dalším předmětem mého pozorování byly příměsi v keramickém těstě, které rovněž vytvářejí celkovou podobu střepů. Již při prvním pohledu na povrch či lom jsou totiž od sebe rozeznány fragmenty s příměsí slídy, střepy ostřené pískem či jemně plavená keramika bez příměsi. Hrubá keramika se vyznačuje právě hrubším ostřivem jako je písek, kamínky či slída. Nádoby z jemné keramiky jsou bez příměsi, případně s ostřivem velmi jemného písku či slídy, mívají hladší povrch a často také tenčí stěny. Po popisu keramického těsta následují rozměry střepu, které jsou uvedeny v centimetrech. První v pořadí je šířka a druhá je výška (Š x V). Nakonec je vložen odkaz na obrázek.

Pro určení typů nádob byla použita zejména klasifikace P. Budinského⁸⁴ a dále také typologie halštatské keramiky v práci J. Michálka a M. Lutovského⁸⁵.

Po popisu objektů a artefaktů následuje jejich rozbor. Vzhledem k tomu, že inventář z naleziště v Malých Čičovicích byl získán převážně pouze ze dvou polozemnic, vyhodnotila jsem příslušný materiál v každé chatě zvlášť, aby byl podán obraz materiálové náplně v rámci jedné zahloubené stavby příslušného období. Zbývající malé množství nálezů pochází z ornice, křbové jámy a dvou zjišťovacích sond. Nejsou zde patrné žádné výraznější prvky, a tak jsou tyto nálezy hodnoceny dohromady a přistupují k nim spíše okrajově. Největší pozornost je zaměřena na střepy s výzdobou, která je v našem souboru nejcharakterističtějším rysem vhodným k datování. Interpretace těchto fragmentů se opírá o analogie z jiných středočeských sídlišť, zejména na území Prahy a jejího okolí. Především se jedná o lokality v Tuchoměřicích⁸⁶, Libčicích nad Vltavou – Chýnově⁸⁷, pražském Podhoří⁸⁸, Praze-Pitkovicích⁸⁹ či Jenštějně⁹⁰. Tyto oblasti leží přibližně uprostřed Středočeského kraje a zde se nachází právě i k. ú. Malé Čičovice coby součást okresu Praha-západ sousedícího s Prahou.

Kromě slovního popisu keramických nálezů a srovnávací analýzy je provedeno také grafické znázornění procentuálního zastoupení vybraných prvků v objektech. Sledovala jsem zde hrubou a jemnou keramiku, technologii, typ střepu, typ nádoby a druh výzdoby. Metodu přípravy a podobu těchto grafů se nyní pokusím vysvětlit.

V každé kategorii jsou počítány jednotlivé střepy, pouze čtyři fragmenty, které se skládají ze dvou kusů (obr. 5: 2, 4; 9: 7; 10: 2), se v celé práci počítají jako 1 ks. V případě rozdělení na typické a atypické zlomky jsou jako typické považovány všechny střepy, které byly nakresleny (kromě okrajů, den a střepů s výzdobou také 1 ks hrdla, 1 ks výdutě a 1 ks na rozmezí hrdla a plece). U hodnocení keramického těsta, technologie a výzdobných prvků jsou počítány jak typické, tak i atypické zlomky. V kategoriích zaměřených na morfologické zařazení střepů a typologii tvarů jsou do počtu zahrnuty pouze typické fragmenty, které mají proti atypickým jednoznačnou průkaznost.

⁸⁴ BUDINSKÝ, P. *Výzkum prakeltské osady u Hostomic*.

⁸⁵ MICHÁLEK, Jan – LUTOVSKÝ, Michal. *Hradec u Němčtic. Sídlo halštatské a raně středověké nobility v česko-bavorském kontaktním prostoru*. Strakonice, 2000. ISBN 80-902457-5-7.

⁸⁶ SOUDSKÁ, E. *Obydlí na pozdně halštatských sídlištích*.

⁸⁷ VOJTĚCHOVSKÁ, Ivana. *Keltská osada pod mohylníkem v Libčicích nad Vltavou – Chýnově z období pozdně halštatského až časně laténského*. Libčice nad Vltavou, 1995.

⁸⁸ FRIDRICHOVÁ, Marie. *Halštatská sídliště v pražském území*. Praha, 1974.

⁸⁹ TREFNÝ, Martin – POLIŠENSKÝ, Tomáš. *Sídliště ze starší doby železné v Praze-Pitkovicích*. In *Archeologie ve středních Čechách* 18/2, 2014, s. 691-744. ISSN 1214-3553.

⁹⁰ DRESLEROVÁ, Dagmar. *A late Hallstatt settlement in Bohemia*.

6. Katalog archeologických situací a nálezů

Nálezy získané při skrývce bagrem a začišťování plochy

Bagrem skrytá ornice byla označena jako stratigrafická jednotka 100. Jednalo se o prachovitě-písčitou hlínu středně oranžově-hnědé barvy, tuhé konzistence, s pozvolnou viditelností hranice a s četnou příměsí velmi malých polozaoblených ostrohranných kamínků. Ve vrstvě se vyskytovaly i velké kameny a balvany.

Nálezy:

1. Fragment okraje kónické mísy. Vyroben v ruce. Vnější povrch hlazený, černé barvy. Vnitřní povrch hladký, hnědo-oranžové barvy. V materiálu je příměs písku a kamínků. Rozměry: 5,1 x 6,5 cm. Obr.: 5: 3.

Celkem bylo z ornice získáno 6 keramických v ruce robených zlomků. 2 atypické kusy byly objeveny při skrývce bagrem (sáček č. 3) a během následného začišťování terénu se našly další 3 atypické střepy a výše zmíněný okraj (sáček č. 1). Příslušné nálezy pocházejí z horizontu 1 (hloubka 0 – 10 cm).

Objekt 001/2011

Objekt se v rámci natažené pomocné osy nacházel mezi plochami „B“ a „C“. Byl rozdělen na čtyři sektory, které se následně vykopaly a zůstaly zde středové bloky. Rozměry výkopu byly 440 x 325 cm, maximální hloubka činila 49 cm a minimální 8 cm. Půdorys horní hrany i dna byl oválný, zlom ode dna pozvolný až ostrý. Stěny měly pravidelný povrch, konvexní tvar a strmý sklon. Dno mělo povrch nepravidelný, tvarově bylo konvexní a jeho sklon byl mírný. Na dně se nacházely kameny o velikosti 5 – 20 cm. Objekt byl tvořen stratigrafickými jednotkami 100 (ornice), 101, 102, 103 a 501, přičemž poslední zmíněnou byl označen samotný výkop. Nalezený archeologický kontext byl interpretován jako polozemnice (obr. 1, 19).

Popis vrstev (podle stratigrafických jednotek):

SJ 101 – prachovitá hlína středně hnědo-šedé až černé barvy, konzistence tuhá až pevná, viditelnost hranice pozvolná, minimální výška 8 cm, maximální výška 28 cm, mírná příměs kamínků.

SJ 102 – prachovitá hlína středně šedo-hnědé barvy, konzistence tuhá, viditelnost hranice pozvolná, minimální výška 8 cm, maximální výška 33 cm, mírná příměs kamínků.

SJ 103 (podložní vrstva) – prachovité jíly velmi jemně písčité, barva světle rezavě hnědá, konzistence tuhá, viditelnost hranice ostrá, mírná a směrem na západ četná příměs malých kamenů, nahodilá příměs bloků.

Nálezy:

SJ 100, horizont 1 (hloubka 0 – 10 cm), JZ – JV sektor; 2 sáčky s číslem 21

1. Fragment dna, složený ze dvou kusů. Vyroben v ruce, povrch hrubý, černo-šedo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku a kamínků. Rozměry: 8,7 x 1,8 cm. Obr.: 5: 4.

Dále bylo získáno 11 atypických a v ruce vytvořených zlomků, a kromě keramiky obsahoval soubor také 5 ks kostí (72 g).

SJ 101, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), JZ sektor; 2 sáčky s číslem 28

1. Fragment z těla jemné stolní nádoby zdobený schodkovitou šroubovicí. Vyroben v ruce. Povrch hladký, šedo-běžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozměry: 2,1 x 3 cm. Obr.: 6: 1.

Z vrstvy pochází také 7 atypických střepů, které byly vytvořeny v ruce. Dalšími nálezy jsou 3 ks kostí a 2 zuby (celkem 47 g).

SJ 101, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), JV sektor; 2 sáčky s číslem 30

1. Fragment hrdla. Vyroben v ruce. Vnější povrch hladký, patrně s otřeným sintrem na povrchu, černo-šedé barvy. Vnitřní povrch hladký, černo-šedé barvy. V materiálu je příměs písku a kamínků. Rozměry: 4,3 x 3,3 cm. Obr.: 6: 7.

Mezi další nálezy patří 9 ručně robených atypických zlomků a 2 ks kostí (3 g).

SJ 101, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), SV sektor; 2 sáčky s číslem 2

1. Fragment zdobený šikmo vlešťovanými liniemi na vnitřní stěně. Vyroben v ruce, povrch leštěný a tuhovaný, černo-běžové barvy. Materiál je bez příměsi. Rozměry: 3,9 x 2,1 cm. Obr.: 6: 2.
2. Fragment okraje. Vyroben v ruce. Povrch leštěný a tuhovaný, místy setřený, černo-běžové barvy. Materiál je bez příměsi. Rozměry: 1,7 x 1,7 cm. Obr.: 6: 3.
3. Fragment okraje. Vyroben v ruce, povrch hladký a tuhovaný, černo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozměry: 2,5 x 2,3 cm. Obr.: 6: 4.

4. Fragment okraje lahvovité amfory. Vyroben v ruce. Vnější povrch hladký, okrové barvy. Vnitřní povrch hlazený, okrové barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 4,1 x 2,3 cm. Obr.: 6: 5.
5. Fragment ulomeného okraje. Vyroben v ruce, povrch leštěný, místy setřený, šedo-béžové barvy. Materiál je bez příměsí. Rozměry: 3,7 x 3,7 cm. Obr.: 6: 6.
6. Fragment okraje amfory. Vyroben v ruce. Vnější povrch leštěný a tuhovaný, místy setřený, černo-okrové barvy. Vnitřní povrch z větší části hlazený a pod okrajem zdobený tuhovaným pásem, místy setřený, černo-okrové barvy. V materiálu je příměs písku a kamínků. Rozměry: 4,9 x 1,4 cm. Obr.: 6: 8.
7. Fragment okraje hrncovité nádoby esovitého profilu, zdobený plastickou prstovanou páskou na podhrdlí. Vyroben v ruce, povrch hlazený, šedo-hnědo-béžové barvy. V materiálu je příměs písku a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 3,9 x 7,5 cm. Obr.: 7: 1.
8. Fragment výdutě hrncovité nádoby esovitého profilu, zdobený plastickou prstovanou páskou na podhrdlí. Vyroben v ruce. Vnější povrch nad výzdobou hlazený a pod ní hladký, šedo-hnědo-okrové barvy. Vnitřní povrch hladký, šedo-okrově-oranžové barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 11,2 x 10,4 cm. Obr.: 7: 2.
9. Fragment dna. Vyroben v ruce. Vnější povrch hrubý, černo-hnědo-oranžovo-béžové barvy. Vnitřní povrch zasintrovaný. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 10,6 x 7,2 cm. Obr.: 8: 1.

V souboru se dále nacházelo 19 atypických zlomků a všechny byly vyrobené v ruce. Kromě keramiky se našly 4 ks kostí (19 g).

SJ 102, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), JZ sektor; 2 sáčky s číslem 29

Z vrstvy pochází 5 atypických střepů z ručně vyrobené keramiky a 1 ks kosti (16 g).

SJ 102, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), JV sektor; 2 sáčky s číslem 31

Objeveno bylo 20 keramických kusů. Všechny jsou atypické a ručně vytvořené. Skupinu nálezů doplňuje 1 ks kosti (5 g).

SJ 102, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), SZ sektor; 3 sáčky s číslem 5

1. Fragment okraje mírně zatažené mísy. Vyroben v ruce. Povrch z velké části setřený, hnědo-oranžové barvy. V materiálu je příměs písku a kamínků. Rozměry: 1,3 x 1 cm. Obr.: 9: 1.
2. Fragment výdutě mísy s lomeným tělem. Vyroben v ruce. Vnější povrch hlazený, šedo-běžovo-oranžové barvy. Vnitřní povrch hlazený, oranžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozměry: 4,1 x 2 cm. Obr.: 9: 3.
3. Fragment okraje amfory. Vyroben v ruce, povrch hlazený, černo-šedo-běžové barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 4,8 x 3,8 cm. Obr.: 9: 5.
4. Fragment na rozmezí hrdla a plece. Vyroben v ruce. Vnější povrch hlazený, tmavě hnědé barvy. Vnitřní povrch hlazený, oranžové barvy. V materiálu je příměs písku a kamínků. Rozměry: 3,9 x 4,2 cm. Obr.: 9: 6.
5. Fragment okraje kónické mísy, složený ze dvou kusů. Vyroben v ruce, povrch hlazený, černo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 7,8 x 3,6 cm. Obr.: 9: 7.

Z vrstvy dále pochází 13 atypických ručně robených střepů, 5 ks kostí (30 g) a 1 ks kamene (17 g), konkrétně valounu křemenného.

SJ 103, horizont 2/3 (hloubka 0 – 30 – dno), SV sektor; 2 sáčky s číslem 4

1. Fragment okraje lahvovité amfory. Vyroben v ruce, povrch hladký, okrové barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 3,7 x 3,1 cm. Obr.: 9: 4.

Dalšími nálezy jsou 4 atypické střepy vyrobené v ruce, a nekeramický materiál tvoří 2 ks kostí a 1 zub.

SJ 103, horizont 2/3 (hloubka 0 – 30 – dno); 1 sáček s číslem 6

1. Fragment okraje. Vyroben v ruce. Vnější povrch hladký, béžovo-oranžové barvy. Vnitřní povrch hladký, šedo-hnědo-oranžovo-běžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozměry: 1,8 x 1,9 cm. Obr.: 9: 2.

Keramický soubor je dále zastoupen 3 atypickými a v ruce vytvořenými kusy.

Objekt 008/2011

Objekt o rozměrech 562 x 390 cm ležel na ploše „J“ pomocné osy a i zde byly určeny a vykopány čtyři sektory. Maximální hloubka čítala 83 cm a minimální 6 cm. Horní hrana i dno měly oválný půdorys. Zlom od povrchu byl ostrý, při východní straně nepostřehnutelný, a dno mělo zlom rovněž ostrý. Stěny byly pravidelného povrchu, přímého tvaru a mírného sklonu. Povrch dna byl pravidelný, tvar konkávní a sklon mírný. Ve výplni se vyskytlo několik přeplavených vrstev a dno pokrývaly metaprachovce. Byly určeny stratigrafické jednotky 104, 105, 106, 107 a 108 pro výplň, a 502 pro výkop. Objekt byl označen jako podzemnice (obr. 2, 20).

Popis vrstev:

SJ 104 – velmi jemně až středně písčité hlína, barva středně černo-hnědá, konzistence tuhá, viditelnost hranice ostrá, minimální výška 8 cm, maximální výška 16 cm, četná příměs velmi malých kamínků ostrohranného či polozaobleného tvaru.

SJ 105 – prachovitá hlína velmi jemně písčité, barva středně hnědo-černá, konzistence tuhá, viditelnost hranice pozvolná, minimální výška 8 cm, maximální výška 43 cm, nahodilá příměs středních kamenů.

SJ 106 – tmavě hnědo-černá hlína promíchaná s rezavě hnědou spraší, konzistence tuhá, viditelnost hranice rozpitá, minimální výška 8 cm, maximální výška 12 cm, bez příměsí.

SJ 107 – prachovitý jíl promíchaný s podložní vrstvou, barva světle rezavě hnědá, místy tmavší, konzistence tuhá, viditelnost hranice ostrá, nahodilá příměs ostrohranných kamenů a ojedinělá příměs bloků a balvanů.

SJ 108 (podložní vrstva) – středně zrnitý písek s jílovitou příměsí, barva světle okrově žlutá až bílá, stav zeminy ulehlý, viditelnost hranice ostrá a pozvolná, příměs polozaoblených malých silicítů a mírně se vyskytujících velkých kamenů až balvanů.

Nálezy:

SJ 104, horizont 1 (hloubka 0 – 10 cm), sektor JZ – D; 3 sáčky s číslem 11

Bylo objeveno 5 keramických zlomků, z toho 3 pochází z 19. století (obr.: 14) a zbytek tvoří 2 atypické střepy vyrobené v ruce. Mezi dalšími materiály byl 1 ks kosti a 2 zuby (celkem 10 g), a 1 ks mazanice (31 g).

SJ 104, horizont 1 (hloubka 0 – 10 cm), sektor JZ – A; 3 sáčky s číslem 10

1. Fragment okraje. Vyroběn v ruce, povrch hrubý, černo-hnědo-béžové barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřívu. Rozměry: 2,4 x 3,3 cm. Obr.: 10: 4.

Ve vrstvě se dále nacházelo 5 atypických střepů, které byly ručně vytvořeny. Z dalších nálezů to jsou 2 ks kostí a 2 zuby (celkem 18 g), a 5 ks mazanice (37 g).

SJ 104, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), sektor JZ – C; 1 sáček s číslem 17

1. Fragment zdobený řadou šikmých nehtových vrypů. Vyroběn v ruce. Vnější povrch hladký, okrové barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků a keramických zlomků. Rozměry: 2,5 x 2,6 cm. Obr.: 10: 6.
2. Fragment okraje situły. Vyroběn v ruce. Vnější povrch hladký, šedo-hnědo-okrové barvy. Vnitřní povrch zahlazovaný, černo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků a stopy po organickém ostřívu. Rozměry: 5 x 4,7 cm. Obr.: 10: 7.

Atypických střepů je 7 a všechny byly vyrobeny v ruce.

SJ 104, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), sektor JZ – B; 3 sáčky s číslem 18

1. Fragment okraje teriny. Vyroběn v ruce. Vnější povrch hladký, patrně se stopami po tuhování, černo-šedé barvy. Vnitřní povrch hladký, černo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřívu. Rozměry: 4,7 x 3,1 cm. Obr.: 11: 1.
2. Fragment dna. Vyroběn v ruce. Vnější povrch leštěný, oranžovo-okrové barvy. Vnitřní povrch hladký, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozměry: 3,1 x 2,1 cm. Obr.: 11: 2.
3. Fragment dna. Vyroběn v ruce, povrch hrubý, černo-šedo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřívu. Rozměry: 3,1 x 1,3 cm. Obr.: 11: 3.

Dále bylo získáno 6 atypických střepů, které byly vytvořeny v ruce. Další nálezy představují 2 ks kostí a 1 zub (celkem 5 g), a 3 ks mazanice (20 g).

Horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), sektor JZ – A; 3 sáčky s číslem 12

Keramiku zde zastupují 2 atypické a v ruce vyrobené zlomky. Zachyceny byly dále 2 ks kostí (4 g), 2 ks mazanice (4 g) a 2 ks uhlíku (1 g).

SJ 104, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), JV sektor; 3 sáčky s číslem 8

1. Fragment okraje mírně zatažené mísy. Vyroben v ruce. Vnější povrch hrubší, šedo-hnědo-béžové barvy. Vnitřní povrch hrubší, šedo-hnědo-okrové barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 4,6 x 7,6 cm. Obr.: 10: 1.
2. Fragment dna, složený ze dvou kusů. Vyroben v ruce. Vnější povrch hrubý, béžové barvy. Vnitřní povrch hrubý, černo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 8 x 1,2 cm. Obr.: 10: 2.
3. Fragment dna zdobený šikmo vlešřovanými liniemi na vnitřní stěně. Vyroben v ruce. Povrch leštěný a tuhovaný, místy setřený, černo-béžové barvy. Materiál je bez příměsi. Rozměry: 2,5 x 1,4 cm. Obr.: 10: 3.

Dále bylo získáno 9 atypických střepů. Z nich byl 1 ks vytáčený na kruhu a zbytek byl vyroben v ruce. Kromě keramiky byl dále vybrán 1 ks přepáleného kamene (8 g), jedná se o jemnozrnný pískovec zvaný arkóza. Mezi další nálezy patří 2 ks kostí (7 g) a 7 ks mazanice (106 g).

SJ 104, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), JZ sektor; 3 sáčky s číslem 22

1. Fragment okraje. Vyroben v ruce. Vnější povrch hrubý, černo-hnědo-béžové barvy. Vnitřní povrch hladší, šedo-hnědo-béžové barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 3,6 x 4,5 cm. Obr.: 11: 7.
2. Fragment zdobený řadou šikmých nehtových vrypů. Vyroben v ruce. Vnější povrch hrubší, černo-šedé barvy. Vnitřní povrch hrubší, šedo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků a slídy. Rozměry: 5 x 4,8 cm. Obr.: 11: 8.

Ze zbývajících 8 atypických zlomků jich 5 bylo vyrobených v ruce a 1 ks vytáčen na kruhu. Dále byl zaznamenán 1 ks kosti a 1 ks čelisti (celkem 23 g), a 2 ks mazanice (2 g).

SJ 104, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), SZ sektor; 2 sáčky s číslem 26

1. Fragment okraje silně zatažené mísy. Vyroben v ruce. Vnější povrch hrubý, šedo-béžovo-okrové barvy. Vnitřní povrch hrubý, černo-šedo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 4,5 x 3,5 cm. Obr.: 12: 4.

Dále bylo získáno 7 atypických zlomků vyrobených v ruce a 2 ks kostí (42 g).

SJ 105, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), sektor JZ – B; 3 sáčky s číslem 19

1. Fragment dna. Vyroben v ruce, povrch hladký, černo-šedo-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku, kamínků, keramických zlomků a stopy po organickém ostřivu. Rozměry: 5,4 x 3,2 cm. Obr.: 11: 4.
2. Fragment okraje poháru. Vytáčen na kruhu, povrch hladký, tmavě šedé barvy. Materiál je bez příměsi. Rozměry: 4,2 x 2,4 cm. Obr.: 11: 5.
3. Keramický přeslen kuželovitého tvaru s oble vkleslou podstavou, zdobený vrypy ve tvaru písmene „U“. Vyroben v ruce. Povrch hladký, šedo-béžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozměry: 3,9 x 2,5 cm. Obr.: 11: 6.
4. Opracovaný kámen, který mohl sloužit jako brousek či hladítko. Jedná se o metamorfovanou horninu zvanou fylit. Povrch je z velké části hladký, v místě rovné plochy nedochovaný, černo-šedo-béžové barvy. Rozměry: 5 x 3,4 cm. Obr.: 13: 1.

Z keramiky bylo dále nalezeno 9 atypických a v ruce vyrobených střepů, a 1 ks kosti (64 g).

SJ 105, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), SZ sektor; 2 sáčky s číslem 23

1. Fragment dna. Vyroben v ruce. Vnější povrch je hladký, v místě stěny hlazený, a je opatřen tuhou. Vnitřní povrch je nedochovaný, šedo-béžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozměry: 10,7 x 2,1 cm. Obr.: 12: 1.
2. Fragment okraje esovité mísy braubašského typu. Vytáčen na kruhu, povrch leštěný, černé barvy. Materiál je bez příměsi. Rozměry: 7,2 x 4,8 cm. Obr.: 12: 2.
3. Fragment okraje esovité mísy braubašského typu. Vytáčen na kruhu, povrch leštěný, šedé barvy. Materiál je bez příměsi. Rozměry: 9,3 x 3,5 cm. Obr.: 12: 3.

Dále bylo odkryto 7 atypických střepů, přičemž 5 ks bylo vyrobeno v ruce a u 2 ks nelze technologii přesně určit. Další materiál zastupuje 6 ks kostí, 3 zuby a 2 ks čelistí (celkem 209 g).

SJ 105, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), SZ sektor; 1 sáček s číslem 27

Objeveno bylo 11 atypických střepů vyrobených v ruce.

SJ 105, horizont 2/3 (hloubka 40 – 50 cm), sektor JZ – D; 2 sáčky s číslem 16

1. Fragment okraje esovité mísy braubašského typu. Dotáčen na kruhu. Vnější povrch hladký, hnědo-okrové barvy. Vnitřní povrch v horní polovině hladký, v dolní hlazený, hnědé barvy. V materiálu je příměs slídy. Rozměry: 4,3 x 3,7 cm. Obr.: 10: 5.

Keramický materiál doplňuje 7 atypických a ručně vyrobených střepů. Posledním nálezem je 1 ks kosti (6 g).

SJ 106, horizont 2 (hloubka 0 – 20 cm), SZ sektor; 2 sáčky s číslem 24

Keramika je zde zastoupena 3 atypickými zlomky, které byly vyrobeny v ruce. Další nálezy tvoří 6 ks kostí, 3 ks zubů a 2 ks čelistí.

SJ 106, horizont 3 (hloubka 0 – 30 cm – dno), sektor JZ – A; 2 sáčky s číslem 13

Bylo odkryto 11 atypických zlomků. Technika výroby se u tří zlomků nedá přesně určit a zbytek byl vyroben v ruce. Nalezeny byly také 2 ks mazanice (17 g).

SJ 108, horizont 2 (hloubka 0 – 50 cm), SZ sektor; 1 sáček s číslem 25

Zachyceno bylo 5 atypických střepů, které byly vyrobeny v ruce.

SJ 108, horizont 2/3 (hloubka 0 – 40 cm – dno), JV sektor; 2 sáčky s číslem 9

Byly objeveny 2 atypické střepy vyrobené v ruce. Dále se našly 2 ks kostí (22 g).

Objekt 009/2011

Jáma ležící na ploše „K“ pomocné osy. Byla vybrána její jižní polovina. Průměr jámy byl 100 cm a maximální hloubka 22 cm. Půdorys horní hrany i dna byl kruhový. Povrch měl nepostřehnutelný až pozvolný zlom, dno mělo zlom pozvolný. Povrch stěn byl pravidelný, tvar esovitý a sklon prudký. Povrch dna byl pravidelný, tvar stupňovitý a sklon vodorovný. Výplň byla označena stratigrafickou jednotkou 109 a byla probarvena okolní zeminou. Pravděpodobně se jednalo o splachovou vrstvu. Výkop byl označen jako stratigrafická jednotka 503 a jeho funkce je neurčitelná, lze jej tedy interpretovat pouze jako sídlištní jámu (obr. 3: 1; 21).

V objektu nebyly žádné nálezy.

Popis vrstev:

SJ 109 – prachovitě písčité jílo, barva světle hnědá, probarvená se žlutou, konzistence pevná, viditelnost hranice rozpitá, nahodilá příměs konkrce uhličitánu vápenatého a mírná příměs kamínků.

Objekt 010/2011

Jedná se o kúlovou jámu ležící na ploše „S“ pomocné osy. Vybrána byla její jižní část, průměr objektu byl 65 cm a maximální hloubka 30 cm. Horní hrana i dno měly kruhový půdorys, zlom od povrchu i ode dna byl pozvolný. Povrch stěn byl pravidelný, tvar esovitý a sklon prudký. Dno mělo povrch pravidelný, tvar konvexní a sklon mírný. Vrstva uvnitř objektu byla označena stratigrafickou jednotkou 111 (obr. 3: 2; 22).

Popis vrstev:

SJ 111 – písčité hlína středně hnědo-šedé barvy a pevné konzistence, mírná příměs středních kamenů.

Nálezy:

SJ 111, horizont 2 (0 – 20 cm), J sektor; 3 sáčky s číslem 20

1. Fragment dna, složený ze dvou kusů. Vyroben v ruce. Vnější povrch hrubý, šedo-oranžově-béžové barvy. Vnitřní povrch hrubý, šedo-béžové barvy. V materiálu je příměs písku a kamínků. Rozměry: 7,1 x 5,5 cm. Obr.: 5: 2.

Z vrstvy byly dále získány 4 atypické kusy keramiky, které byly vyrobené v ruce. Nekeramický materiál obsahoval 1 ks kamene (1 g), jedná se o metamorfovanou horninu zvanou fylit. Mimo to zde byly 3 ks mazanice (10 g).

Objekt 012/2011

Jáma, nacházející se na ploše „M“ pomocné osy. Byla vybrána ve své jižní polovině, její rozměry byly 78 x 100 cm, maximální hloubka 36 cm a minimální hloubka 24 cm. Půdorys horní hrany i dna byl kruhový a zlom od povrchu ostrý. Stěny měly pravidelný povrch, přímý tvar a prudký sklon. Dno mělo povrch pravidelný, tvar plochý a sklon mírný. Výkop byl označen jako stratigrafická jednotka 504, ale uvnitř žádné další stratigrafické kontexty nebyly určeny. Objekt lze označit pouze jako sídlištní jámu bez bližší interpretace (obr. 4; 23).

Z výplně nebyly získány žádné nálezy.

Popis vrstev:

1. vrstva – písčité hlína středně hnědo-šedé barvy a pevné konzistence, viditelnost hranice pozvolná, minimální výška 5 cm, maximální výška 10 cm, četná příměs velmi malých kamínků.
2. vrstva – plastický jíl středně hnědo-okrové barvy a pevné konzistence, minimální výška 10 cm, maximální výška 31 cm, ojedinělá příměs velmi malých kamínků.

Sonda 1/2011

Sonda 1 ležela na plochách „K“, „L“ a „M“ pomocné osy a měla tvar obdélníku. Široká byla asi 50 cm a dlouhá necelých 80 cm. Maximální výška činila kolem 15 cm a minimální výška přibližně 5 cm (obr. 24).

Popis vrstev:

SJ 110 – písčité hlína středně hnědo-okrové barvy a měkké konzistence, mírná příměs malých kamínků a ojedinělá příměs velkých kamenů a jednoho balvanu.

Nálezy:

SJ 110, horizont 1/2 (0 – 20 cm); 1 sáček s číslem 14

Nalezeny byly 2 atypické keramické zlomky vyrobené v ruce.

Sonda 2/2011

Sonda 2 zaujímala plochy „A“ a „B“ pomocné osy a byla rovněž ve tvaru obdélníku, jehož šířka měla něco přes 50 cm a délka asi 420 cm. Maximální hloubku měla sonda kolem 55 cm a minimální hloubku přibližně 15 cm (obr. 25).

Popis vrstev:

SJ 113 – písčité hlína hnědé barvy a pevné konzistence, mírná příměs kamínků a ojedinělá příměs velkých kamenů.

Nálezy:

SJ 113, horizont 1/2 (0 – 20 cm); 2 sáčky s číslem 15

1. Fragment okraje. Vyroben v ruce. Povrch hladký, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozměry: 2,8 x 2,8 cm. Obr.: 5: 1.

Zbývající část tvoří 5 atypických a v ruce vyrobených střepů, a 2 ks kostí (24 g).

7. Vyhodnocení archeologických situací

Shrneme-li dosavadní údaje o nálezové situaci na parcele č. 501/8, byly tedy zaznamenány dvě polozemnice a tři sídlištní jámy.

U objektů 009 a 012 byla vybrána jejich jižní polovina. Obě jámy měly kruhový půdorys, dno bylo u objektu 009 stupňovité a u výkopu 012 ploché. Obě jámy postrádaly archeologické nálezy, tudíž se jejich bližší interpretace může opírat maximálně o jejich polohu či tvar. Tvarově se nejvíce blíží jámám typu D podle typologie J. Waldhausera, která

byla použita na sídlišti v Radovesicích. Tomuto typu odpovídají mazanice či ohniště⁹¹. Nicméně absence sebemenších stop dokládajících otopnou funkci tuto úvahu spíše vyvrací. Obě jámy mohly sloužit k různým dalším účelům, například jako hliníky, sklípky či k ukládání odpadu⁹². Výskyt jam neurčité funkce byl na sídlištech zaznamenán již v minulosti. Tyto objekty měly různý tvar i velikost, a většinou nebyly příliš hluboké⁹³.

Objekt 010, který se nacházel samostatně v západní části plochy, byl v nálezové zprávě interpretován jako kúlová jáma⁹⁴, čemuž by odpovídal i jeho kruhový tvar a konvexní dno. Tato interpretace by poukazovala na existenci další stavby na sídlišti. Objekt byl rovněž vybrán pouze ve své jižní polovině. Přítomnost archeologických nálezů je nejspíše dokladem postdepozičních procesů po zániku její funkce⁹⁵.

Polozemnice 001 a 008 byly obě oválného půdorysu a postrádaly jakékoliv stopy po kúlech či jiném vnitřním zařízení. V Čechách zastupují polozemnice s absencí kúlových jamek všechna období v rozmezí stupňů Ha D – LT D, z toho polovina náleží fázi Ha D – LT A⁹⁶. Mezi zahloubené stavby obdélníkového až oválného tvaru, které nemají žádné stopy po kúlech ani vnitřním zařízení, patří objekty nalezené v Bolešínách, Heřmani, Oseku, Paračově, Poříčanech a Radovesicích⁹⁷.

Objekt 001 byl orientován ve směru V – Z, i když příklánět se dá i ke směru SV – JZ. Obě orientace se u halštatských polozemnic vyskytují, přičemž u objektů bez kúlových jam se v případě východozápadního směru jedná o nejčastější případ na území Čech, zatímco směr SV – JZ je zastoupen pouze v 8 %. Rozloha objektu činí 14,3 m², čímž se opět shoduje se stavbami bez jamek, jejichž výměra je maximálně 21 metrů čtverečných⁹⁸.

Orientace objektu 008 byla ve směru V – Z s velmi malou odchylkou. Svoji výměrou 22 m² nepatrně překračuje hranici u ostatních zdokumentovaných polozemnic bez vnitřní konstrukce.

⁹¹ WALDHAUSER, Jiří. Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách, s. 153.

⁹² VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*. Praha, 2008, s. 114. ISBN 978-80-86124-79-7.

⁹³ SOUDSKÁ, Eva. Obydlí na pozdně halštatských sídlištech, s. 560.

⁹⁴ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 5.

⁹⁵ Za tuto informaci děkuji PhDr. Janovi Jílkovi, PhD.

⁹⁶ HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*, s. 32-33.

⁹⁷ Tamtéž, s. 21.

⁹⁸ Tamtéž, s. 33.

8. Rozbor nálezů a datace objektů

8.1. Keramický materiál

Keramický inventář získaný z naleziště na parcele č. 501/8 není příliš velký. Ostatně objekty, ze kterých pochází, byly pouze tři.

Přítomné nálezy jsou převážně z hrubého materiálu a téměř všechny pocházejí z ručně vytvořených nádob. Nejčastější příměsí v keramickém těstě je písek a kamínky, dále také stopy po organickém ostřivu. V některých případech se vyskytla i slída či drobné keramické střepy. Soubor vykazuje řadu charakteristických rysů typických pro dobu halštatskou, což bude dále upřesněno při dataci jednotlivých objektů.

Nejprve je potřeba upozornit, že v souvislosti s analogiemi, které jsou uvedeny pro vybrané fragmenty, často zmiňují různé klasifikace nádob halštatské, případně i laténské keramiky. Tato třídění byla vytvořena na základě materiálu z konkrétních nalezišť, ze kterých pocházejí příslušné analogie. Je třeba také říci, že v souvislosti s nálezy z Malých Číčovic slouží tyto typologie spíše k zohlednění při dataci konkrétních prvků a k porovnání s novějším klasifikačním systémem v publikacích N. Venclové⁹⁹, kterého se držím jako základní charakteristiky keramiky v jednotlivých obdobích.

První klasifikace byla vytvořena E. Soudskou a opírá se o nálezy ze sídlišť v Tuchoměřicích, Tuchoměřicích – Kněživce a Krašovic na Sedlčansku. Autorka zde vyčlenila pět vývojových fází halštatské a laténské keramiky¹⁰⁰. Toto třídění zde uvádím pouze informativně, nelze jej však brát s jistotou, neboť autorka tehdy příliš nezohlednila příměsí a intruze v archeologických kontextech¹⁰¹. Ty jsou zejména na sídlišťích velmi časté, neboť na rozdíl od hrobového inventáře, který byl záměrně uložen do hrobů a lze u něj předpokládat, že je stejně starý, na sídlišťních lokalitách mohly být movité předměty jak záměrně uloženy, tak i ponechány v místě, aniž by se jednalo o účelové uložení, dále mohly být ztraceny či zahozeny. Dochází tak mnohem častěji k jejich přemísťování, kdy se mohou díky zanášení zahluobených objektů zeminou dostat do vrstvy jiného kontextu¹⁰².

První fázi E. Soudská rámcově řadí do stupně Ha D2 – D3. Celkově v tomto horizontu ještě přežívají prvky bylanské kultury¹⁰³, která patří do stupně Ha C – D1¹⁰⁴, ale zároveň se

⁹⁹ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*; VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7: doba laténská*. Praha, 2008. ISBN 978-80-86124-80-3.

¹⁰⁰ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlišťích, s. 562.

¹⁰¹ Ústní informace PhDr. Jana Jílka, Ph.D.

¹⁰² KUNA, Martin (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 1: pravěký svět a jeho poznání*. Praha, 2007, s. 99. ISBN 978-80-86124-75-9.

¹⁰³ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlišťích, s. 590.

vyskytují i prvky nové. Ve druhé fázi se bylanské znaky objevují řídkěji a místo toho nastupují tzv. braubašské misky zhotovované již za pomoci hrnčířského kruhu a typické pro stupeň LT A¹⁰⁵. Lze je obecně charakterizovat jako nádoby nízkého tvaru se zaoblenou výdutí, nízkým okrajem, který je odsazený a rozevřený, a dovnitř vydutým dnem, kterému se říká omfalos¹⁰⁶. Třetí fázi E. Soudská přiřazuje zejména stupni LT A, ale i s možným přesahem do stupně LT B, ve kterém se následně rozvíjí čtvrtý horizont¹⁰⁷. Pátá fáze obsahuje keramiku již čistě laténskou včetně přítomnosti některých prvků datovaných do pozdní fáze této kultury¹⁰⁸.

Charakteristiku keramické náplně jednotlivých fází E. Soudské se nyní pokusím přiblížit a některé prvky budou porovnány s relativní chronologií keramiky v pracích N. Venclové, ve kterých jsou shromážděny příspěvky více autorů¹⁰⁹. Důvodem tohoto srovnání je nejistá interpretace těchto fází, jak jsem již jednou zmínila.

V první fázi se současně objevuje výzdoba vlešťovaná, rytá, tuhovaná v podobě pásů na vnitřních stěnách nádob a chybí nádoby vytvořené na kruhu¹¹⁰. Toto zastoupení se v obou pracích vztahuje na stupeň Ha D¹¹¹. Malovaná výzdoba na červeném podkladě, která se podle E. Soudské v první fázi také vyskytuje ve větším množství¹¹², je však v práci N. Venclové typická ještě pro stupeň Ha C¹¹³.

Ve druhé fázi postupně mizí malba a tuhované pásy, vlešťovaná výzdoba je na vrcholu a novým znakem jsou na kruhu dotáčené braubašské misky, dále ručně robené lahvovité nádoby podobající se na kruhu dotáčeným tvarům vyššího hrdla a dvojkónického těla, a mísy, které mají vykloněný okraj a jejich hrdlo je vyšší, prohnuté a odsazené¹¹⁴. Tuto charakteristiku lze na základě publikací E. Soudské i N. Venclové rozložit do stupňů Ha D a LT A¹¹⁵.

Třetí fáze, jak již bylo zmíněno, náleží fázi LT A s možným přesahem do následujícího stupně LT B¹¹⁶. Na vrcholu jsou braubašské misky, a to jak nezdobené, tak

¹⁰⁴ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 27.

¹⁰⁵ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 590.

¹⁰⁶ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 114.

¹⁰⁷ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 590.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 562.

¹⁰⁹ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*; VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7: doba laténská*.

¹¹⁰ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 586.

¹¹¹ Tamtéž, s. 590; VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 114-116.

¹¹² SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 586.

¹¹³ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 49.

¹¹⁴ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 586.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 590; VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 114-116.

¹¹⁶ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 590.

v některých případech již i s kolkovanou výzdobou. Novým zbožím jsou na kruhu dotáčené lahvovité nádoby a na kruhu vytáčené esovité mísy¹¹⁷. Lahvovité tvary na kruhu se stejně jako braubašské nádoby s kolky vyskytují v práci N. Venclové již ve stupni LT A¹¹⁸. Další na kruhu točené esovité mísy přecházejí do stupně LT B a vyvíjejí se po celou laténskou kulturu¹¹⁹.

Ve čtvrté fázi je hojně zastoupena kolkovaná výzdoba, a to nejen na mísách, ale například i lahvovitých či hrubých soudkovitých tvarech. Objevují se nádoby s příměsí tuhy a hřebenovou výzdobou na povrchu¹²⁰. E. Soudská tento horizont datuje do stupně LT B¹²¹. Podle výsledků v publikaci N. Venclové započala hřebenová výzdoba již v časně laténském období, a to na výduti lahvovitých tvarů tzv. hřebenovým kolkem. Kolky zdobí ve stupni LT A braubašské mísy, lahvovité tvary a případně i hrnce z jemnější hlíny¹²². V následujících laténských horizontech je tato výzdoba přítomna spíše vzácně¹²³, v případě hrubých tvarů byly ojediněle zaznamenány pravoúhlé či kruhové kolky¹²⁴. Příměs grafitu řadí badatelé v práci N. Venclové s jistou hypotézou již do stupně Ha D2 a v časně laténském horizontu se toto ostřívo vyskytuje častěji¹²⁵.

V závěrečné páté fázi, která již zasahuje do pozdně laténského období, mizí braubašské mísy ve své první podobě a nahrazují je esovité mísy a další typy nádob vyrobené na hrnčířském kruhu¹²⁶.

S první fází E. Soudské souvisí tzv. horizont vlešťované keramiky¹²⁷, který vymezil J. Waldhauser na základě rozboru materiálu z Radovesic a který rovněž odpovídá stupni Ha D2 – D3. Sem byly zařazeny soudky s plastickou páskou či vrypy, amforovité nádoby, mísy se zalomenou a přesekávanou výdutí, a prohnutým hrdlem, které jsou obvykle uvnitř zdobené tuhovanými či vlešťovanými pásy či mřížkami, dále koflíky mající přesekávanou lomenou výduť a zahrocený tvar ucha, nádoby s vypouklým dnem či s tuhovanou výzdobou na červeném podkladě, a také tzv. předbraubašské mísy, které mohou být tuhované či leštěné¹²⁸. K posledním zmiňovaným nádobám se dají řadit i mísy, které jsou rovněž často tuhované a

¹¹⁷ Tamtéž, s. 586.

¹¹⁸ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 114-116.

¹¹⁹ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7: doba laténská*, s. 98-100.

¹²⁰ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 586.

¹²¹ Tamtéž, s. 590.

¹²² VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 116-117.

¹²³ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7: doba laténská*, s. 98.

¹²⁴ Tamtéž, s. 100.

¹²⁵ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 114.

¹²⁶ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 586.

¹²⁷ VOJTĚCHOVSKÁ, Ivana. *Keltská osada pod mohylníkem v Libčicích nad Vltavou – Chýnově*, s. 9.

¹²⁸ WALDHAUSER, J. Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách, s. 152-153.

vycházejí z ostře profilovaných vzorů, avšak tyto jsou zaoblené, a tím dostávají esovitou profilaci¹²⁹.

Druhým horizontem na sídlišti v Radovesicích je horizont braubašského zboží, který byl přiřazen částečně ještě stupni Ha D3 a stupni LT A. Charakteristickými znaky pro tuto fázi jsou situlovité soudky, lahvovité nádoby, na kruhu vyrobené braubašské mísy a kolkovaná výzdoba. U den jemně zhotovených nádob se objevuje omfalos nebo prstencovitá podstava¹³⁰.

Třetí horizont J. Waldhausera, o kterém se zmíním, je horizont mladšího braubašského zboží, datovaný do rozmezí stupňů LT A – B1. Hlavními znaky jsou braubašské mísy s vodorovnými rýhami, na kruhu vyrobené esovité mísy a vázovité nádoby zdobené vodorovnými rýhami, dále dotáčené mísy se zataženým okrajem a ovalený tvar okraje¹³¹.

Toto třídění ještě doplňuje horizont mladolaténské keramiky, pozdně laténské keramiky a nakonec keramiky laténsko-římské¹³².

Další chronologické členění, na které v textu odkazuji, souvisí s vývojem hradiště Závist. Zde bylo na základě místních keramických nálezů stanoveno pět časových horizontů, první dva odpovídají stupni Ha D, další dva se vztahují na stupeň LT A a pátý byl datován na přelom stupňů LT A a LT B1¹³³. Keramickou náplň těchto horizontů představují konkrétní nálezy na hradišti¹³⁴.

8.1.1. Objekt 001

Z polozemnice 001 bylo získáno celkem 110 keramických fragmentů. Jeden z nich představuje v halštatském kontextu mladší intruzi, a proto jej z následujícího hodnocení vyřadím a zmíním se o něm až nakonec.

Ze zbývajících 109 zlomků jich 100 pochází z hrubé keramiky a 9 ks je z keramiky jemné. Všechny zde doložené nádoby byly vyrobené v ruce.

¹²⁹ VOJTĚCHOVSKÁ, I. *Keltská osada pod mohylníkem v Libčicích nad Vltavou – Chýnově*, s. 10.

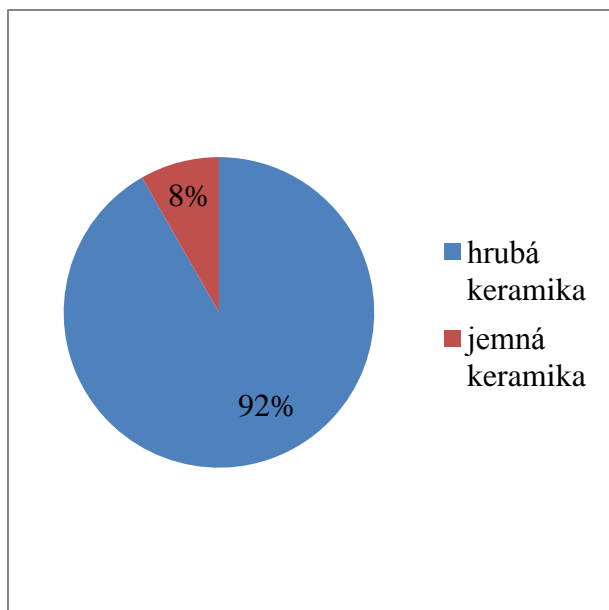
¹³⁰ WALDHAUSER, J. *Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách*, s. 158.

¹³¹ Tamtéž, s. 164.

¹³² Tamtéž, s. 150.

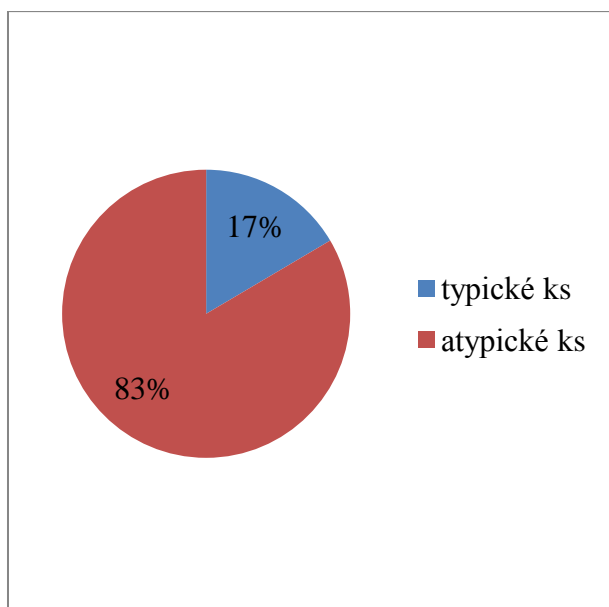
¹³³ MOTYKOVÁ, Karla – DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Opevnění pozdně halštatského a časně laténského hradiště Závist*. In *Památky archeologické* 75/2, 1984, s. 377.

¹³⁴ Tamtéž, s. 400, 403-406.

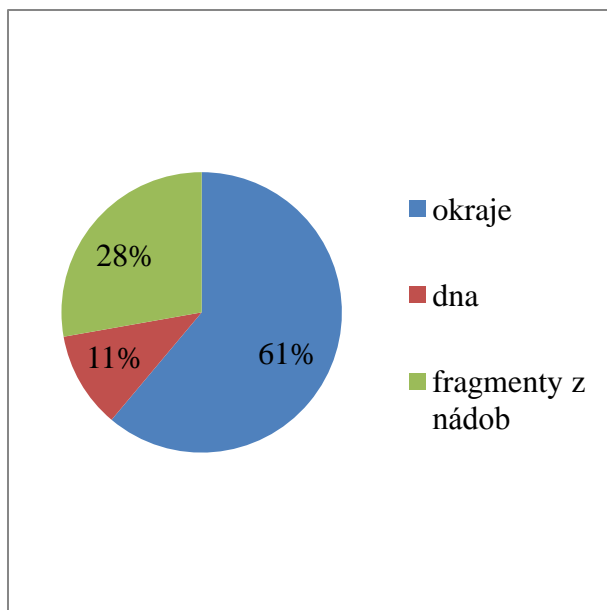

Graf č. 1. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), objekt 001. Zastoupení keramiky podle úpravy povrchu a typu keramického těsta.

Typických střepů je v souboru 18. Patří sem 11 okrajů, z toho dva s výzdobou, dále 2 dna a 2 zdobené fragmenty z těla nádob. Mezi typické kusy byl zařazen také 1 ks hrdla, jehož povrch je místy černý následkem setření sintru, dále 1 ks nápadně zalomené výdutě a 1 ks pocházející z rozmezí hrdla a plece.

Graf č. 2. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), objekt 001. Zastoupení typických a atypických fragmentů.

Graf č. 3. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), objekt 001. Morfologické zařazení typických fragmentů.

Z 9 fragmentů byly rozpoznány typy nádob. Zbývající zlomky se v této kategorii nepodařilo bezpečně určit, a tak byly pro kvantitativní vyhodnocení vybrány pouze střepe, u kterých je příslušná interpretace pravděpodobná.

Jak jsem již zmínila v kapitole o metodě zpracování, následující terminologie tvarů byla převzata převážně z práce P. Budinského¹³⁵, která zahrnuje podrobnou klasifikaci nádob pozdně halštatského až časně laténského období. Keramický soubor z Hostomic, který byl zhodnocen prostřednictvím této typologie, posloužil u některých fragmentů jako srovnávací materiál. Dále byl využit klasifikační systém keramiky stupně Ha D aplikovaný na naleziště v Hradci u Němčtic¹³⁶. Fragmenty s výzdobou jsou rozebrány prostřednictvím analogií na jiných středočeských lokalitách s přihlédnutím k publikaci N. Venclové¹³⁷.

Zásobnice a amfory

Amforovité nádoby byly zjištěny ze tří zlomků. 2 ks velmi podobných okrajů (obr. 2: 5; 5: 4) lze řadit k lahvovitým amforám¹³⁸. Dále sem patří stěp se zesíleným ven vykloněným okrajem (obr. 5: 5)¹³⁹. Třetí okrajový stěp (obr. 2: 8) má tuhovaný povrch a tuhovaný pás pod okrajem. Výzdoba v podobě tuhovaného pásu pod okrajem se vyskytovala na amforách,

¹³⁵ BUDINSKÝ, P. *Výzkum praeltské osady u Hostomic.*

¹³⁶ MICHÁLEK, Jan – LUTOVSKÝ, Michal. *Hradec u Němčtic.*

¹³⁷ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská.*

¹³⁸ MICHÁLEK, Jan – LUTOVSKÝ, Michal. *Hradec u Němčtic*, obr. 36: 65, 66.

¹³⁹ Tamtéž, obr. 35: 424.

lahvovitých amforách¹⁴⁰ či silně zatažených mísách¹⁴¹. O tomto zlomku se ještě zmíním v souvislosti s rozbořením výzdobných prvků.

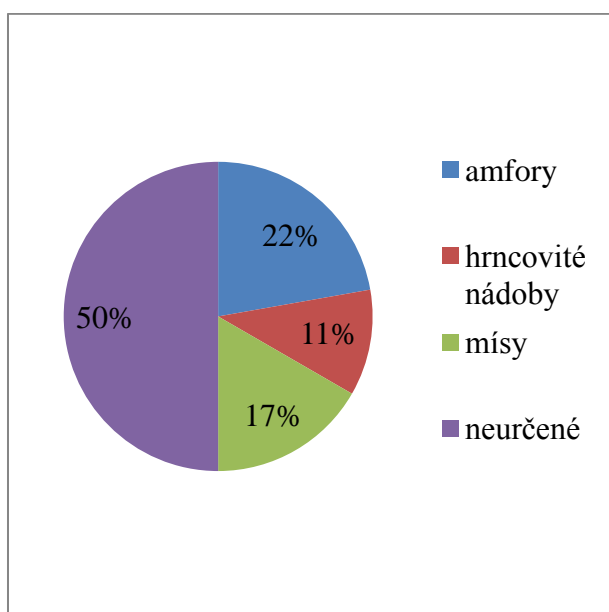
Hrncovité nádoby

Hrncovité nádoby esovitého profilu dokládají z typických fragmentů 2 ks (obr. 3: 1, 2) zdobené plastickou prstovanou páskou, která se vyskytuje právě na soudkovitých a hrncovitých nádobách¹⁴².

Mísy

Mísy zde reprezentují 3 ks. Nejmenší zlomek (obr. 5: 1) odpovídá mírně zataženým mísám¹⁴³, zalomená výduť (obr. 5: 3) patřila pravděpodobně míse s lomeným tělem¹⁴⁴ a třetí fragment (obr. 5: 7) patrně kónické míse¹⁴⁵.

Na následujícím grafu je vidět procentuální zastoupení typů nádob. Atypické zlomky nejsou zahrnuty.

Graf č. 4. Malé Číčovice (okr. Praha-západ), objekt 001. Zastoupení typů nádob.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 141-142.

¹⁴¹ BUDINSKÝ, P. *Výzkum praeltské osady u Hostomic*, s. 17, 20.

¹⁴² Tamtéž, s. 15-16.

¹⁴³ Tamtéž, s. 16-17.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 17-18.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 16.

Výzdobné prvky

Střepy s výzdobou jsou v celém našem inventáři nejvíce identifikovatelné fragmenty. Ty se nyní pokusím více přiblížit.

Na dvou fragmentech z hrncovitých nádob esovitého profilu se vyskytla plastická prstovaná páska. První střep je zachován s okrajem a je po celém povrchu hlazený. Druhý fragment, pocházející z výdutě, je nepatrně jinak profilovaný než okraj a jeho povrch je pod výzdobou pouze hladký, nikoli hlazený. Páska druhého střepu je menší a hůře čitelná, neboť je zčásti nedochovaná a zčásti již poněkud setřená. Přesto zde však lze spatřovat obdobnou výzdobu jako u prvního zlomku. Plastická páska, hladká či členěná, byla běžně používaným prvkem po celou dobu halštatskou¹⁴⁶. Analogie k oběma střepům byly v Malých Čičovicích zaznamenány již v roce 1958, a to v objektu, který probádal Vladimír Sakař a datoval jej na základě nálezů do mladší fáze halštatského období¹⁴⁷. Další nálezy, na kterých se vyskytuje podobná výzdoba, pocházejí z Tuchoměřic¹⁴⁸ či Jenštejna¹⁴⁹. Analogický tvar okrajového zlomku byl nalezen například na halštatském sídlišti v Podhoří, jeho okraj je zesílený do oblého tvaru a má rovněž plastickou pásku, avšak pouze zaoblenou¹⁵⁰.

Dalším výzdobným prvkem je vlešťování, kterým byl opatřen jeden malý střep. Na jeho vnitřním tuhovaném povrchu jsou šikmo vlešťované linie jakoby ohraničené do obdélníku se zaoblenými rohy, pod kterým se rýsuje část navazujícího a stejně vypadajícího ornamentu. Stejná podoba vlešťovaných linií byla na území tohoto katastru zaznamenána výzkumem mladohalštatského objektu v roce 1958, který byl již zmíněn v souvislosti s nálezem střepů s plastickou páskou. Na jednom z těchto fragmentů pocházejících z misky má výzdoba motiv šrafovaných trojúhelníků¹⁵¹, na dalších dvou zlomecích, které opět patří misce, jsou trojúhelníky řazené pravidelně vedle sebe¹⁵². Patří sem i třetí kus s podobnou výzdobou, rovněž z misky, avšak blíže neidentifikovatelnou, ale patrně rovněž odpovídající podobě vedle sebe řazených trojúhelníků¹⁵³. Podobný obrazec lze spatřovat na okrajovém zlomku z halštatského sídliště v Praze-Pitkovicích¹⁵⁴. Celková podoba střepu z našeho souboru není jednoznačná, dochovala se pouze nepatrná část výzdoby na malém fragmentu,

¹⁴⁶ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 49, 116.

¹⁴⁷ SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích*, s. 13; tab. V: 4-7; VIII: 4-7.

¹⁴⁸ SOUDSKÁ, E. Obydli na pozdně halštatských sídlištích, obr. 10: 14; 15: 7, 11.

¹⁴⁹ DRESLEROVÁ, Dagmar. *A late Hallstatt settlement in Bohemia*, s. 87, 45; fig. 32 – 345/6, 391/1.

¹⁵⁰ FRIDRICOVÁ, Marie. *Halštatská sídliště v pražském území*, s. 20; obr. 23:14.

¹⁵¹ SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích*, s. 8; tab. II: 6; VI: 7.

¹⁵² Tamtéž, s. 8; tab. VI: 5, 6.

¹⁵³ Tamtéž, s. 9; tab. II: 5; VI: 3.

¹⁵⁴ TREFNÝ, Martin – POLIŠENSKÝ, Tomáš. Sídliště ze starší doby železné v Praze-Pitkovicích, s. 732; obr. 20: 1.

tudíž nelze identifikovat celkový obrazec. Šikmé linie mohly tvořit součást několika výzdobných motivů uvnitř misek¹⁵⁵. Vlešťovaná výzdoba v podobě geometrických prvků je typická pro samotné halštatské období vyjímaje stupně LT A, kde se již nevyskytuje¹⁵⁶. V časně laténské fázi jsou geometrické motivy nahrazovány spíše kružítkovou a kolkovanou výzdobou¹⁵⁷. Vzhledem k tomu, že na střepech nelze spatřovat konkrétní výzdobný motiv, nelze jej srovnat s dalšími vlešťovanými nálezy, neboť, jak již bylo řečeno, rovné linie v řadě byly součástí mnoha vlešťovaných obrazců.

Fragment okraje amfory s tuhovaným vnějším povrchem a tuhovaným pásem pod okrajem na vnitřní stěně byl již jednou zmíněn. Analogii lze spatřovat na amforovité nádobě ze sídliště v Radovesicích, která byla J. Waldhauserem zařazena do horizontu vlešťované keramiky datovaného na přelom stupně Ha D2 a Ha D3¹⁵⁸. Do této fáze byla začleněna také lahovitá amfora ze sídliště v Libčicích nad Vltavou – Chýnově (dále jen Chýnov), jejíž okraj i vnitřní výzdoba rovněž odpovídají sledovanému zlomku z Malých Čičovic¹⁵⁹. Rozdíl však spočívá v zabarvení a vnějším povrchu. I. Vojtěchovská ve své analýze keramického souboru z Chýnova interpretuje tyto nádoby následovně: „*Některé lahvovité amfory, které mají červeně zbarvený povrch, jsou vně tuhovány pouze ledabylými tuhovanými vodorovnými tahy. Uvnitř je tuhovaný pás pod okrajem*“¹⁶⁰. Fragment amfory z Malých Čičovic má barvu okrovou a vnější povrch je sice na mnoha místech setřen, pravděpodobně byl však tuhován celý. Střep z Chýnova je kresebně zdokumentován pouze z vnitřní strany a z profilu, tudíž není možné přesné srovnání. E. Soudská se rovněž zmiňuje o amforovitých tvarech, které jsou tuhovány v místě okraje a na hrdle, a v rámci svého třídění pozdně halštatské a laténské keramiky je řadí do první a čtvrté fáze¹⁶¹. Také v práci N. Venclové odpovídá výzdoba v podobě tuhovaných pásů rámcově stupni Ha D¹⁶². Tuhovaný povrch a vnitřní okrajovou plochu má dále okraj amforovité zásobnice nalezený v Podhoří¹⁶³. Ze stejné lokality je doložen zlomek zásobnice, jehož vnitřní stěna je červenohnědě zbarvena a opatřena tuhovaným pásem u okraje¹⁶⁴.

¹⁵⁵ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 53.

¹⁵⁶ TREFNÝ, M. – POLIŠENSKÝ, T. Sídlíště ze starší doby železné v Praze-Pitkovicích, s. 726.

¹⁵⁷ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 118.

¹⁵⁸ WALDHAUSER, J. Keltské sídlíště u Radovesic v severozápadních Čechách, s. 152; obr.: 7: 28.

¹⁵⁹ VOJTĚCHOVSKÁ, I. *Keltská osada pod mohylníkem v Libčicích nad Vltavou – Chýnově*, s. 9; obr.: 24: 1.

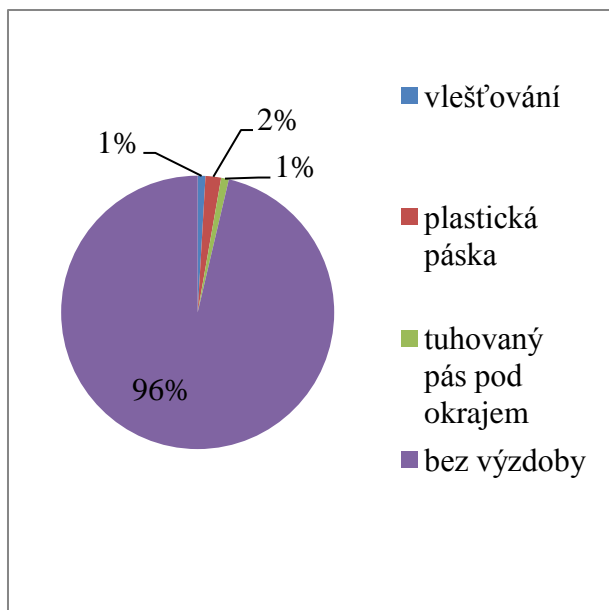
¹⁶⁰ Tamtéž, s. 9.

¹⁶¹ SOUDSKÁ, E. Obydli na pozdně halštatských sídlištích, s. 570.

¹⁶² VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 116.

¹⁶³ FRIDRICHOVÁ, M. *Halštatská sídliště v pražském území*, s. 20; obr. 25: 4.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 27; obr. 38: 2.

Graf č. 5. Malé Číčovice (okr. Praha-západ), objekt 001. Zastoupení výzdobných prvků.

Na závěr uvádím střep z jemné stolní nádoby zdobený schodkovitou šroubovicí¹⁶⁵. Tato výzdoba není typická jak pro halštatské, tak ani pro laténské období. Schodkovitou šroubovicí jsou zdobeny například dva zlomky nalezené ve Stolanech (okr. Chrudim) a datovány jsou do vrcholného středověku¹⁶⁶. Patrně stejná či podobná výzdoba byla provedena na středověkém střepu z Kostelního vrchu v Mimoni (okr. Česká lípa)¹⁶⁷. Lze tedy usuzovat, že fragment z našeho souboru je středověký, což je ještě podpořeno přítomností stejně starého okrajového zlomku poháru, který byl nalezen v objektu 008, a dále skutečností, že na jihozápadním okraji katastru byly již v minulosti objeveny vrcholně středověké střepy, z nichž jeden je dokonce rovněž zdoben šroubovicí¹⁶⁸.

Na základě keramiky a především výzdobných prvků lze objekt 001 rámcově datovat do stupně Ha D.

8.1.2. Objekt 008

V polozemnici 008 bylo nalezeno celkem 122 keramických střepů a 1 přeslen. Mezi střepy se jako intruze vyskytly tři zlomky z 19. století a středověký okraj poháru¹⁶⁹, o kterém

¹⁶⁵ Ústní sdělení PhDr. Jana Musila.

¹⁶⁶ MENŠÍKOVÁ, Klára. *Sídlištní komplex Sobětuchy – Stolany (okr. Chrudim)*. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická. Ústav historických věd. Pardubice, 2013, s. 210, 235; obr. VIII – 2/2; IXa – 1/14.

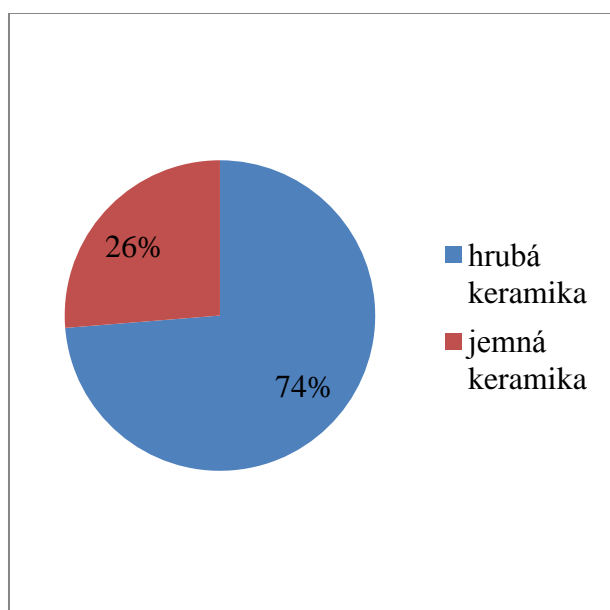
¹⁶⁷ JENČ, Petr – PEŠA, Vladimír – NOVÁK, Vojtěch. Kostelní vrch v Mimoni od raného středověku do novověku: archeologické výzkumy v letech 2000 – 2010. In *Archeologie ve středních Čechách* 18/1, 2014, s. 384; obr. 9: 16. ISSN 1214-3553.

¹⁶⁸ VÁVRA, Miloš. *Malé Číčovice*. HLAS č. j. 1242/1988.

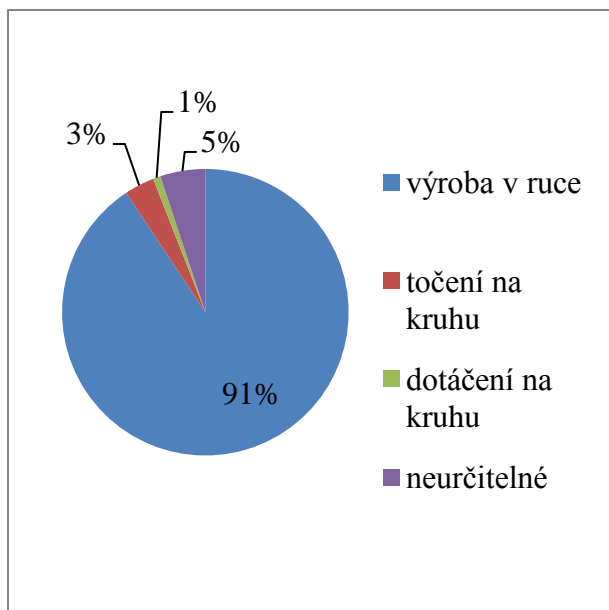
¹⁶⁹ Za datace těchto intruzí děkuji PhDr. Janovi Musilovi.

byla řeč již při interpretaci objektu 001. V rámci následujícího rozboru tedy tyto čtyři fragmenty rovnou vyčlením a zaměřím se pouze na pravěkou keramiku. Z přehledu o početním zastoupení v jednotlivých kategoriích je vyřazen i přeslen, o kterém se zmíním později.

I zde převažuje hrubý materiál nad jemným. Ze 118 střepů jich je 87 hrubých a 31 ks má charakter jemné keramiky. Naprostá většina zlomků pochází z nádob vyrobených v ruce, pouze 4 ks byly vytáčeny na kruhu a 1 ks patrně dotáčen. U 6 drobných kousků nelze technologii určit s přesností, ale příklánět se dá spíše k ruční výrobě.

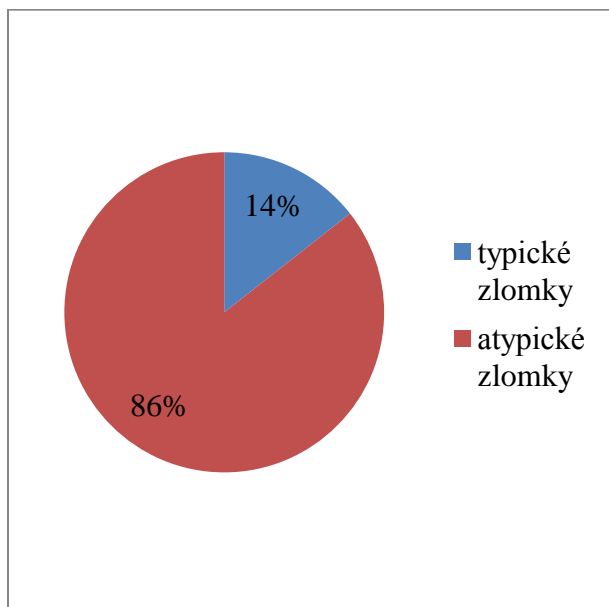

Graf č. 6. Malé Číčovice (okr. Praha-západ), objekt 008. Zastoupení keramiky podle úpravy povrchu a typu keramického těsta.

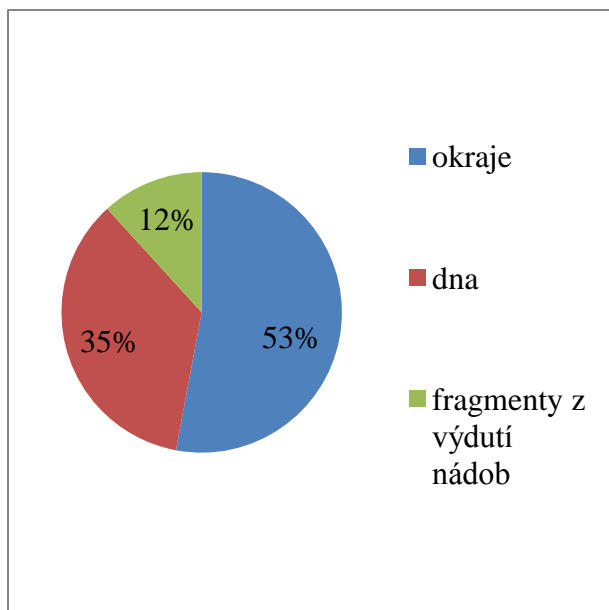

Graf č. 7. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), objekt 008. Zastoupení keramiky podle technologie.

Typických střepů je 17. Identifikováno bylo 9 okrajů a 6 den, z toho jedno s výzdobou, a další dva zdobené zlomky.

Graf č. 8. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), objekt 008. Zastoupení typických a atypických fragmentů.

Graf č. 9. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), objekt 008. Morfologické zařazení typických fragmentů.

Typy nádob byly zjištěny ze 7 ks. Zbývající nálezy byly opět velmi špatně identifikovatelné. Nejvíce střepů pochází z mís a po jednom kuse byly rozpoznány terina a situla.

Následující pojmy nádob byly opět převzaty z typologie P. Budinského¹⁷⁰, totéž platí i pro okrajový zlomek pocházející z ornice (obr. 1: 3), o kterém se zmíním níže. Situla a terina (obr. 6: 7; 7: 1) byly identifikovány na základě tvarového spektra v publikacích J. Michálka a M. Lutovského¹⁷¹.

Mísy

V objektu 008 náleží těmto nádobám 5 ze 7 určitelných zlomků. Nalézt zde můžeme mírně zataženou mísu (obr. 6: 1)¹⁷², silně zataženou mísu (obr. 8: 4)¹⁷³ a 3 ks z esovitých mís braubašského typu (obr. 6: 5; 8: 2, 3)¹⁷⁴.

Tři zlomky charakterizující braubašské mísy jsou zhotovené na kruhu, z nichž jeden je spíše dotáčený (obr. 6: 5). Podobný tvar k těmto fragmentům se našel v místě bývalého opevnění hradiště Závist¹⁷⁵. Podle chronologie charakterizující jednotlivé fáze opevnění

¹⁷⁰ BUDINSKÝ, P. *Výzkum praeltské osady u Hostomic*.

¹⁷¹ MICHÁLEK, J. – LUTOVSKÝ, M. *Hradec u Němčtic*.

¹⁷² BUDINSKÝ, P. *Výzkum praeltské osady u Hostomic*, s. 52; tab. XVIII: 8, 9.

¹⁷³ Tamtéž, s. 61; tab. XXX: 3.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 51, 73; tab. XV: 3; XLVI: 13.

¹⁷⁵ MOTYKOVÁ, K. – DRDA, P. – RYBOVÁ, A. Opevnění pozdně halštatského a časně laténského hradiště Závist, s. 406; obr. 34: 8.

hradiště, se tento zlomek řadí do čtvrtého horizontu, tedy do časně laténské fáze¹⁷⁶. Počátek braubašských misek spadá do stupně LT A i v publikaci N. Venclové¹⁷⁷. Analogie k tvarům zde zastoupeným můžeme nalézt v Praze-Pitkovicích¹⁷⁸ nebo v Praze-Křeslicích¹⁷⁹.

Technologie na hrnčířském kruhu se ve střední Evropě poprvé objevila ve stupni Ha D3 – LT A¹⁸⁰. Zpočátku byly točeny či dotáčeny jen konkrétní typy nádob, kterých nebylo mnoho. Kromě braubašských misek sem patřily žebrované misky¹⁸¹, čočkovité láhve¹⁸² a nádoby terinovitých až vázovitých tvarů¹⁸³. V případě dotáčené keramiky je na kruhu vytočen pouze okraj¹⁸⁴.

Situly

Jedná se o nádoby nejčastěji dvojkónického tvaru, s lomenou stěnou a kónickou spodní částí¹⁸⁵. V našem souboru lze k situle přiřadit 1 ks okrajového střepe (obr. 6: 7)¹⁸⁶.

Teriny

Teriny jsou hluboké mísy s výškou převážně menší než průměrem¹⁸⁷. Z těchto tvarů patrně pochází 1 ks z čičovického inventáře (obr. 7: 1)¹⁸⁸.

Graf ukazuje zastoupení nádob opět pouze mezi typickými zlomky.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 403-405; obr. 33: 7.

¹⁷⁷ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 114; obr. 68: 27, 29.

¹⁷⁸ TREFNÝ, M. – POLIŠENSKÝ, T. Sídliště ze starší doby železné v Praze-Pitkovicích, s. 721; obr. 15: 6, 7; 18: 13; 24: 7.

¹⁷⁹ POLIŠENSKÝ, Tomáš – TREFNÝ, Martin. Pozdně halštatské až časně laténské sídliště v Praze-Křeslicích. In *Archeologie ve středních Čechách* 15/2, 2011, s. 832; obr. 17: 19. ISSN 1214-3553.

¹⁸⁰ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 114.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 116; obr. 68: 28.

¹⁸² Tamtéž, s. 116; obr. 68: 32.

¹⁸³ Tamtéž, s. 116; obr. 68: 30, 31.

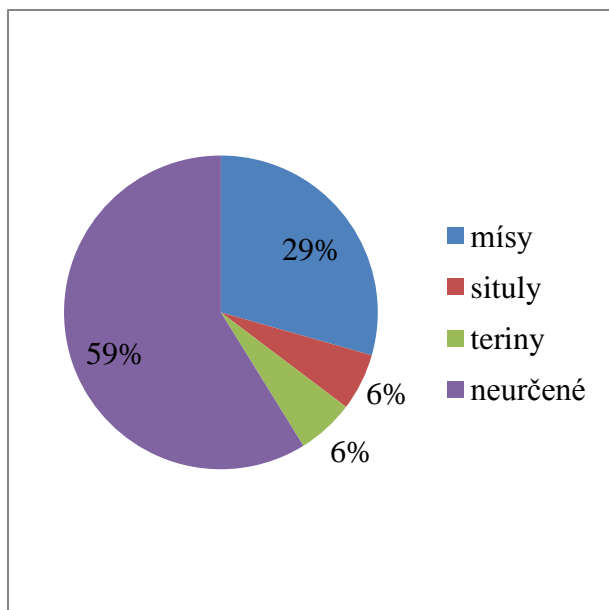
¹⁸⁴ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7: doba laténská*, s. 59.

¹⁸⁵ MICHÁLEK, J. – LUTOVSKÝ, M. *Hradec u Němetic*, s. 141.

¹⁸⁶ Tamtéž, obr. 34: 33.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 143.

¹⁸⁸ Tamtéž, obr. 38: 98.

Graf č. 10. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), objekt 008. Zastoupení typů nádob.

Výzdobné prvky

Z výzdobných prvků je v polozemnici 008 zastoupeno vlešťování na zlomku ze dna. Na vnitřní stěně jsou viditelné šikmo vlešťované linie do tuhovaného povrchu, stejně jako u fragmentu z objektu 001, avšak s obrácenou orientací. I zde se jedná o stejný problém jako v případě zlomku z první polozemnice. Střep je velmi drobný a ze samotných šikmých linií nelze rozpoznat konkrétní motiv, který by bylo možné dále porovnávat.

V inventáři jsou dále dva fragmenty zdobené řadou šikmých nehtových vrypů. Nádoby opatřené řadou vrypů se na pozdně halštatských sídlištích rovněž často vyskytují¹⁸⁹. Větší kus pochází z výdutě s ostře odsazeným hrdlem. Podobné střepy byly v Malých Čičovicích objeveny v roce 1958 ve stejném objektu jako nádoby s plastickou páskou a vlešťovanými trojúhelníky¹⁹⁰. Tato výzdoba, avšak s obrácenou orientací vrypů, se nachází na hrncovitých tvarech z Podhoří¹⁹¹ nebo také na střepích z Jenštejna¹⁹². Stejně orientované šikmé vrypy byly zachyceny například na podhrdlí hrnce z bylanské jámy v Buštěhradu. Hrnci však nemá ostré členění hrdla a těla¹⁹³. Druhý střep je drobný a patrně pochází z plece nádoby. Jsou na něm

¹⁸⁹ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 116.

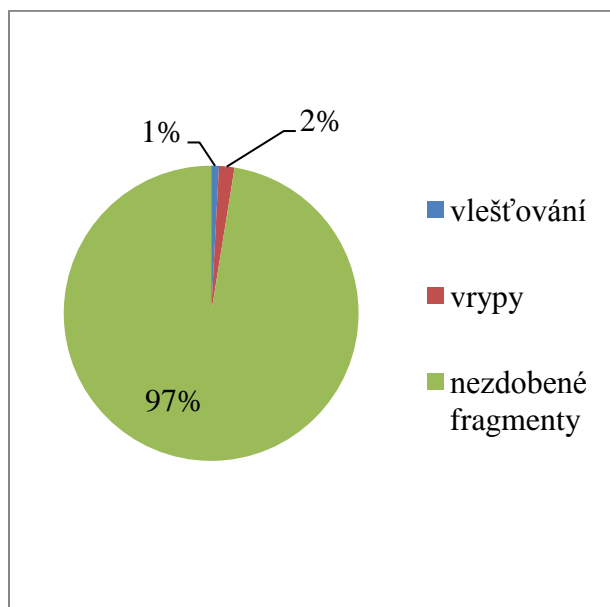
¹⁹⁰ SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích*, s. 13; tab. V: 1, 2; VIII: 2, 3.

¹⁹¹ FRIDRICHOVÁ, M. *Halštatská sídliště v pražském území*, s. 25, 34; obr. 35: 13; 55: 5.

¹⁹² DRESLEROVÁ, D. *A late Hallstatt settlement in Bohemia*, s. 83, 91; fig. 28: 185/4; 36: 430/13.

¹⁹³ KOUTECKÝ, Drahomír. Bylanské pohřebiště a štitarské a bylanské sídliště v Buštěhradě, okr. Kladno. In *Archeologie ve středních Čechách* 16/2, 2012, s. 746; tab. VII: 33. ISSN 1214-3553.

zachovány tři vrypy širšího a nepravidelného tvaru. Podobné vrypy byly zaznamenány na hrncích v Podhoří¹⁹⁴.

Graf č. 11. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), objekt 008. Zastoupení výzdobných prvků.

Kromě zlomků nádob byl v objektu nalezen také jeden keramický přeslen (obr. 7: 6). Jeho tvar je kuželovitý s oblé vkleslou podstavou¹⁹⁵, a je opatřen vrypy ve tvaru písmene „U“. Analogickou výzdobu na jiném přeslenu se nepodařilo nalézt, nicméně lze jmenovat alespoň analogické tvary předmětu, které pocházejí například z Prahy-Pitkovic¹⁹⁶ či Prahy-Stodůlek¹⁹⁷. Přesleny sloužily ke sprádání příze, při kterém zatěžovaly vřetenem¹⁹⁸. Tento nálezy zde tudíž dokládá textilní výrobu.

Keramika v objektu 008 na jednu stranu vykazuje shodné prvky s polozemnicí 001, jako jsou například střepy s vlešťovanými liniemi. Zároveň se zde vyskytly fragmenty nádob vytáčených či dotáčených na kruhu, zejména braubašských mís, které napomohly objekt datovat do rozmezí stupňů Ha D – LT A.

¹⁹⁴ FRIDRICHOVÁ, M. *Halštatská sídliště v pražském území*, s. 31; obr. 48: 1, 2.

¹⁹⁵ SKLENÁŘ, Karel. *Archeologický slovník 3: keramika a sklo*. Praha, 1998, s. 41.

¹⁹⁶ TREFNÝ, M. – POLIŠENSKÝ, T. *Sídliště ze starší doby železné v Praze-Pitkovicích*, s. 726; obr. 16: 9, 25; 17: 28; 18: 19.

¹⁹⁷ MOTYKOVÁ, Karla – ČTVERÁK, Vladimír. Časně laténská ohrazená usedlost na polykulturním sídlišti v Praze-Stodůlkách. In *Archeologie ve středních Čechách* 10/1, 2006, s. 451; obr. 18: 5. ISSN 1214-3553; ISBN 80-86756-12-2.

¹⁹⁸ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 37.

8.1.3. Keramické fragmenty z dalších kontextů

Zbývající keramika, která byla získána během odebírání ornice, z obou sond a z objektu 010, čítá celkem 20 kusů. Všechny střepy jsou z hrubého materiálu a byly vyrobeny v ruce. V kúlové jámě označené jako obj. 010 se nacházelo celkem 6 ks, z toho 1 dno (obr. 5: 2). Z ornice pochází 1 okraj kónické mísy (obr. 5: 3) a 5 atypických ks. Sonda 1 ukrývala 2 atypické ks a v sondě 2 se nacházelo 5 atypických ks a 1 okraj (obr. 5: 1). Nálezy se svým materiálem i provedením neliší od keramiky získané z polozemnic, ani zde nejsou výraznější charakteristické prvky jako je výzdoba či specifický tvar. Lze je tedy alespoň hypoteticky považovat za současné s ostatními nálezy.

8.2. Kameny

Na nalezišti byly vybrány celkem čtyři kamenné kusy, z nichž jeden je opracovaný a byl předběžně interpretován jako brousek či hladítka (obr. 9: 1)¹⁹⁹. Pochází z objektu 008, váží 302 g a jeho materiálem je metamorfovaná hornina zvaná fylit²⁰⁰. Kamenné brousky běžně tvoří součást sídlištních nálezů a některé mohou mít i otvor pro zavěšení²⁰¹. Byly vyráběny ze zrnité nebo tvrdé horniny. Sloužily k broušení kamenných, kostěných, parohových a kovových nástrojů. Hladítka jsou jejich jemnější formou z jemnozrné horniny a v důsledku užívání jsou jednostranně obroušená²⁰². Analogicky tvarovaný brousek se našel v Chýnově²⁰³.

Zbývající tři malé kamenné kusy nenesou žádné stopy po opracování. Z hlediska materiálu se jedná o fylit (1 g; obj. 010), valoun křemenný (17 g; obj. 001) a jemnozrný pískovec zvaný arkóza, který byl přepálen (8 g; obj. 008)²⁰⁴.

8.3. Osteologický materiál

Osteologický soubor tvoří 23 ks kostí a 3 ks zubů (celkem 204 g) z objektu 001, 28 ks kostí, 5 ks zubů a 3 ks čelistí (celkem 509 g) z objektu 008 a 2 ks kostí (24 g) ze sondy 2. Materiál byl předán Ing. Lence Kovačikové, Ph.D.²⁰⁵ k analýze, která byla dokončena

¹⁹⁹ FROLÍK, J. – VEPŘEKOVÁ, J. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice*, s. 5.

²⁰⁰ Ústní sdělení PhDr. Jana Musila.

²⁰¹ VOJTĚCHOVSKÁ, I. *Keltská osada pod mohylníkem v Libčicích nad Vltavou – Chýnově*, s. 13.

²⁰² SKLENÁŘ, Karel – SKLENÁŘOVÁ, Zuzana – SLABINA, Miloslav. *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 2002, s. 43. ISBN 80-7277-115-9.

²⁰³ VOJTĚCHOVSKÁ, I. *Keltská osada pod mohylníkem v Libčicích nad Vltavou – Chýnově*, s. 13; obr. 13: 35.

²⁰⁴ Za identifikaci děkuji PhDr. Janovi Musilovi.

²⁰⁵ KOVAČIKOVÁ, Lenka. *Pozůstatky zvířat z Malých Čičovic (okr. Praha-západ, 2011)*. 2015. Osteologický posudek.

v květnu 2015 a její výsledek si nyní dovoluji shrnout. Upozorňuji, že zde od sebe nejsou odlišovány ovce a kozy, a že počet jedinců v závorkách je autorkou uváděn jako počet minimální.

Z celkového počtu 56 ks se u 32 ks podařilo identifikovat konkrétní živočichy. Zbývajících 24 ks obecně dokládá savce a jednoho ptáka. Hospodářská zvířata zde zastupuje skot, kuň domácí, ovce/koza, prase domácí a pes. Z lovené zvěře byl zaznamenán jelen lesní. Nejvíce identifikovatelných nálezů pochází z objektu 008 (23 ks), dalších 7 ks se nacházelo v objektu 001 a 2 ks v sondě 2.

V polozemnici 001 leželo celkem 5 ks patřících skotu (1 jedinec) a po jednom kuse bylo doloženo prase domácí a pes (v obou případech po 1 jedinci). Z hůře prokazatelných částí náleží 7 ks velkému savci, 6 ks neurčenému savci a 1 ks střednímu savci.

Z pozůstatků objevených v polozemnici 008 pochází 5 ks ze skotu (2 jedinci), 1 ks z koně domácího (1 jedinec), 13 ks z ovčí/koz (4 jedinci), 3 ks z prasat domácích (2 jedinci) a 1 ks z jelena lesního (1 jedinec). Z ostatních zbytků zde 4 ks představují velkého savce, 3 ks středního savce, 2 ks neurčeného savce a 1 ks neurčeného ptáka.

Poslední 2 ks nalezené v sondě 2 patří skotu (1 jedinec).

Autorka také poznamenává, že ovce/kozy, 1 jedinec prasete domácího a 2 jedinci skotu byli usmrceni v mladém věku. Tato skutečnost je považována za doklad chovu příslušných zvířat za účelem jejich konzumace.

U spěnkové kosti koně a dolní čelisti tura byly autorkou zpozorovány antropogenní zářezy, zatímco některé kosti nesly stopy po okousání psy. Autorka dále zaznamenala ohlazenou diafýzu a příčné zářezy na povrchu loketní kosti psa, což považuje za zbytek artefaktu.

Celé znění osteologického posudku je zahrnuto v příloze na konci práce.

Provedená analýza ukazuje, že na lokalitě probíhala hospodářská činnost. Chov doložených zvířat obecně odpovídá chovu v době halštatské, pro kterou je nejčastěji doložen tur domácí, ovce/koza, prase domácí a v menším množství kuň a pes²⁰⁶. Stejně tak se shoduje i převaha domácích zvířat nad lovenými²⁰⁷.

Na základě analýzy početných kostěných pozůstatků z Jenštejna bylo zjištěno, že v nízkém věku se porážel nejčastěji skot, prasata a ovce/kozy. Všechna tato zvířata sloužila především ke konzumaci masa. Skot byl někdy ponecháván také pro mléko či jako tažná síla. U menšího počtu ovčí/koz lze rovněž předpokládat chov pro mléko, zatímco prasata mohla

²⁰⁶ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 33.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 34.

být v dospělém věku užitečná k zachování stáda. Ze skopového dobytka se kromě masa dala využít i kůže a vlna. Psi byli potřeba k ochraně majetku, ale také pro pomoc při pastvě a lovu. K různým praktickým účelům mohli sloužit i koně. Minimální počet domácích zvířat pro jednu rodinu je na základě rozboru kostí z Jenštejna odhadován na 1 – 2 ks hovězího dobytka, 1 – 2 ks u prasat a 2 – 5 kusů v případě ovcí/koz.

Lov zvířat v době halštatské patrně nebyl častý, což dokazuje malé množství divoké zvěře na sídlištích, přičemž někde se doklady této zvěře nevyskytly vůbec. Například na sídlištích v Praze-Bohnicích, Jenštejně a Tuchoměřicích tvořily kosti lovné zvěře nepatrnou část souboru, a to v rozmezí 2,6 – 7 %. Jelen, který je na našem nalezišti doložen, patří mezi nejčastěji lovená zvířata té doby, hned vedle zajíců a srnců²⁰⁸.

8.4. Mazanice a uhlík

Mazanice se zachovala pouze v malém množství, a to ve dvou objektech. Z polozemnice 008 bylo získáno 22 ks (217 g) a z kůlové jámy 010 3 ks (10 g).

V objektu 008 byly dále zaznamenány téměř nepostřehnutelné 2 ks uhlíku (1 g). V polozemnici však nebyly doloženy žádné stopy po otopném zařízení.

9. Osídlení k. ú. Malé Čičovice v době halštatské

Kromě skupiny objektů na p. č. 501/8 lze na katastrálním území Malé Čičovice zmínit další dvě naleziště se sídlištními objekty, která byla bezpečně datována do doby halštatské. Zmíněna byla již v kapitole o archeologických dějinách bádání, nyní je shrnu v souvislosti s námi sledovanou lokalitou.

První z těchto nalezišť se nachází severním směrem od Zákolanského potoka na pravé straně silnice ve směru Malé Čičovice – Libochovičky. První výzkum zde proběhl v roce 1958 pod vedením Vladimíra Sakaře, a to na parcele č. 110/1 v místě, kde probíhala stavba kravína pro JZD²⁰⁹. Přesně umístění sice není známo, nicméně lze předpokládat, že naleziště leželo poblíž dnešního zemědělského sídla (obr. 18). Výzkumem byla zjištěna pravděpodobně polozemnice o hloubce 150 cm a uprostřed tohoto objektu se našla 20 cm hluboká kůlová jáma²¹⁰. Z přítomných nálezů lze jmenovat téměř identické zdobené fragmenty, jaké pocházejí z našeho souboru. Jsou to zlomky s vlešťovanou výzdobou²¹¹, dále střepy zdobené plastickou

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích*, s. 1-2.

²¹⁰ Tamtéž, s. 4-5.

²¹¹ Tamtéž, s. 8-9; tab. II: 5, 6; VI: 3, 5, 6, 7.

páskou²¹² a nakonec zlomky s vrypy²¹³. O všech těchto nálezech jsem se zmínila již v rozboru keramiky v předchozí kapitole. V. Sakař, který objekt v roce 1958 prozkoumal a nálezy zpracoval, vyjádřil následující dataci: „*Objekt můžeme datovat do období mladého halštatu v pojetí J. Filipa*“²¹⁴. Jan Filip přiřazuje mladší halštatskou dobu stupni Ha D²¹⁵. Tato lokalita, která byla prozkoumána ještě v roce 1984²¹⁶, leží ve vzdálenosti cca 400 – 500 m²¹⁷ od našeho naleziště, které se nachází naopak jižním směrem od Zákolanského potoka. Patrně se jedná o dvě sídliště, která však byla pravděpodobně v kontaktu.

Druhé naleziště sídlištního charakteru, které leží v oblasti směrem na jih od potoka (obr. 18), je od naší lokality vzdálené necelých 200 m²¹⁸. Zde byla Josefem Hložkem v roce 2009 prozkoumána polozemnice zapuštěná do hloubky 12 – 18 cm pod úroveň podloží, a sídlištní jáma s rozměry 80 x 120 cm. Podél štítové strany zahloubené chaty byly zjištěny dvě sloupové jámy, které v době existence polozemnice nesly střechu, a podél jižní stěny bylo zaznamenáno prožlabení do hloubky 25 cm pod úroveň podloží, o kterém se J. Hložek domnívá, že by mohlo jít o stopy po zahloubení stěn z organického materiálu. Tyto objekty opět náleží stupni Ha D²¹⁹. Vzhledem ke vzdálenosti se dá uvažovat o propojenosti mezi tímto nalezištěm a námi sledovanou lokalitou coby dvěma usedlostmi poblíž jižního břehu Zákolanského potoka (obr. 18). Bližší závěry však mohou být interpretovány jedine prostřednictvím dalších výzkumů v této oblasti.

V rámci doby halštatské je třeba zmínit také nález kostrových hrobů bylanské kultury nalevo od silnice směrem na Okoř (obr. 18), které v roce 1906 prozkoumali Jan Felcman a Josef Ladislav Píč²²⁰. Toto naleziště je od objektů na parcele č. 501/8 vzdálené zhruba 1 km²²¹. Vzhledem k tomu, že tyto hroby náleží bylanské kultuře datované do stupně Ha C – D1²²², jsou pravděpodobně starší než výše zmíněné lokality.

²¹² Tamtéž, s. 13; tab. V: 4-7; VIII: 4-7.

²¹³ Tamtéž, s. 13; tab. V: 1, 2; VIII: 2, 3.

²¹⁴ Tamtéž, s. 15.

²¹⁵ FILIP, Jan. *Keltská civilizace a její dědictví*. Praha, 1959, s. 37.

²¹⁶ VÁVRA, Miloš. *Malé Čičovice*. HLAS č. j. 1242/1988.

²¹⁷ Vzdálenost byla změřena na mapovém serveru firmy Geovap. In URL: <<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>> [cit. 2015-06-23].

²¹⁸ Totéž.

²¹⁹ HLOŽEK, Josef. *Malé Čičovice*. ZAA př. č. TX-2010-5139. Zpráva o archeologické akci, uložena v Archivu ARÚ AV ČR, Praha, v. v. i.; HLOŽEK, Josef. Společnost Archeocentrum, s. 145.

²²⁰ FELCMAN, J. Archeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908, s. 322-323.

²²¹ Vzdálenost byla změřena na mapovém serveru firmy Geovap. In URL: <<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>> [2015-06-23].

²²² VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 27.

10. Pozdně halštatská sídliště

Následující charakteristika je zaměřená zejména na nehrazená rovinná sídliště z fáze Ha D2 – LT A²²³, mezi která lze řadit i naši lokalitu. U jednotlivých objektů je v rámci třídění typů od konkrétních autorů zahrnuta také doba laténská.

Nehrazená rovinná sídliště vznikala na rovné či mírně svažité ploše, nebo také na návrších²²⁴. Vzdálenost od vodního toku je odhadována na 300 m a v případě areálů vzdálených až 500 m se uvažuje o jiném zdroji vody²²⁵. Sídliště patrně sestávala z usedlostí zhruba o dvou chatách, dvou až třech zásobních jámách a několika dalších sídlištních jam. Tyto usedlosti mohly být lehce ohrazené plotem. Jejich počet na jedné osadě je například v Jenštějné odhadován na 4 – 5 ks, v Radovesicích se předpokládá počet 1 – 5 ks s celkovým počtem 21 domů. Rozmístění usedlostí bylo buď v řadách s orientací V – Z, nebo ve skupinách po dvou až pěti, někdy i více domech²²⁶.

10.1. Sídlištní objekty

10.1.1. Polozemnice

Polozemnice můžeme charakterizovat jako zahluobené domy nebo chaty, tvořící součást obytných areálů²²⁷.

V pozdně halštatské až časně laténské době je obecně pro polozemnice typická orientace V – Z, která však může mít odchylky. Rozloha činí v průměru asi 20 m², ale může sahát až k 40 m².

Uvnitř domů byla obvykle kúlová konstrukce. Častým případem byly dva kúly u kratších stěn, dále se mohly nacházet na obvodu či v rozích. Tyto sloupy nesly sedlovou či valbovou střechu, kterou patrně pokrývala sláma či rákos. V případě menších kúlových jam se jedná o stopy po vnitřní konstrukci.

Mezi další vnitřní vybavení, která byla zachycena, patří tzv. lavice v podobě zvýšeného stupně v podloží. Dále je doloženo ohniště vanovitého tvaru tvořené z kamenů nebo pícka v rohu domu, někdy s kupolí. Otopná zařízení byla i hliněná. V některých objektech mohly být i tzv. sklípky.

²²³ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 100-101.

²²⁴ Tamtéž, s. 101.

²²⁵ Tamtéž, s. 100.

²²⁶ Tamtéž, s. 102.

²²⁷ Tamtéž, s. 48.

Stěny polozemnic sestávaly z plochých dřev či kulatiny, mohly být také vypletené a vymazané hlínou, a jejich vnitřní strana byla někdy bíle natřena. Vchod, který měl někdy schodovitou úpravu, byl zaznamenán obvykle na jižní nebo východní straně chat²²⁸. Dochovaly se i jakési přístavky u kratších stěn, obvykle západních²²⁹.

Zahloubené stavby mohly sloužit k bydlení, výrobě nebo měly funkci obytnou i výrobní zároveň. V některých případech se mohlo jednat i o sklepy povrchových domů²³⁰.

Typy polozemnic podle půdorysu

E. Soudská roztřídila na základě rozboru pozdně halštatských až laténských objektů na několika českých sídlištích tři skupiny zahloubených staveb. Hlavním hlediskem jejího třídění byl půdorys těchto chat.

Do první skupiny patří chaty oválného tvaru, případně se zaoblenými rohy. Jejich rozměry jsou různé, od 6 až do 35 m². Uvnitř chat větších rozměrů (16 – 35 m²) jsou kulové jamky rozložené v řadách či nepravidelně. Jiné stopy po kulech svědčí o původním vnitřním zařízení. Menší objekty s rozměry 6 – 8 m² jsou většinou beze stop po kulech. Uvnitř těchto objektů bylo dále zaznamenáno ohniště, většinou obložené kameny, a nechyběl i vstup, který měl obvykle tři schody a nacházel se většinou v jižní stěně.

Podle půdorysu lze do této skupiny zařadit objekty 001 a 008 z našeho naleziště v Malých Čičovicích, které mají oválný tvar. Také jim chybí stopy po vnitřní konstrukci, ale rozlohou patří k větším polozemnicím tohoto typu, nikoli k menším.

Druhou skupinu tvoří stavby téměř čtyřúhelníkového tvaru se zaoblenými rohy. Kůly zde byly zaznamenány uprostřed kratších stěn a v některých případech se uprostřed objektu vyskytla třetí kulová jáma, případně i čtvrtá. Mohly být s ohništi i bez nich. U některých zahloubených staveb se nacházel další objekt interpretovaný pravděpodobně jako sklípek. Takový případ se objevil například v Tuchoměřicích.

Třetím typem jsou domy obdélníkového, případně čtvercového půdorysu a někdy se zaoblenými rohy. Kůly byly podél stěn i uprostřed, jinou možností jsou dva kůly u kratších stěn, na každé straně po jednom kuse, a třetí kůl uprostřed. Další variantou je řada tří až čtyř kusů uprostřed objektu, někdy včetně rohových kůlů. Případně stopy po konstrukci zcela chyběly. Část těchto staveb nesla pozůstatky lavice a ohniště. Lavice se v těchto domech objevily až ve čtvrté fázi podle třídění E. Soudské, a těžiště mají ve fázi páté. Pokud jde o

²²⁸ Tamtéž, s. 111.

²²⁹ HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*, s. 21.

²³⁰ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 111.

samotné zahloubené stavby tohoto typu, objevují se od třetí fáze s výjimečným výskytem již ve druhé fázi²³¹.

Jiné dělení podle tvaru objektů vytvořil J. Waldhauser na sídlišti v Radovesicích. Zahloubené stavby se podle tohoto třídění dělí do čtyř skupin.

První jsou obdélníkové chaty s kůly uprostřed kratších stran, které jsou zastoupeny ve všech horizontech na Radovesicích (popis horizontů je v kapitole č. 6). Jsou zde uvedeny pod označením „A1“.

Další skupinu (A1a) zastupují chaty obdélníkového tvaru s lavicí či zásobnicí ve dně, které se vyskytly ve druhém a třetím radovesickém horizontu (část Ha D3, LT A – LT B1).

Kategorie A7 patří čtyřúhelníkovým hluboko zahloubeným domům s kůlovou konstrukcí. Ty náleží do první a druhé fáze (Ha D2 – LT A).

Čtvrtým typem (A6) jsou hluboko zapuštěné čtvercové chaty bez kůlové konstrukce, které patří do všech pěti horizontů²³².

Z hlediska tvaru nelze do žádné kategorie zařadit naše polozemnice z Malých Čičovic, neboť oválný tvar zde není jmenován. Podle vnitřní konstrukce či zařízení by odpovídaly čtvrtému typu.

Typy polozemnic podle počtu kůlových jam

Toto rozdělení bylo uplatněno v bakalářské práci J. Hricákové a opět se týká jak pozdně halštatských, tak i laténských zahloubených domů.

První skupinu tvoří chaty s absencí jamek označené jako typ A, do které náleží i polozemnice 001 a 008 z našeho naleziště. Tento typ staveb byl již krátce zmíněn při rozboru objektů. Právě pro pozdně halštatskou až časně laténskou dobu jsou tyto typy doloženy nejčastěji, ale jinak se objevují i po celou dobu laténskou. Rozlohu mají maximálně 21 m². Jejich nejčastější orientace je V – Z s drobnými odchylkami, méně jich má směr S – J a v nepatrném množství se vyskytují v orientacích S – J, SV – JZ a SZ – JV. Zaznamenány byly v Praze-Kbelech, Veliké Vsi, Bílině, Poříčanech, Praze-Stodůlkách či na oppidech Hrazany a Závist²³³. Pro nepřítomnost kůlových jamek existují konkrétní vysvětlení. Například se nabízí teorie, že jamky se nedochovaly. Další možností je srubová konstrukce staveb, která nemusela zanechat stopy a u polozemnic menších rozměrů dokázala unést střechu. Případně mohly být do dřevěného rámu na úrovni terénu zasazeny kůly. Vyskytují se i úvahy o tom, že střecha

²³¹ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištech, s. 584.

²³² WALDHAUSER, J. Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách, s. 147.

²³³ HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*, s. 32-33.

mohla stát přímo na povrchu, aniž by byla podepírána něčím dalším²³⁴. Například u některých laténských chat bez kůlových jam byla uplatněna interpretace střechy ze dřeva, slámy a drnu, která sahala k až k povrchu²³⁵. V těchto objektech se nevyskytuje lavice a ohniště sem patří zřídka. Z hlediska funkce mohly stavby bez kůlové konstrukce sloužit výrobě, a to na základě doložených výrobních nástrojů. Příkladem je hradiště Závist s dochovanou formou na střížky mincí a tyglíkem uvnitř, nebo chata v Poříčanech ukrývající surový jantar. Častou interpretací je obytná funkce, kde mohla probíhat domácí výroba. Nevylučuje se ani interpretace skladovacího významu jako v případě objektů v Hostomicích, Hrazanech či v Praze-Stodůlkách. Možnost, že se jednalo o součást nadzemních staveb, se zvažuje u výkopu v Bolešínách²³⁶.

Objekty s jednou kůlovou jámou, které tvoří druhou kategorii (typ B), opět převládají ve rozmezí Ha D – LT A. Příslušný kůl mohl stát uprostřed kratší stěny, delší stěny nebo samotné stavby. Pro tyto chaty jsou doloženy všechny orientace, nejčastěji V – Z s drobnými odchylkami, dále S – J, SZ – JV a v nejmenším zastoupení SV – JZ. Jejich rozloha byla zjištěna mezi 5 až 46 m² a nejpravděpodobnější funkcí je funkce obytná, i když výrobní se také nevylučuje. U poloviny těchto objektů je doloženo ohniště, které se nacházelo buď v rohu, uprostřed nebo poblíž kratší stěny jako například v Praze-Stodůlkách²³⁷.

Další typ polozemnic označený písmenem C nese doklady dvou až tří kůlů a nejvíce je doložen v rozmezí stupně LT C2 – D. Kůlové jámy mohou být uprostřed kratších stěn a někdy navíc ještě u delší stěny. Dále se mohly nacházet v rozích²³⁸. Jako součást stop po konstrukci byly například v polozemnici v Dolních Břežanech zjištěny kromě dvou jam také základové žlábků po jejím obvodu i uprostřed²³⁹. Chaty této skupiny mají nejčastěji orientaci V – Z s odchylkami, dále také SV – JZ a SZ – JV. Směr S – J je výjimečný. Rozloha činí 5 – 40 m². Předpokládá se obytná i výrobní funkce, a asi třetina objektů vykazuje stopy po ohništi, která jsou nejčastěji umístěna přibližně v jedné třetině jejich délky. V některých případech byla zachycena lavice²⁴⁰.

Poslední skupinu tvoří zahloubené chaty, které mají více jak tři kůlové jámy (typ D). Téměř se nevyskytují ve stupni LT B – C1. Orientace je opět zejména ve směru

²³⁴ Tamtéž, s. 47-49.

²³⁵ MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Osídlení z mladší doby laténské, z doby římské a stěhování národů v Záluží u Čelákovic II. In *Památky archeologické* 51/1, 1960, s. 168.

²³⁶ HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*, s. 33.

²³⁷ Tamtéž, s. 33-34.

²³⁸ Tamtéž, s. 35-36.

²³⁹ ČIŽMÁŘ, Miloš. Pozdně laténské sídliště v Dolních Břežanech (okres Praha-západ). In *Archeologické rozhledy* 46/1, 1994, s. 595. ISSN 0323-1267.

²⁴⁰ HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*, s. 35.

V – Z s odchylkami. Z funkčního hlediska se mohlo jednat o obydlí či dílnu. Pro tyto stavby jsou nejčastěji doložené lavice. Co se týče umístění kúlů, mohly stát ve třech řadách či po obvodu, dále ve dvou řadách, a to podélně uprostřed chaty a podél delší stěny. Čtvrtou možností jsou rohové kúly a pátou kúly uprostřed stěn. Tyto stavby dosahují velkých rozměrů jako například objekt v Dolních Břežanech²⁴¹, který má rozměry 9,5 x 14 m a hloubku 1,3 m²⁴². Tento dům byl patrový s dřevěným schodištěm, měl roubenou konstrukci a valbovou střechu. Uvnitř bylo několik místností s otopným zařízením²⁴³.

10.1.2. Povrchové domy

Jedná se o stavby obdélníkového tvaru s mnohem většími rozměry, než jak je to v případě polozemnic. Uvnitř se nacházelo otopné zařízení a domy mohly být víceprostorové. Předpokládá se u nich obytná funkce, ale mohly mít také hospodářský, případně i společenský význam.

Vyskytují se i pozůstatky menších povrchových staveb o rozloze přibližně do 12 m². Tyto chaty mívají tvar čtverce či obdélníku a jsou označovány jako sýpky nebo seníky²⁴⁴.

10.1.3. Sídlištní jámy

Jámy na sídlištních mohly mít různé funkce. Jednak se vyskytují zásobní jámy sloužící ke skladovacím účelům. Tvar ústí o rozměrech zhruba mezi 100 a 300 cm je kruhový nebo oválný, tvar samotných prohlubní je kuželovitý až dvojkuželovitý, a hloubka se pohybuje kolem 200 cm. Zásobní jámy mohly být umístěny volně v prostoru nebo uvnitř jiných zahloubených objektů.

Na sídlištních se dále volně nacházely zahloubené pece. Mezi objekty otopné funkce se řadí také jámy, které měly různou velikost a ve stěnách či ve dně byly pece nebo ohniště²⁴⁵.

Přítomny jsou dále jámy s neurčitelnou funkcí. Mají různou velikost, různé tvary a jsou spíše mělké²⁴⁶.

²⁴¹ Tamtéž, s. 36-37.

²⁴² WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha, 2001, s. 196. ISBN 80-7277-053-5.

²⁴³ DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. Praha, 1998, s. 73. ISBN 80-200-0658-3.

²⁴⁴ VENCLOVÁ, N. (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*, s. 112-113.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 113-114.

²⁴⁶ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištních, s. 560.

11. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo vyhodnocení archeologických nálezů ze dvou polozemnic na jihozápadním okraji katastrálního území Malé Čičovice, kde proběhl v roce 2011 na parcele č. 501/8 záchranný archeologický výzkum pod vedením Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i. Vedoucím výzkumu byl PhDr. Jan Frolík, CSc. a terénní práce prováděli Bc. Roman Hadacz a Jana Vepřeková.

V nálezové zprávě byly obě polozemnice označeny jako laténské, nicméně rozbor keramického souboru v nich nalezeného ukázal, že se jedná o materiál z pozdně halštatského až časně laténského období.

Na nalezišti bylo z patnácti různě rozpoznatelných objektů zjištěno celkem pět archeologických kontextů. První dva patřily polozemnicím, třetí měl charakter kůlové jámy a zbývající dva výkopy s absencí nálezů se dají charakterizovat jako sídlištní jámy. Obě polozemnice byly oválného tvaru a postrádaly stopy po kůlech i jakémkoli jiném vnitřním zařízení. Z hlediska půdorysu je lze zařadit do první skupiny podle třídění E. Soudské²⁴⁷. Sem patří obecně i zahloubené chaty bez kůlových jam, které jsou však menších rozměrů než objekty z našeho naleziště. Vezmeme-li naopak jako hlavní hledisko absenci stop po stavební konstrukci, odpovídají objekty 001 a 008 typu A6 podle J. Waldhausera²⁴⁸ a typu A v práci J. Hricákové²⁴⁹.

Naprostá většina archeologického souboru pochází z obou polozemnic. První z nich, označená jako objekt 001, ukrývala celkem 109 keramických fragmentů, 1 ks kamene a osteologický materiál sestávající z 23 ks kostí a 3 ks zubů. Ve druhé zahloubené chatě, uvedené jako objekt 008, se nacházelo 122 keramických střepů a 1 přeslen, 2 kamenné ks, z toho 1 opracovaný kámen mající podobu brousku, případně hladítka, dále 28 ks kostí, 5 ks zubů a 3 ks čelistí, a 22 ks mazanice. V souboru se mimo to vyskytlo 5 keramických zlomků představující mladší intruzi. 2 ks pocházejí ze středověku a 3 ks z 19. století.

Archeologický materiál byl získán také z dalších kontextů, i když jeho množství je nepatrné. Patří sem 6 keramických střepů, 1 ks kamene a 3 ks mazanice z kůlové jámy, označené jako objekt 010, dále 14 ks keramiky z ornice, další 2 keramické střepy ze sondy 1 a posledních 6 ks keramiky a 2 ks kostí bylo vybráno ze sondy 2.

Celkem u 17 keramických fragmentů se podařilo určit typy nádob. 3 ks zastupují amfory, 2 ks hrncovité nádoby, 3 ks esovité mísy braubašského typu, 2 ks pochází z mírně

²⁴⁷ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 584.

²⁴⁸ WALDHAUSER, J. Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách, s. 147.

²⁴⁹ HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*, s. 32-33.

zatažených mís, 2 ks z kónických mís a po 1 ks byla zjištěna mísa s lomeným tělem, silně zatažená mísa, situla a terina. Ostatní střepy byly špatně identifikovatelné.

Výzdobné prvky v souboru představuje plastická prstovaná páska (2 ks), vlešťování (2 ks), tuhovaný pás pod okrajem (1 ks) a nehtové vrypy (2 ks). Zdobené střepy byly porovnány s analogickými nálezy z Prahy a okolních sídlišť ve Středočeském kraji.

Na základě keramických nálezů lze první polozemnici 001 zařadit rámcově do stupně Ha D a polozemnici 008 do rozmezí stupňů Ha D – LT A, přičemž stupeň LT A zde představují braubašské mísy a další dva atypické zlomky z nádob vyrobených na kruhu.

Přihlédneme-li k dalším halštatským nalezištím v Malých Čičovicích, je zde již bezpečně doložena polozemnice a jáma datované do stupně Ha D, které se nacházejí jižním směrem od Zákolanského potoka zhruba 200 m od našeho naleziště (obr. 18)²⁵⁰. Další sídlištní objekt, pravděpodobně rovněž polozemnice²⁵¹, leží 400 – 500 m od námi sledované plochy, tentokrát směrem na sever od potoka (obr. 18). I tato nálezová situace náleží stupni Ha D²⁵². Souvislost mezi těmito objekty zatím nelze blíže určit, nicméně díky shodné dataci s těžištěm ve stupni Ha D můžeme předpokládat vzájemné kontakty. V rámci doby halštatské je doloženo také pohřebiště nacházející nalevo od silnice směrem na Okoř (obr. 18), které náleží bylanské kultuře²⁵³ a není současné s výše zmíněnými sídlištními kontexty.

Z dalších archeologických nálezů můžeme kromě keramických fragmentů jmenovat přeslen, který dokládá na nalezišti textilní výrobu, a opracovaný kámen, pravděpodobně brousek sloužící k broušení nástrojů.

U osteologického materiálu byla provedena odborná analýza, díky které známe na lokalitě zastoupení jednotlivých, převážně hospodářských zvířat, jmenovitě skotu, koně domácího, ovce/kozy, prasete domácího, psa a z lovné zvěře jelena lesního.

Archeologický soubor z naleziště na parcele č. 501/8 je velmi malý a z většiny keramických zlomků nebylo možné určit konkrétní nádoby. Přesto však napomohl obě polozemnice alespoň rámcově chronologicky zařadit a přispěl tak k halštatskému osídlení Malých Čičovic.

²⁵⁰ HLOŽEK, Josef. *Malé Čičovice*. ZAA př. č. TX-2010-5139; HLOŽEK, Josef. Společnost Archeocentrum, s. 145.

²⁵¹ SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích*, s. 5.

²⁵² Tamtéž, s. 15.

²⁵³ FELCMAN, J. *Archeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908*, s. 322-327.

12. Resumé

The primary goal of the bachelor thesis was an evaluation of artefacts found in two burdeis on the south-western border of cadastral territory Male Cicovice. The artefacts were found in 2011 on plot n. 501/8 by a development-led excavation team under the supervision of Archeological Institute AV ČR, Prague, v. v. i. The research supervisor was PhDr. Jan Frolík, CSc. The terrain works were conducted by Bc. Roman Hadacz and Jana Vepřeková.

The excavation report recognized the burdeis as belonging to the La Tène period, however, the examination of the ceramics demonstrated that the material originated in late Hallstatt or early La Tène.

Out of 15 differently recognizable objects at the excavation site, 5 archaeological contexts were identified. The first two were burdeis, the third had a shape of a stake pit; and the remaining two (lacking in artefacts) could be characterized as residential pits. Both burdeis were of oval shape and lacked any marks of stakes or any kind of inside equipment. From the perspective of platform, they can be categorized into the first type according to E. Soudská's classification²⁵⁴. This type also includes recessed cottages without stake pits, although these have smaller dimensions than the objects from our site. In contrast, if we take the absence of marks from construction as the main criterion, objects 001 and 008 belong to category A6 according to J. Waldhauser²⁵⁵ and type A in J. Hricáková²⁵⁶.

The wide majority of artefacts were found in the two burdeis. The first one (object 001) contained 109 ceramic fragments, 1 piece of rock and osteological material consisting of 23 pieces of bones and 3 pieces of teeth. In the second burdei (object 008), archaeologists found 122 ceramic shards, 1 spindle whorl, 2 pieces of rock, out of which 1 was freestone in the form of whetstone or float. Further findings include 28 pieces of bone, 5 pieces of teeth, 3 pieces of jaw and 22 pieces of lubrication. Outside of the two burdeis, archaeologists found 5 ceramic pieces indicating an earlier intrusion: 2 pieces are from Medieval Ages and 3 pieces from the 19th century.

Archaeological material was also found in other contexts, although the numbers are rather small. This includes 6 ceramic shards, 1 piece of rock and 3 pieces of lubrication from stake pit (object 010), 14 pieces of ceramics from tillage, another 2 ceramic shards from probe n.1. The last 6 pieces of ceramics and 2 pieces of bone were selected from probe n. 2.

²⁵⁴ SOUDSKÁ, E. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích, s. 584.

²⁵⁵ WALDHAUSER, J. Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách, s. 147.

²⁵⁶ HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*, s. 32-33.

At 17 ceramic fragments the type of material was identified. 3 pieces represent amphoras, 3 pieces cooking pots, 3 pieces S-shaped pots of Braubash period. 2 pieces come from lightly burdened pots, 2 pieces from conic pots and 1 piece from a curved pot, 1 piece from a situla and one from terina. The other shards were misidentified.

The decorative features of the archaeological set include a plastic fingering tape (2 pieces), 2 polished pieces, reinforced belt (1 piece) and nail imprints (2 pieces). Decorated shards were compared with analogical findings from Prague and surrounding residential areas in Central Bohemia.

Based on the ceramic findings, burdei 001 can be classified into degree Ha D and burdei 008 inbetween Ha D and LT A, where LT A is represented here by Braubash pots and another two atypical fragments from whetstone-made containers.

Taking into consideration the other excavation sites in Male Cicovice, we can see another burdei and a pit unquestionably classified into degree Ha D, which are found in the southern direction from Zakolansky potok approximately 200 m away from our site (picture 18)²⁵⁷. Another residential object, probably a burdei as well²⁵⁸, lies 400-500 m from our site, in the northern direction from the stream (picture 18). This site also belongs to degree Ha D²⁵⁹.

Any link between these objects is impossible to determine at the moment. However, due to a corresponding dating with a centre in degree Ha D, we can expect mutual contact. Regarding the Hallstatt period, there is a burial ground on the left side of the road in the direction to Okor (picture 18), which belongs to Bylan culture²⁶⁰ and does not correspond to the above mentioned residential contexts.

From the other archaeological findings we can name spindle whorl, which provides evidence for textile production, and a piece of shaped freestone, most likely serving as whetstone.

The osteological material underwent a professional analysis, thanks to which we know the local animal representation. These include mainly livestock, especially cattle, horse, sheep, goat, pig, dog and stag.

The archaeological set from excavation site on plot n. 501/8 is rather small thus it was impossible to determine the particular types of containers from ceramic fragments. Despite

²⁵⁷ HLOŽEK, Josef. *Malé Čičovice*. ZAA př. č. TX-2010-5139; HLOŽEK, Josef. Společnost Archeocentrum, s. 145.

²⁵⁸ SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích*, s. 5.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 15.

²⁶⁰ FELCMAN, J. *Archaeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908*, s. 322-327.

that, it helped to at least chronologically classify both burdeis and thus contributed to Hallstatt settlement of Male Cicovice.

13. Použité zdroje

13.1. Prameny

KOVAČIKOVÁ, Lenka. *Pozůstatky zvířat z Malých Čičovic (okr. Praha-západ, 2011)*. 2015. Osteologický posudek.

DANĚČEK, David. *Malé Čičovice*. ZAA č. j. 2485/2005. Zpráva o archeologické akci, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

FROLÍK, Jan – VEPŘEKOVÁ, Jana. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice, okr. Praha – západ (dohoda 711029)*. Nálezová zpráva, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

HADACZ, Roman. *Malé Čičovice p. č. 501/8. Záchranný archeologický výzkum*. Brno, 2011. Denní hlášení.

HLOŽEK, Josef. *Malé Čičovice*. ZAA př. č. TX-2010-5139. Zpráva o archeologické akci, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích, kat. obec Čičovice, okr. Praha – západ, konaném ve dnech 13. – 19. srpna 1958*. NZ č. j. 6383/1959. Nálezová zpráva, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

VÁVRA, Miloš. *Malé Čičovice*. HLAS č. j. 2985/1986. Hlášení, uloženo v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

VÁVRA, Miloš. *Malé Čičovice*. HLAS č. j. 1242/1988. Hlášení, uloženo v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

VÁVRA, Miloš. *Malé Čičovice*. HLAS č. j. 4394/1990. Hlášení, uloženo v Archivu Archeologického ústavu AV ČR. Praha, v. v. i.

VESELÁ, Alena. *Malé Čičovice*. ZAA č. j. 5750/2001. Zpráva o archeologické akci, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

VESELÁ, Alena. *Malé Čičovice*. ZAA č. j. 5767/2001. Zpráva o archeologické akci, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

VESELÁ, Alena. *Malé Čičovice*. ZAA č. j. 5827/2001. Zpráva o archeologické akci, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.

Dokumentace ZAV na k. ú. Malé Čičovice v roce 2011 (konvolut terénních formulářů pro výkopy a vrstvy, mapa na obr. 15, fotografie a kresby objektů), kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík, CSc.

13.2. Literatura

- AXAMIT, Jan. Nové nálezy jordansmühlské keramiky v Čechách. In *Památky archeologické* 36/3-4, 1929-1930, s. 188-201.
- BORKOVSKÝ, Ivan. Nejstarší slovanská keramika ze středních Čech. In *Památky archeologické: skupina pravěká* 41/1-4, 1936 – 1937, s. 97-108.
- BUDINSKÝ, Peter. *Výzkum prakeltské osady u Hostomic (okres Teplice) v letech 1970 – 1977. I. Archeologické prameny*. Teplice, 1997. ISBN 80-85321-19-X.
- ČIŽMÁŘ, Miloš. Pozdně laténské sídliště v Dolních Břežanech (okres Praha-západ). In *Archeologické rozhledy* 46/1, 1994, s. 594-606. ISSN 0323-1267.
- DANĚČEK, David et al. Archeologické výzkumy Středočeského muzea v Roztokách u Prahy v roce 2004. In *Středočeský vlastivědný sborník* 23, 2005, s. 119-126. ISSN 0862-2043.
- DEMEK, Jaromír – MACKOVČIN, Peter (ed.). *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. Brno, 2006. ISBN 80-86064-99-9.
- DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. Praha, 1998. ISBN 80-200-0658-3.
- DRESLEROVÁ, Dagmar. *A late Hallstatt settlement in Bohemia: excavation at Jenstejn, 1984, with a contribution on the animal bones by Mark Beech*. Praha, 1995. ISBN 80-901026-9-7.
- FELCMAN, Jan. Archeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908. Hroby se skrčenými kostrami v Malých Čičovicích (Okres Smíchovský). In *Památky archeologické a místopisné* 23/5, 1909, s. 315-322.
- FELCMAN, Jan. Archeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908. Kostrové hroby typu bylanského v Malých Čičovicích, okres Smíchov. In *Památky archeologické a místopisné* 23/5, 1909, s. 322-327.
- FELCMAN, Jan. Archeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908. Kostrové hroby laténské v Malých Čičovicích, okres Smíchovský. In *Památky archeologické a místopisné* 23/5, 1909, s. 327-328.
- FELCMAN, Jan. Archeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí. Hrob laténský u Malých Čičovic. In *Památky archeologické a místopisné* 17/2-3, 1896 – 1897, s. 200.
- FILIP, Jan. *Keltská civilizace a její dědictví*. Praha, 1959.
- FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956.
- FRIDRICHOVÁ, Marie. *Halštatská sídliště v pražském území*. Praha, 1974.
- HLOŽEK, Josef. Společnost Archeocentrum, Institut pro archeologii a památkovou péči středních Čech, o. p. s. Výzkumy v roce 2009. In *Středočeský vlastivědný sborník* 28, 2010, s. 145-154. ISSN 0862-2043.

- HRICÁKOVÁ, Jana. *Laténské polozemnice v Čechách*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou. Praha, 2007.
- JENČ, Petr – PEŠA, Vladimír – NOVÁK, Vojtěch. Kostelní vrch v Mimoní od raného středověku do novověku: archeologické výzkumy v letech 2000 – 2010. In *Archeologie ve středních Čechách* 18/1, 2014, s. 379-404. ISSN 1214-3553.
- KOUTECKÝ, Drahomír. Bylanské pohřebiště a štítarské a bylanské sídliště v Buštěhradě, okr. Kladno. In *Archeologie ve středních Čechách* 16/2, 2012, s. 793-813. ISSN 1214-3553.
- KUNA, Martin (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 1: pravěký svět a jeho poznání*. Praha, 2007. ISBN 978-80-86124-75-9.
- LOŽEK, Vojen – KUBÍKOVÁ, Jarmila – SPRYŇAR, Pavel a kol. Střední Čechy. In MACKOVČIN, Peter – SEDLÁČEK, Miroslav (eds.). *Chráněná území ČR*. Svazek XIII. Praha; Brno, 2005. ISBN 80-86064-87-5; ISBN 80-86305-01-5.
- MENŠÍKOVÁ, Klára. *Sídlištní komplex Sobětuchy – Stolany (okr. Chrudim)*. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická. Ústav historických věd. Pardubice, 2013.
- MICHÁLEK, Jan – LUTOVSKÝ, Michal. *Hradec u Němčtic. Sídlo halštatské a raně středověké nobility v česko-bavorském kontaktním prostoru*. Strakonice, 2000. ISBN 80-902457-5-7.
- MOTYKOVÁ, Karla – ČTVERÁK, Vladimír. Časně laténská ohrazená usedlost na polykulturním sídlišti v Praze-Stodůlkách. In *Archeologie ve středních Čechách* 10/1, 2006, s. 433-487. ISSN 1214-3553; ISBN 80-86756-12-2.
- MOTYKOVÁ, Karla – DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. Opevnění pozdně halštatského a časně laténské hradiště Závist. In *Památky archeologické* 75/2, 1984, s. 331-444.
- MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, Karla. Osídlení z mladší doby laténské, z doby římské a stěhování národů v Záluží u Čelákovic II. In *Památky archeologické* 51/1, 1960, s. 161-183.
- NEUSTUPNÝ, Evžen. *Metoda archeologie*. Plzeň, 2007. ISBN 978-80-7380-075-8.
- PÍČ, Josef Ladislav. Archaeologický výzkum ve středních Čechách v r. 1893. Pohřebiště se skrčenými kostrami u Malých Čičovic. In *Památky archaeologické a místopisné* 16/6, 1893-1895, s. 342-355.
- PLEINER, Radomír. *Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích: vývoj přímé výroby železa z rud od doby halštatské do 12. věku*. Praha, 1958.
- POLIŠENSKÝ, Tomáš – TREFNÝ, Martin. Pozdně halštatské až časně laténské sídliště v Praze-Křeslicích. In *Archeologie ve středních Čechách* 15/2, 2011, s. 819-858. ISSN 1214-3553.

SALAČ, Vladimír. Laténská keramika v Českém středohoří (I. část). Metodika práce – systematický popis keramiky. In *Litoměřicko* 24, 1989, s. 31-54.

SKLENÁŘ, Karel. *Archeologický slovník 3: keramika a sklo*. Praha, 1998.

SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

SKLENÁŘ, Karel – SKLENÁŘOVÁ, Zuzana – SLABINA, Miloslav. *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 2002. ISBN 80-7277-115-9.

SOUDSKÁ, Eva. Obydlí na pozdně halštatských sídlištích. In *Památky archeologické* 57/2, 1966, s. 535-595.

TREFNÝ, Martin – POLIŠENSKÝ, Tomáš. Sídliště ze starší doby železné v Praze-Pitkovicích. In *Archeologie ve středních Čechách* 18/2, 2014, s. 691-744. ISSN 1214-3553.

VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7: doba laténská*. Praha, 2008. ISBN 978-80-86124-80-3.

VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 6: doba halštatská*. Praha, 2008. ISBN 978-80-86124-79-7.

VOJTĚCHOVSKÁ, Ivana. *Keltská osada pod mohylníkem v Libčicích nad Vltavou – Chýnově z období pozdně halštatského až časně laténského*. Libčice nad Vltavou, 1995.

WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha, 2001. ISBN 80-7277-053-5.

WALDHAUSER, Jiří. Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách. In *Archeologické rozhledy* 29, 1977, s. 144-177.

ZEMAN, Jiří. Nejstarší slovanské osídlení Čech. In *Památky archeologické* 67/1, 1976, s. 115-235.

13.3. Internetové zdroje

URL: <<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>> [cit. 2015-06-23].

URL: <https://www.czso.cz/documents/10180/25603997/ciselnik_ZSJ_2014.xls/d2f430b4-846e-4e3a-a3b1-d71b2df7074e?version=1.0> [2015-06-21]. Odkaz je ke stažení na URL: <<https://www.czso.cz/csu/xs/ciselniky-klasifikace>> [2015-06-21].

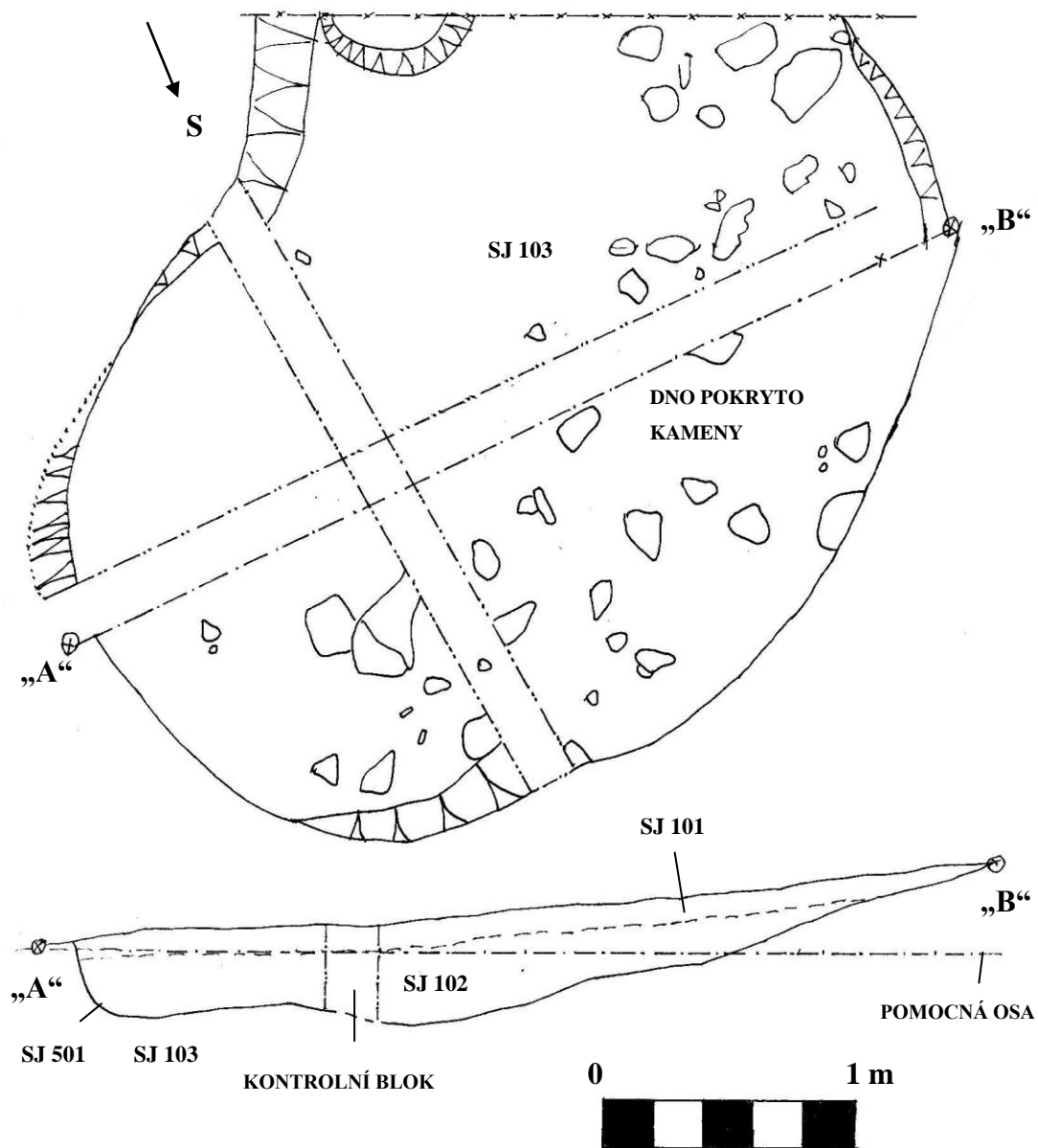
URL:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=MLO5013PU_OB2.52&vo=null> [2015-06-21].

URL: <<http://www.cicovice.cz/informace-o-obci/-historie/>> [2015-05-15].

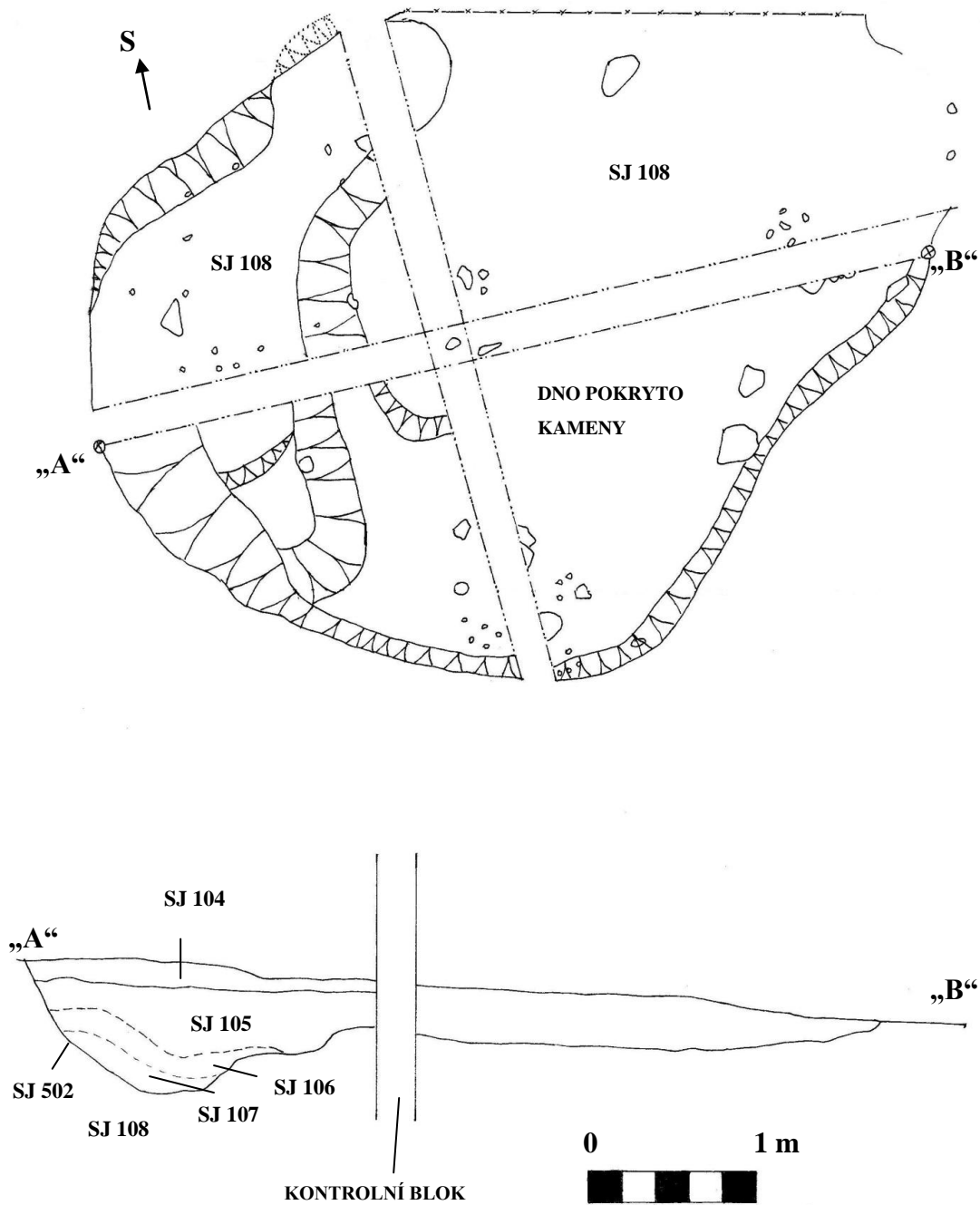
URL: <www.arup.cas.cz/?cat=640> [cit. 2015-05-13].

14. Přílohy

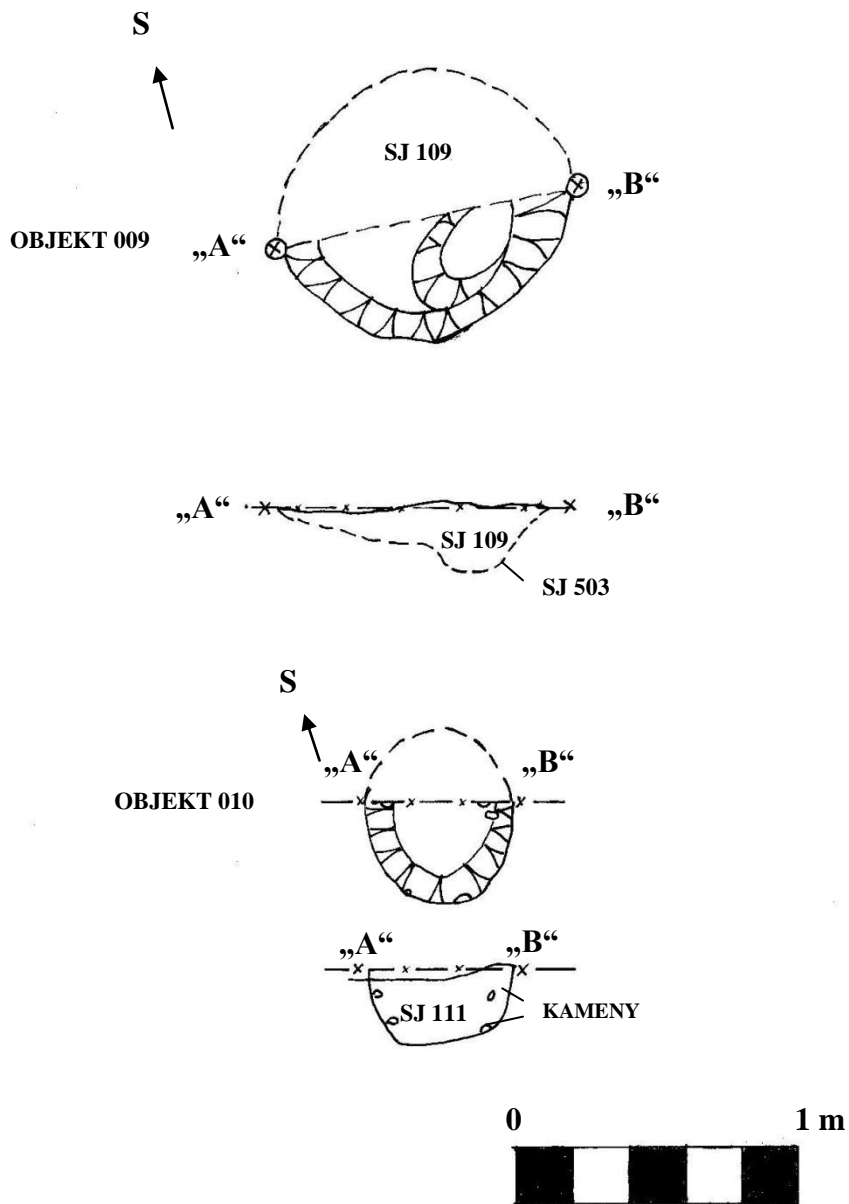
Obr. 1. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Půdorys a profil objektu 001.

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc. (kresby objektů Roman Hadacz).

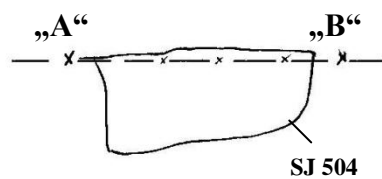
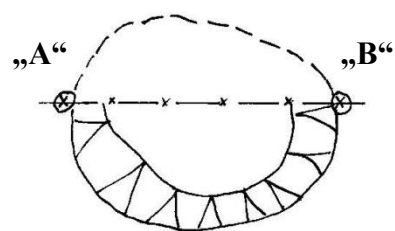
Obr. 2. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Půdorys a profil objektu 008.

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc. (kresby objektů Roman Hadacz).

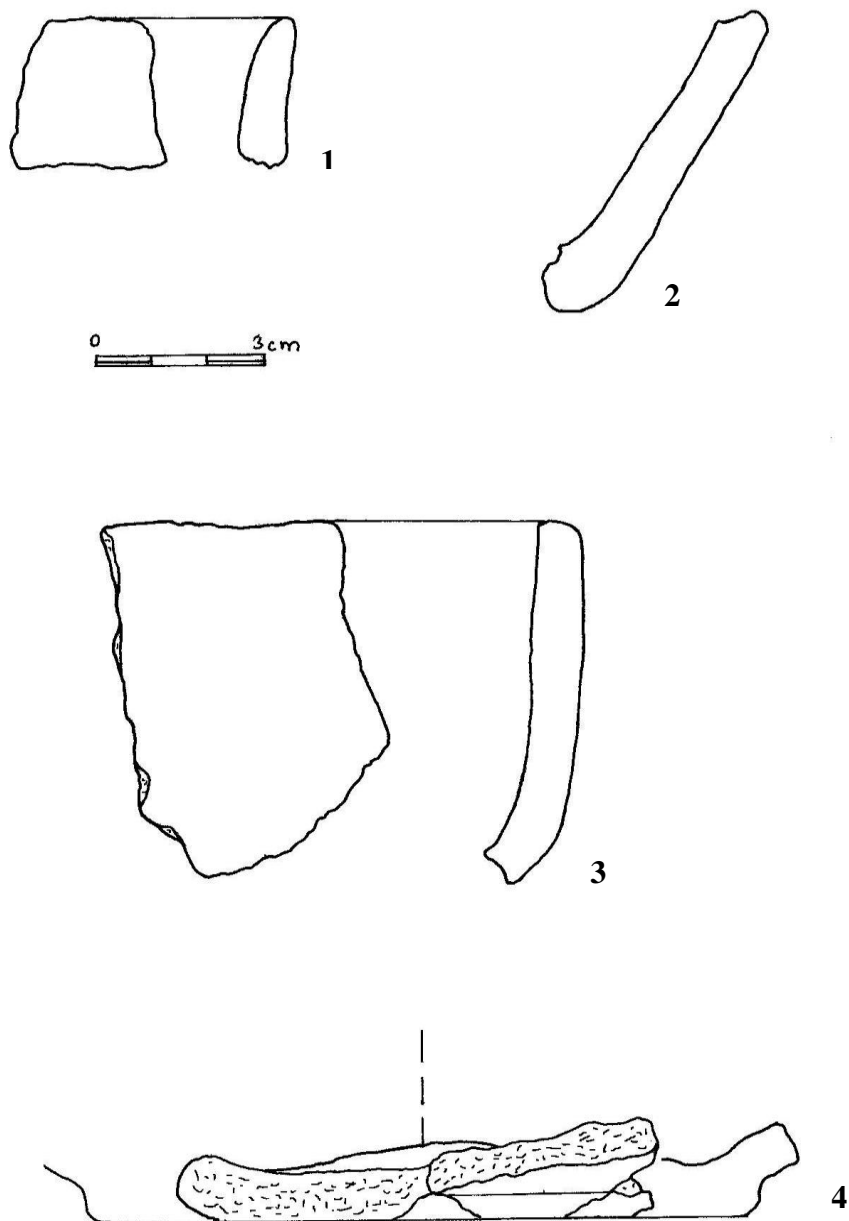
Obr. 3. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Půdorysy a profily objektů 009 a 010. Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc. (kresby objektů Roman Hadacz).

S
↑

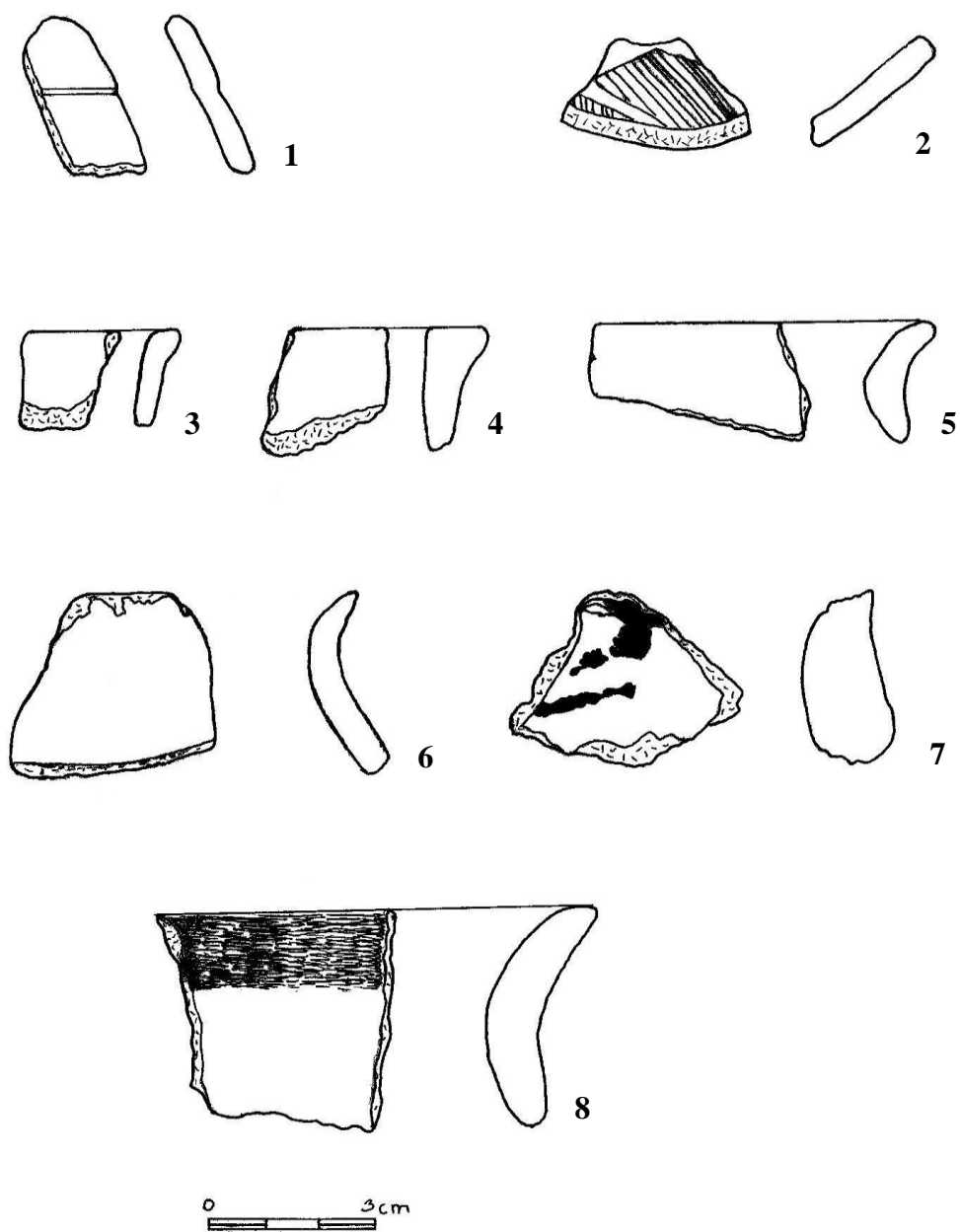

Obr. 4. Malé Číčovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Půdorys a profil objektu 012.

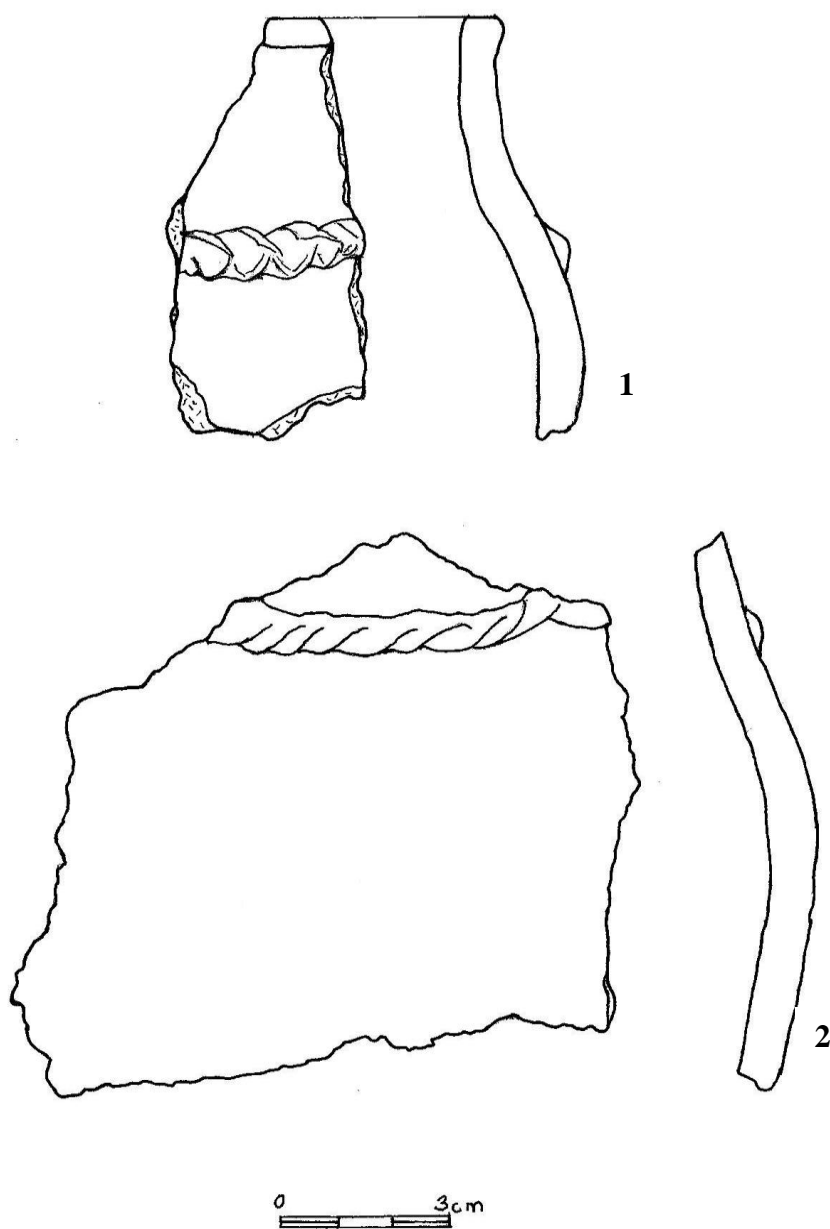
Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc. (kresby objektů Roman Hadacz).

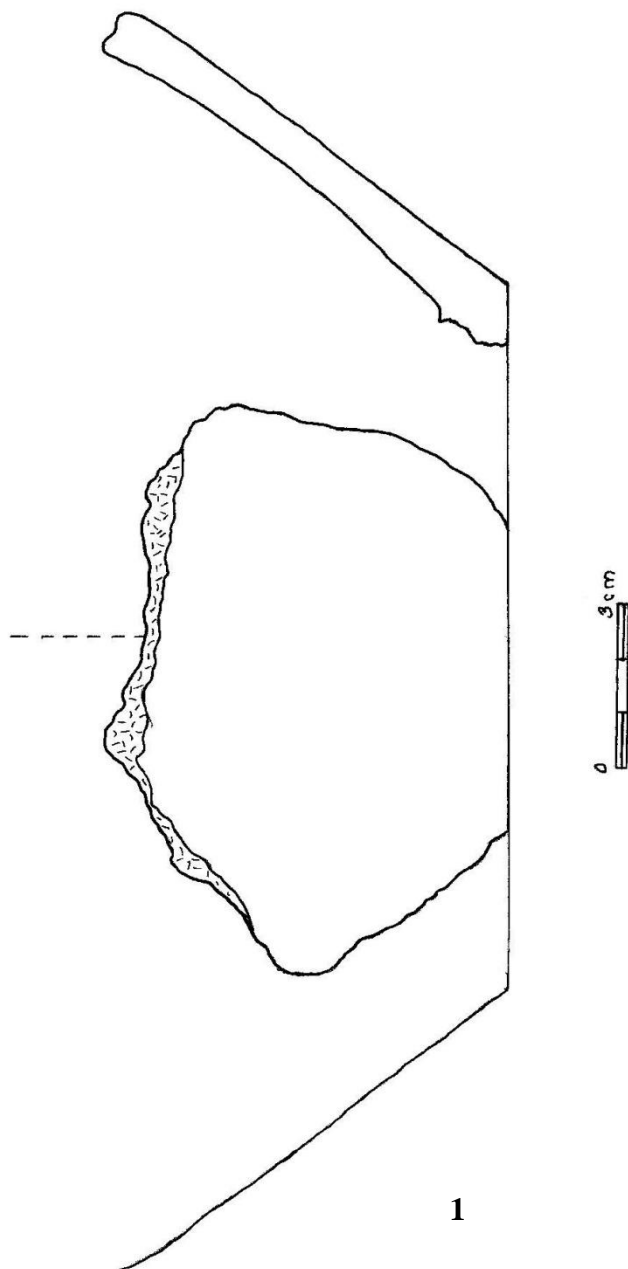
Obr. 5. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. 1: archeologický materiál ze sondy 2. 2: archeologický materiál z objektu 010. 3: archeologický materiál z ornice. 4: archeologický materiál z objektu 001 (kresba Veronika Křepinská).

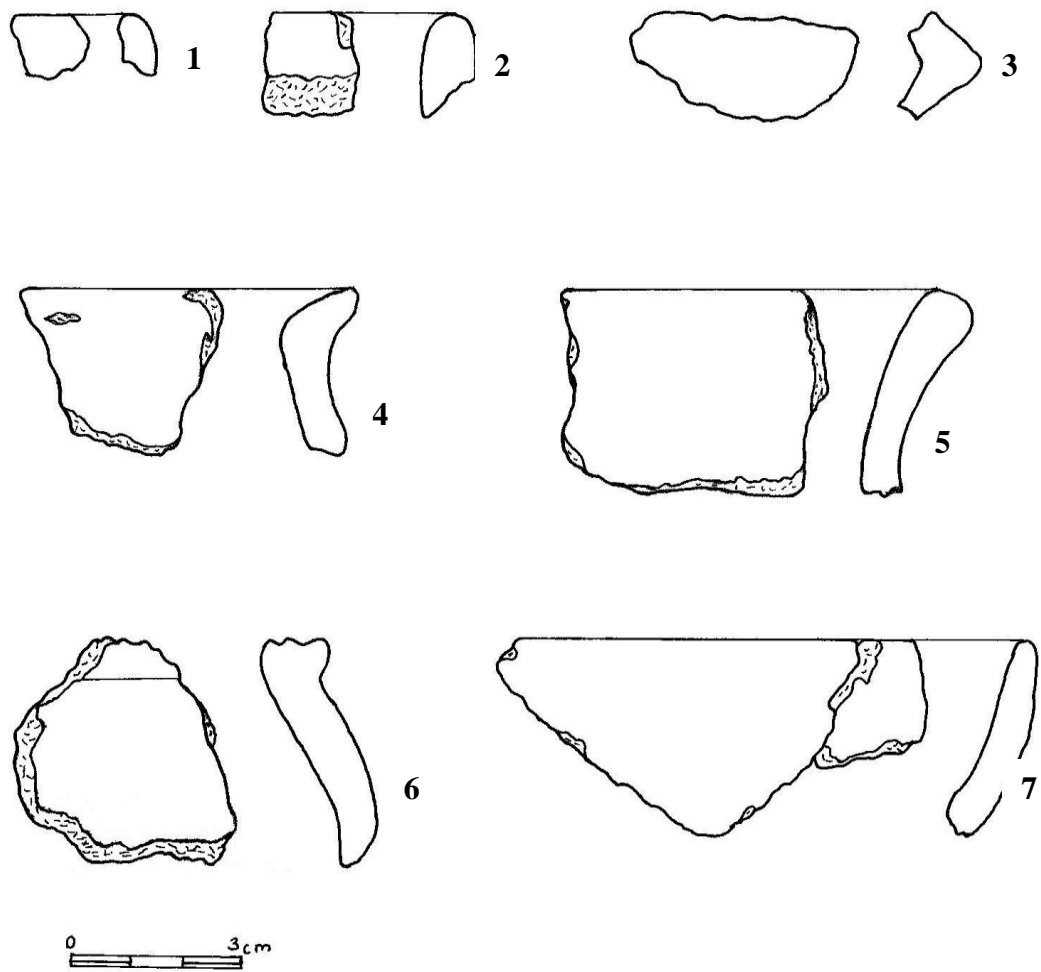
Obr. 6. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Archeologický materiál z objektu 001 (kresba Veronika Křepinská).

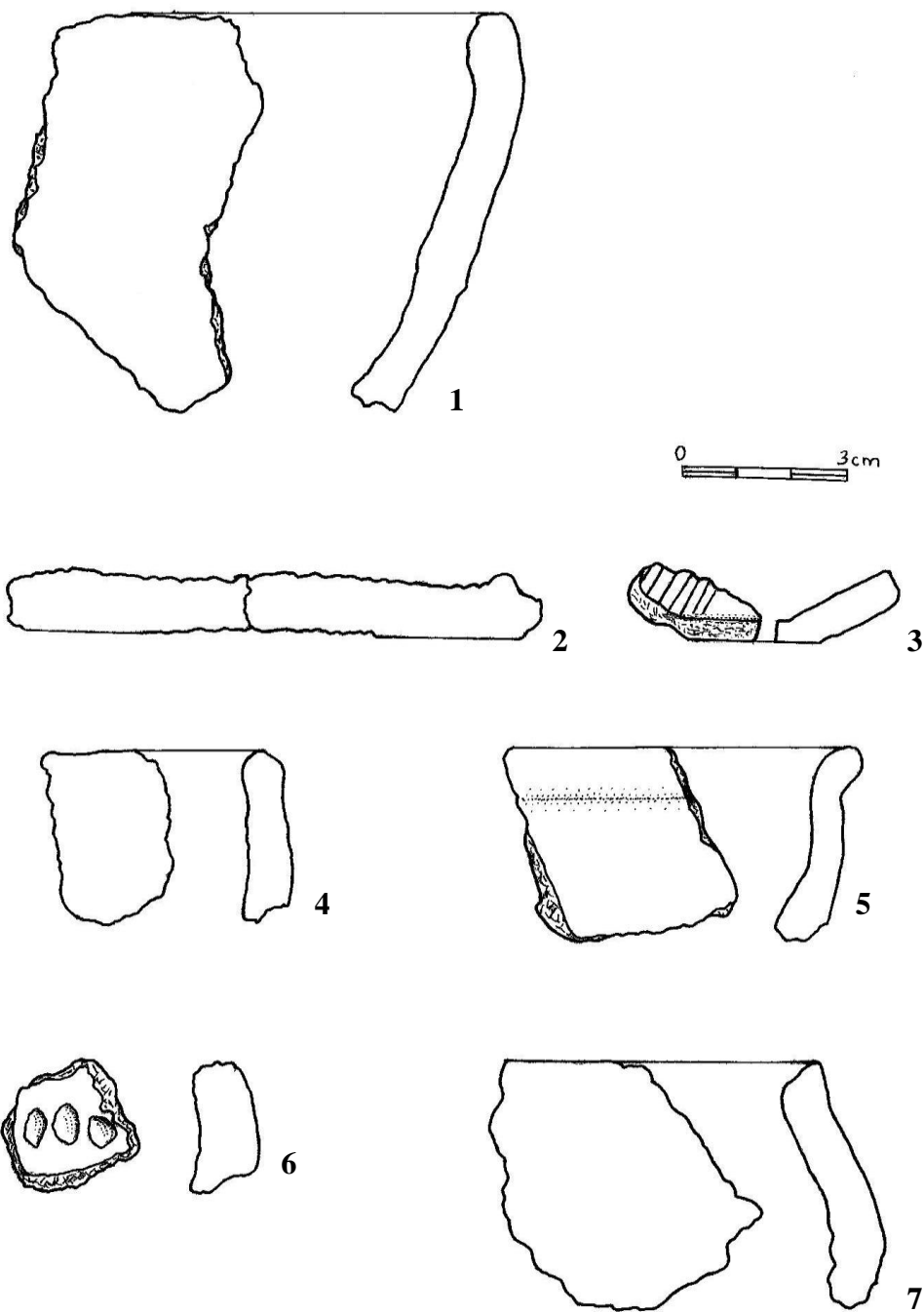
Obr. 7. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Archeologický materiál z objektu 001 (kresba Veronika Křepinská).

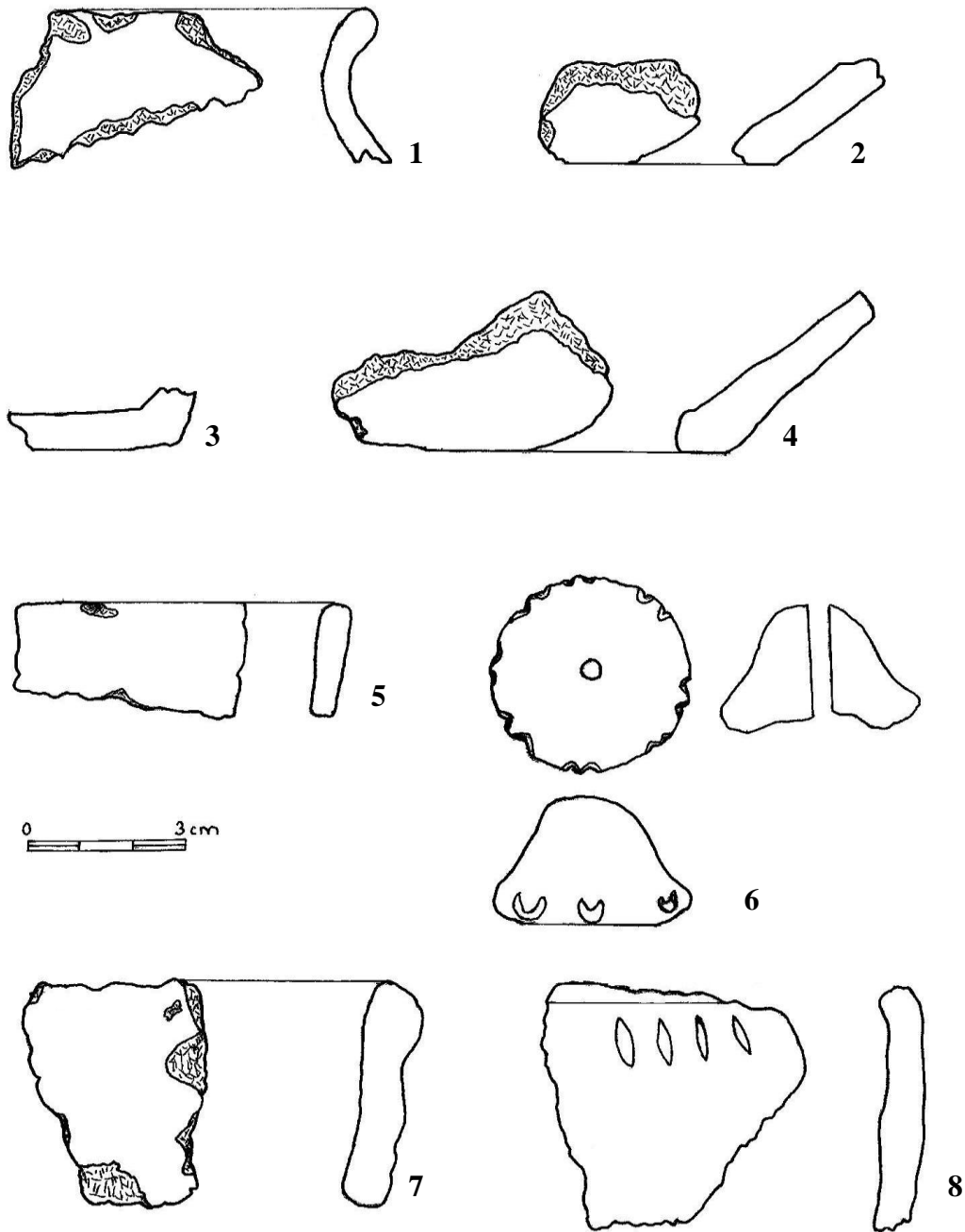
Obr. 8. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Archeologický materiál z objektu 001 (kresba Veronika Křepinská).

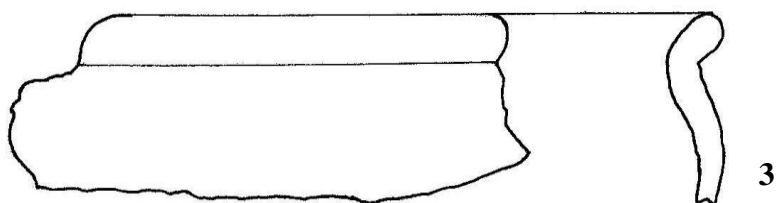
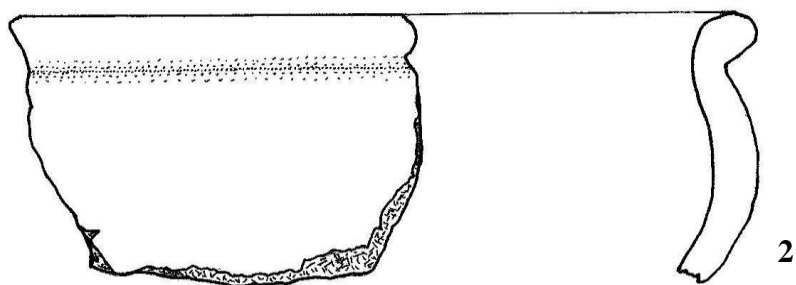
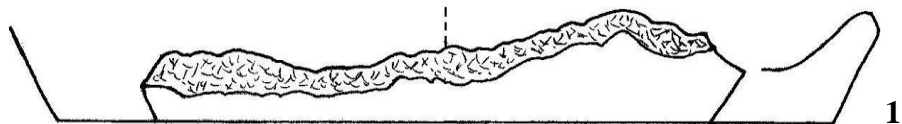
Obr. 9. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Archeologický materiál z objektu 001 (kresba Veronika Křepinská).

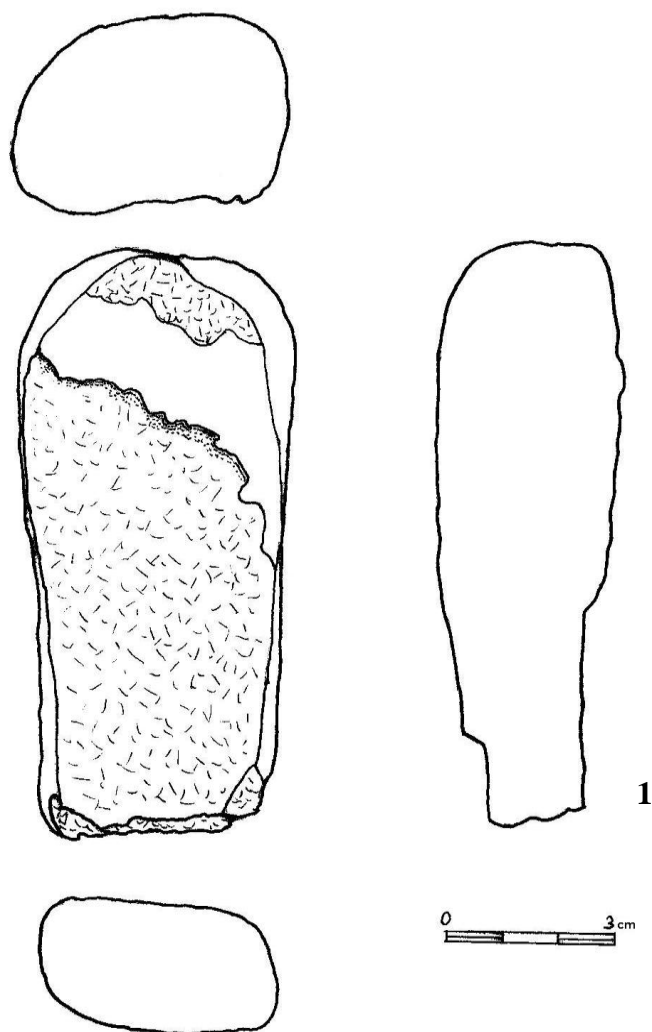
Obr. 10. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Archeologický materiál z objektu 008 (kresba Veronika Křepinská).

Obr. 11. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Archeologický materiál z objektu 008 (kresba Veronika Křepinská).

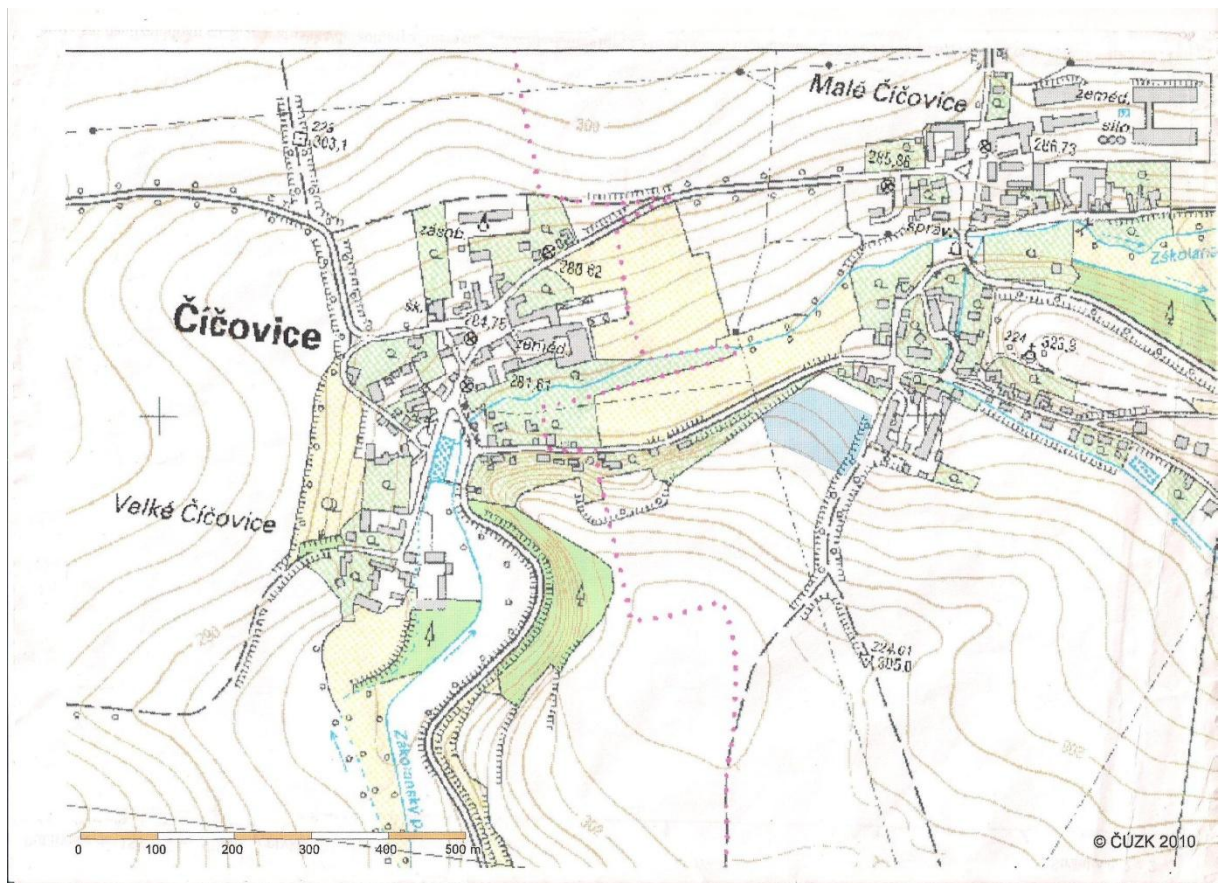
Obr. 12. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Archeologický materiál z objektu 008 (kresba Veronika Křepinská).

Obr. 13. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Archeologický materiál z objektu 008 (kresba Veronika Křepinská).

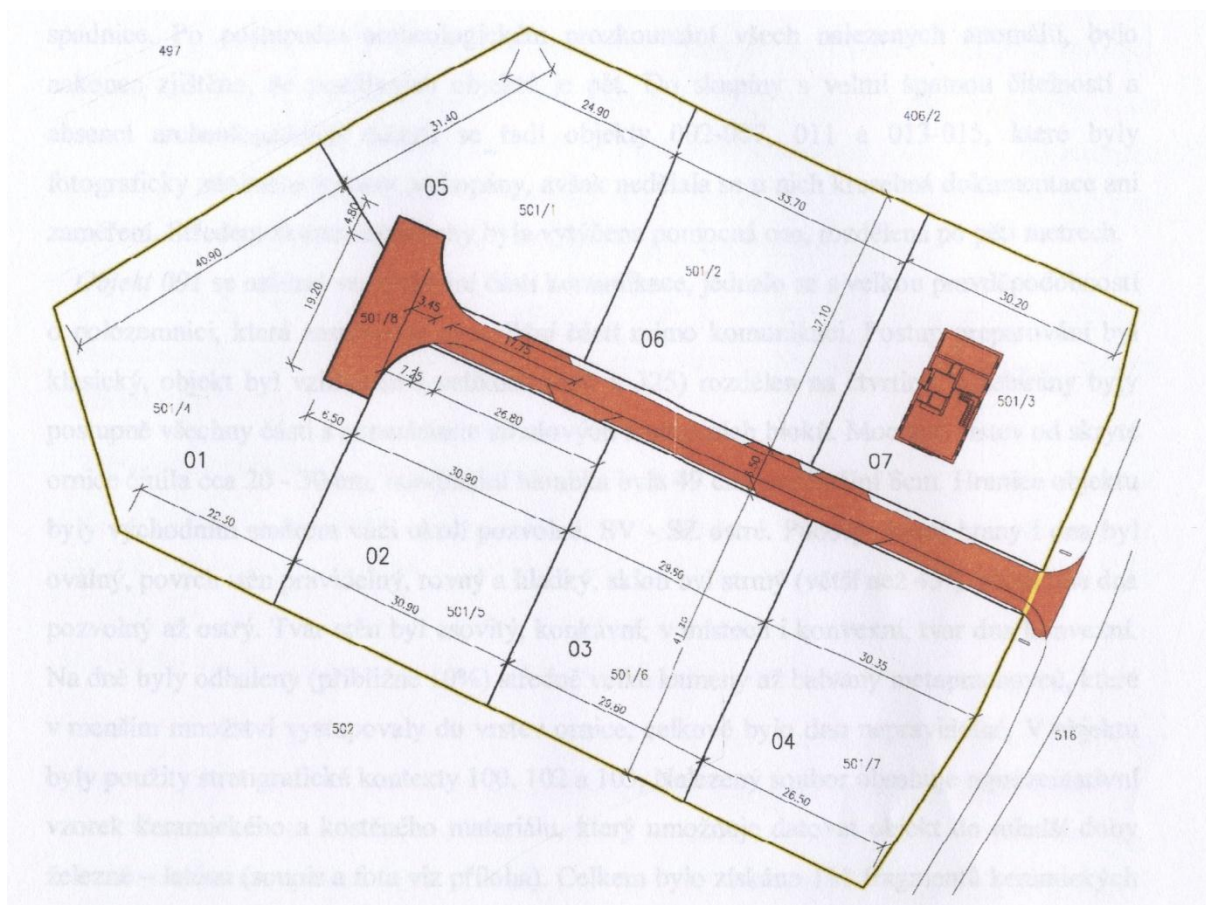

Obr. 14. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Keramické fragmenty z 19. století nalezené v objektu 008 (foto Veronika Křepinská).

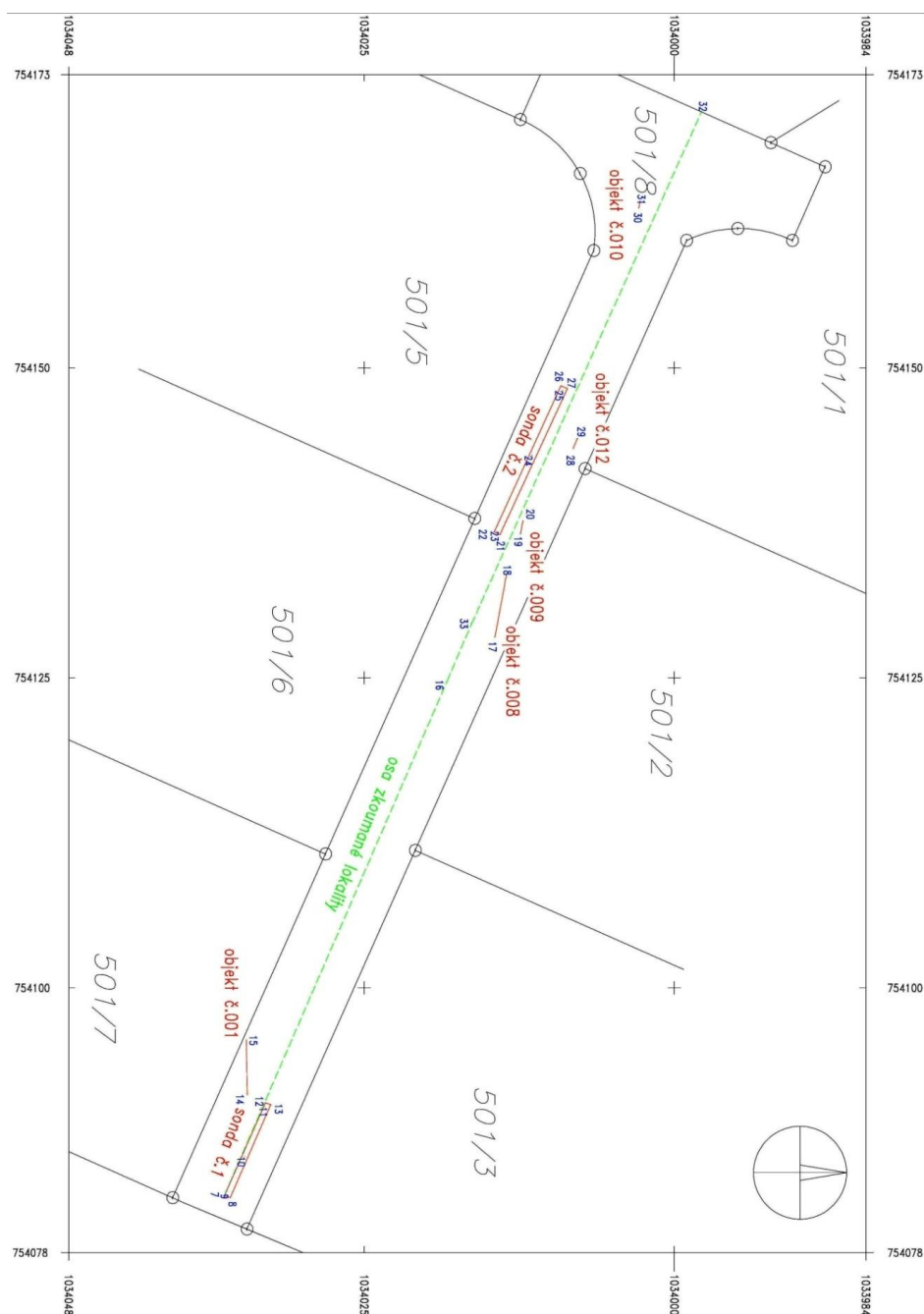
Obr. 15. Rámcové vyznačení oblasti (modrá plocha) zkoumané ZAV v Malých Čičovicích v roce 2011.

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc.

Obr. 16. Plocha zkoumaná ZAV v Malých Čičovicích v roce 2011. Červeně jsou vyznačeny p. č. 501/3 a p. č. 501/8.

In FROLÍK, Jan – VEPŘEKOVÁ, Jana. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice, okr. Praha – západ (dohoda 711029)*. Nálezová zpráva, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i. s. 3.

Obr. 17. Geodetické zaměření zkoumané plochy ZAV v Malých Čičovicích v roce 2011, provedené Ing. Kamilem Holubcem.

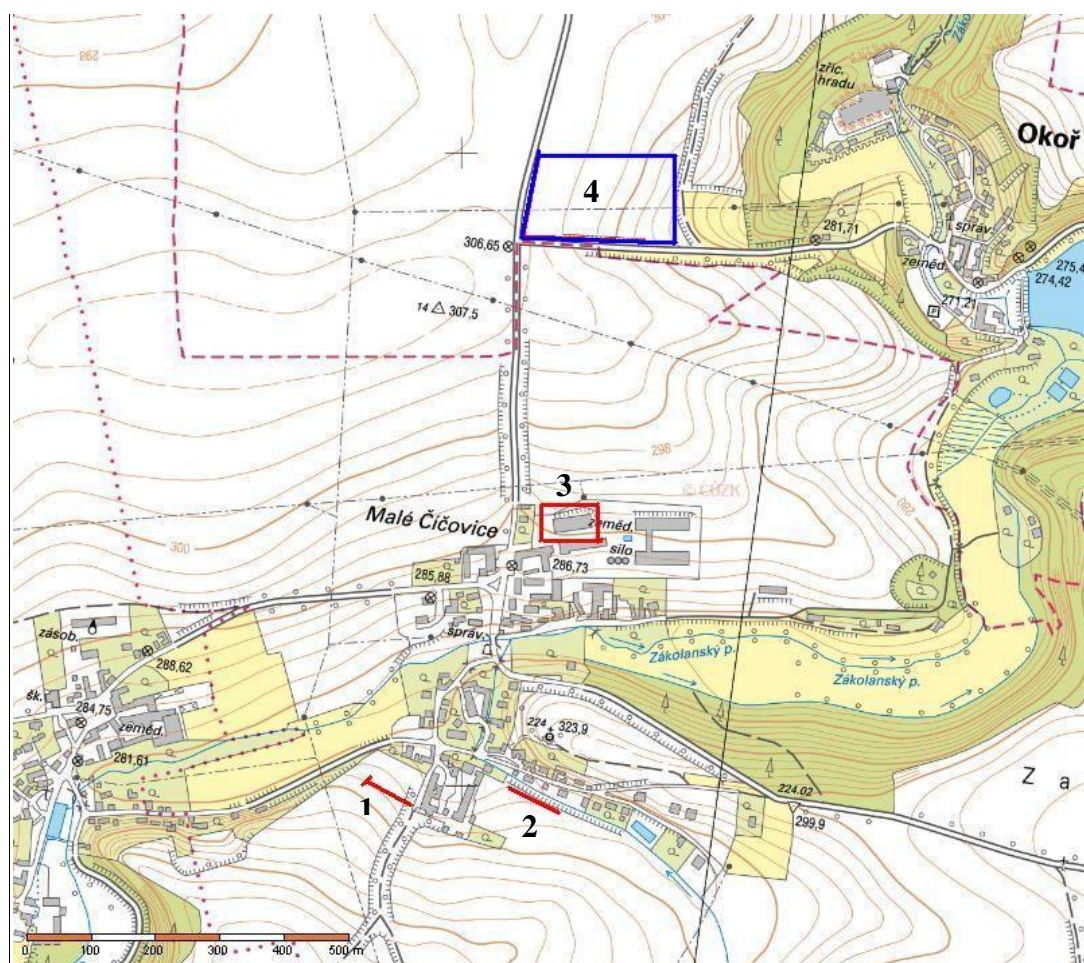
Červená barva – objekty a popisy objektů

Zelená barva – osa zkoumané zkoumané lokality a její popis

Černá barva – hranice parcelního čísla, symbol bodu, rám, tabulka, čtvercová síť

Tmavě modrá barva – absolutní nadmořské výšky, čísla bodů

In FROLÍK, Jan – VEPŘEKOVÁ, Jana. *Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě Malé Čičovice, okr. Praha – západ (dohoda 711029)*. Nálezová zpráva, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i, s. 7.

Obr. 18. Mapa s vyznačením archeologických sídlíštních nalezišť na k. ú. Malé Čičovice.

In URL <<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>> [cit. 2015-06-23].

Poznámky k vyznačeným bodům:

- 1) Označení plochy na p. č. 501/8 zkoumané v roce 2011. Plocha je označena podle obr. 15 a 16.
- 2) Označení plochy zkoumané v roce 2009. Plocha je označena podle souřadnic uvedených v ZAA. In HLOŽEK, Josef. *Malé Čičovice*. ZAA př. č. TX-2010-5139. Zpráva o archeologické akci, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i., s. 1.
- 3) Označení naleziště zkoumaného v roce 1958. Plocha je označena pouze rámcově podle obrázku v nálezové zprávě V. Sakaře. In SAKAŘ, Vladimír. *Zpráva o záchranném výzkumu halštatské jámy v Malých Čičovicích, kat. obec Čičovice, okr. Praha – západ, konaném ve dnech 13. – 19. srpna 1958*. NZ č. j. 6383/1959. Nálezová zpráva, uložena v Archivu Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i., příloha č. 3.

- 4) Označení plochy, kde byly roku 1906 objeveny bylanské kostrové hroby. Plocha je označena pouze rámcově podle popisu v publikaci.

FELCMAN, Jan. Archaeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908. Hroby se skrčenými kostrami v Malých Čičovicích (Okres Smíchovský). In *Památky archaeologické a místopisné* 23/5, 1909, s. 316.

FELCMAN, Jan. Archaeologický výzkum od roku 1906 až do roku 1908. Kostrové hroby typu bylanského v Malých Čičovicích, okres Smíchov. In *Památky archaeologické a místopisné* 23/5, 1909, s. 322-323.

Obr. 19. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Objekt 001 (polozemnice).

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc.

Obr. 20. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Objekt 008 (podzemnice).

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc.

Obr. 21. Malé Číčovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Objekt 009 (sídlíštní jáma).

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc.

Obr. 22. Malé Číčovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Objekt 010 (kůlová jáma).

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc.

Obr. 23. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Objekt 012 (sídlištní jáma).

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc.

Obr. 24. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Sonda 1.

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc.

Obr. 25. Malé Čičovice (okr. Praha-západ), p. č. 501/8. Sonda 2.

Zdroj: součást dokumentace, kterou zapůjčil PhDr. Jan Frolík CSc.

Pozůstatky zvířat z Malých Čičovic (okr. Praha-západ, 2011)

Lenka Kovačiková (2015)

V osteologickém souboru ze sídliště v Malých Čičovicích, který obsahoval 56 zbytků zvířat nalezených ve dvou polozemnicích (objekty 001 a 008) a objektu 113 (označeného jako vrstva) datovaných do doby železné (bylanská kultura), bylo potvrzeno několik druhů savců. Z hospodářských zvířat (tab. 1) byl prokázán skot (*Bos taurus*), kůň domácí (*Equus caballus*), ovce a koza (*Ovis/Capra*), prase domácí (*Sus domesticus*) a pes (*Canis familiaris*). Jediným zástupcem lovené fauny byl jelen lesní (*Cervus elaphus*), z něhož se dochovala část dolní čelisti.

Metodika

Osteologický materiál byl kvantifikován dvěma způsoby, jako NISP (počet určených kostí, zubů a jejich fragmentů daného taxonu, např. Grayson 1984) a MNI (minimální počet jedinců). Při odhadu MNI, byla sledována četnost anatomických částí, jejich stranová příslušnost, velikost, věk jedince a archeologický kontext. Ovce a kozy byly odlišovány podle morfologických znaků na zubech (Zeder – Pilaar 2010). Při určování věku hospodářských zvířat bylo zohledňováno stádium prořezání zubů, jejich výměna a stupeň abraze. Dentální věk skotu byl zjišťován podle fáze prořezání a výměny zubů (Higham 1967). Odhad věku ovcí a koz vycházel z výsledku podílu výšky korunky horních a dolních stoliček a šířky jejich báze (Helmer 1995; Helmer – Vigne 2004). Zároveň bylo u těchto malých kopytníků přihlíženo i k intenzitě obroušení některých zubů (Payne 1973). Stejně tomu bylo u prasat domácích (Grant 1982; Horard-Herbin 1997).

Vyhodnocení osteologického souboru

Více než polovinu kostí (32, tj. 57,1 %) z celkového počtu 56, se podařilo taxonomicky zařadit. U zbylých nálezů (24, tj. 42,9 %) se dalo pouze obecně konstatovat, že byly původem ze savců, ojedinele ptáků. Jak ukazuje tabulka 2, nejvíce určených zbytků (23, tj. 71,9 %) bylo objeveno v polozemnici 008, podstatně méně v polozemnici 001 (7, tj. 21,8 %) a objektu 113 (2, tj. 6,3 %). V polozemnici 001 byly přítomny pouze kosti a zuby skotu, prasete domácího a psa, polozemnice 008 byla bohatší na nálezy a ukrývala pozůstatky všech hlavních hospodářských druhů, především ale skotu, ovcí/koz (tab. 2). Celkově nízký počet určení nedovolil vzájemné porovnání objektů na různých úrovních, např. tafonomie nebo anatomie.

Lze shrnout, že v souboru se nejčastěji vyskytovaly neodlišené kosterní pozůstatky ovcí a koz. Pouze v jediném případě byla rozpoznána koza, a to na základě morfologie

čtvrtého mléčného třenového zubu. Stav dentice malých přežvýkavců ukázal, že byli usmrceni v nižším věku, mezi 1 až 2 roky (1 jedinec) a 2 až 3 roky (3 jedinci). Mladá byla v době porážky i prasata, což lze demonstrovat dolní čelistí 10-12 měsíčního selete. Chov za účelem masné produkce se týkal rovněž skotu, u něhož byli prokázáni dva jedinci ve věku 2,5 roku a 4-5 let. V souboru nechyběly ani kosti a zuby dospělých jedinců, jejich stav (především vyšší fragmentarizace) ale neumožnil zpřesnit porážkový věk jednotlivých zvířat.

Na spěnkové kosti dospělého koně a na dolní čelisti dospělého tura byly evidovány zářezy, jejichž původcem byl člověk. Zářezy na kosti koně mohly vzniknout při odřezávání natahovače prstu a nepředpokládá se spojitost s konzumací masa. Některé kosti kopytníků, např. stehenní kost skotu, lopatka ovce/kozy nebo již zmíněná spěnková kost koně, byly okousány psy. Dospělý pes byl navíc doložen loketní kostí s ohlazenou diafýzou a drobnými příčnými zářezy na povrchu; v jejím případě jednalo o zbytek artefaktu.

Tab. 1. Základní kvantifikace osteologických nálezů.

Druh/kategorie	Počet určených nálezů (NISP)	Nejmenší počet jedinců (MNI)
Skot (<i>Bos taurus</i>)	12	3
Kůň domácí (<i>Equus caballus</i>)	1	1
Ovce/koza (<i>Ovis/Capra</i>)	13	4
Prase domácí (<i>Sus domesticus</i>)	4	3
Pes (<i>Canis familiaris</i>)	1	1
Jelen lesní (<i>Cervus elaphus</i>)	1	1
	Počet neurčených nálezů (N)	
Velký savec	11	-
Střední savec	4	-
Neurčený savec	8	-
Neurčený pták	1	-
Celkem určeno	32	13
Celkem neurčeno	24	-
Celkem	56	13

Tab. 2. Přehled fauny v jednotlivých nálezových situacích.

Druh	Polozemnice 001	Polozemnice 008	Vrstva (objekt 113)
Skot (<i>Bos taurus</i>)	5 (1 jedinec)	5 (2 jedinci)	2 (1 jedinec)
Kůň domácí (<i>Equus caballus</i>)	-	1 (1 jedinec)	
Ovce/koza (<i>Ovis/Capra</i>)	-	13 (4 jedinci)	
Prase domácí (<i>Sus domesticus</i>)	1 (1 jedinec)	3 (2 jedinci)	
Pes (<i>Canis familiaris</i>)	1 (1 jedinec)		
Jelen lesní (<i>Cervus elaphus</i>)		1 (1 jedinec)	

Literatura

- Grant, A. 1982. The use of tooth wear as a guide to the age of domestic ungulates, 91-108. In: Wilson, B., Grayson, D.K. 1984. Quantitative zooarchaeology: topics in the analysis of archaeological faunas. Academic Press Orlando.
- Helmer, D. 1995. Biometria i arqueozoologia a partir d'alguns exemples del Proxim Orient. Cota Zero 11, 51-60.
- Helmer, D. et Vigne, J.D. 2004. La gestion des cheptels de caprinés au Néolithique dans le midi de la France, 397–407. In: Bodu, P., Konstantin, C. (eds.) : Approches fonctionnelles en Préhistoire (Actes XXVe Congrès Préhistorique de France Nanterre, 24–26 novembre 2000). Société Préhistorique Française Édition. Paris.
- Higham, C.F.W. 1967. Appendix. Stock rearing as a cultural factor in prehistoric Europe. Proceedings of the Prehistoric Society 33, 84-106.
- Horard-Herbin, M.-P. 1997. Le village celtique des Arènes à Levroux. L'élevage et les productions animales dans l'économie de la fin du second Age du Fer. Revue Archéologique du Centre de la France. Levroux. Supl. 12.
- Payne, S. 1973. Kill-off patterns in sheep and goats: the mandibles from Aşvan Kale. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara 23, 281-303.
- Zeder, M. A., & Pilaar, S. E. 2010. Assessing the reliability of criteria used to identify mandibles and mandibular teeth in sheep, Ovis, and goats, Capra. Journal of Archaeological Science, 37(2), 225-242.